

Nov. 8. 21. 99.

4
Mus. Th.
1216

Adriani, Petitionum
pendium Musices.

Music. Th. 1216.
4

Mus. Petit
N° 59.
Coclio

Bl. 4 von Bogen A. fcl.
ex test. claud. Xiso, F. b.

clio.

COMPENDIVM
MVSICES DESCRIPTVM
AB ADRIANO PETIT COCLICO.

DISCIPVLO IOSQVINIDE PRES.

In quo præter cætera tractantur hæc:

**De Modo ornatè canendi,
De Regula Contrapuncti,
De Compositione.**

AD LECTOREM.

**Accentum quicumq; cupis nouisse sonorum,
Quo nihil hic totus dulcius orbis habet:
Ad nos accedas artis perculsus amore,
Pandet Adriani Musa canora uiam.**

**Impressum Norimbergæ in officina Ioan-
nis Montani, & Vlrici Neuberi.**

Cum Priuilegio ad quinquennium.

M. D. LII.

A D L E C T O R E M

Chm P... ..

P R Æ F A T I O A D

N O R I C A M I V V E N T V T E M.

Vm præstantes artifices omnes, quos inferior Germania produxit, nunquam intenderint animum adscribendum præcepta de arte Musices, quòd illa usu potius, quàm regulis percipere tur: Deinde etiã passim multorũ egregia uolumina de ea arte extent: mirari aliquis possit, quid mihi homini senì, qui nullo modo cum his, & eruditione, & orationis facultate sim conferendus, in mentem uenerit, nunc primum edere aliquid in publicum, quo ferre palmam, καὶ ἀγῶν εἶναι & cornicum oculos configere uelim: Is sciat, me hanc operam non propterea instituisse, ut alios suggillarem, aut ipsorum existimationi detraherem: sed ut uobis, qui aspiratis ad uberiores, & perfectam eius artis cognitionem, his rudimentis aditum præpararem, quo minore eam difficultate percipiauis.

Nam qui hætenus eam artem iuuentuti proposuerunt, maxima ex parte (ut absit inuidia uerbo) tantum Theorici, non practici fuerunt, nec eo docendi modo, quo Principes Musicorum Iosquius de Pres, Petrus de La Rue, & alij, quos mundus suspicit, & admiratur, usi sunt. Nam doctrinam de Scala, et Tonis, maxime necessariam, frigidius requo tractarunt, incumbentes principaliter in hoc studium,

ut Proportiones, & alia, quibus immorari inutile est, diligenter adumbrarent. Cæterum de modo eleganter canendi, de Contrapuncto, & de Compositione, nihil, aut certe obscure docuerunt. Nullam interea iuuentus solidam doctrinam in ea arte sibi comparare potuit.

Vt igitur nunc rursus Musicam illam, quam uulgo reſeruatam iactitant, in lucem reuocem, & me ad ueſtrum captum applicem: conſcripsi ſyluulam quandam, & Epitomen de ea arte, quam à Ioſquino percepi, & uſu, ac aliorum collatione, καὶ συζητήσας conſirmaui, in qua, ea quæ ad rem faciunt, ſimpliciter trado. Ac uos amanter oro, ut hanc meam operam boni conſulatis, & uitam ac meam caniciem pijs precibus Deo commendetis.

Eſſi autem non ignoro, mihi non defuturos eſſe Zoilos, qui hanc ἀνερίειαν repræhendent: tamen cum illis nunc non rabioſe contendam, ſed ad ſanorum iudicia, qui artis fundamenta intelligunt pro-uoco, ac peto ut candide pronuncient. Quia mihi nihil magis in uotis eſt, & nihil aliud quaero, quàm recte conſultum iuuentuti, ac potiffimum VOBIS gratificari. Bene ualete.

GRISELIVS STV.
DIOSVS VVITTEMBERGEN
sis in commendationem Musices.

Vsica diuinas laudes celebrare reperta est,
Vtq; suis numeris seruiat ipsa Deo.
Non est scurriles inuentum munus ad usus,
Qui dedit hanc, fructu commodiore dedit.
Carminē, uoce, sono, Deus est laudandus & hymnis,
Huic famulas præbet Musica prompta manus.
Illa suis numeris longè super æthera tollit
Quos uirtus claros conspicuosq; facit.
Prædicat Heroum gratis concentibus ausus,
Virtuti uoluit munus id esse Deus.
Ecquid adhuc lentam te non piget esse iuentus,
Quæ colis Albiacæ culta Licæa scholæ?
Quas remoras fingis, quis te tenet iste ueternus?
Cur est grata minus Musica Diua tibi?
Fastidisse Dei donum tam grande, piūq;
Quo nihil hic hominum pulchrius ordo capit?
Spīritus ipse Dei, diuinum numen honorat
Hoc opus, at lentum te pudet esse nihil?
Musica cœlestem mentes deducit ad aulam,
Vt uera celebrent agnitione Deum.
Hæc mouet affectus, & non modo pectora mulcet,
Sed fibras uiui cordis & illa ferit.
Liberat hæc animos tristi mœrore grauatos,
Sæpe superuacuos eximit illa metus.
Hæc dabit a fili cœtæ solatia dulcia menti,
Hæc quoq; terrorem, cum uolet esse, parit.
Hæc hominum tumido tollit de pectore fastus,
Nec sinit atroces nos habuisse manus.

Euocat affecto gemitus de corde ruentes,
Sæpe facit lachrymis immaduisse genas.
Illicitos cohibet flagrantis corporis æstus,
Et ueluti freno pectora nostra regit.
Casta diu uixit demens Agamennonis uxor,
Donec erat lateri Musica iuncta suo.
Hæc cum pulsa dolo tumida cefsisset ab aula,
Turpis adulterij est crimine facta nocens.
Adde quòd excultus non omne parte putetur,
Qui nescit suaves ore referre sonos.
Ipse Neoclydes tibi sit generosa iuuentus
Exemplum, quantum Musica sacra iuuet.
Illius ingenio tribui minus inde solebat
Ignarum cum se diceret esse lyræ.
Ergo tolle moras, reliquas qui tendis ad artes,
Non est ista tibi prætereunda soror.
Musica sit studijs commendatissima uestris,
Qua sine nec docti nomen habere potes.
Incipe dum uerni floret tibi temporis ætas,
Dum, qui te doceat, præsto sit ille tibi.
Hic Adrianus erit Doctissimus arte canendi
Cui summum Euterpe contulit ipsa decus.
Italæ huic toties mirata est ora canentem,
Debet is arclois gratior esse plagis.
Vtere concessa tibi commoditate iuuentus,
Est uirtus apto tempore posse frui.

Vale.

NOE BVCHOLCZERV S
SCHONAVVENSI S

Iuppiter Astripotens, terram qui fulmine terret,
Et campos largo fluminis imbre rigat,
Cum dederit nobis nil dulcius arte canendi,
Et quod soletur tristia corda magis,
(Namq; Deum placat coelestem Musica dulcis,
Tum uarijs gaudent pectora nostra modis.
Eximit hæc curas, & gaudia læta reducit,
Oblectat iuvenes, decrepitosq; senes.
Ipsa laborantum defessos erigit artus,
Corripit infantum carmine membra sopor.
Inq; domo sacra Dominum pia cantica laudant,
Organa nec cessent, fundere dulce melos)
Hæc igitur postquam secum fert commoda cantus,
Musas ô tellus Teutona disce, rogo.
Ecce tibi Nymphe faciles mittunt Adrianum,
Musica cui uatum sceptrum tenere dedit.
Et ueluti fidibus ludens Cytharædus Arion,
Euasit mortem, præcipitandus aquis.
Eripuit Coclicum sic Musica morte necandum,
Quod fuerat ueræ religionis amans,
Suscipias igitur celebrem Germania uatem,
Illius ac nomen peruolet astra, precor,

ADRIAN PETIT
COCLICO MUSICO.
ETAT: III,

Desperando spero %

COMPENDII MVSICES CONSCRIP

PTI AB ADRIANO PETIT

Coclico, Discipulo Iosquini de Pres.

PRIMA PARS.

De his quæ futuro Musico sunt necessaria.

ET VNT A ME

quotidie studiosi quidam Musices, ut illa præcepta quæ ad recte, suauiter, & eleganter canendum sunt necessaria, quàm possim breuissimè in compendium redigam, & ipsis ad ca-

lamum dictem, eaq; exemplis à me cõpositis copiosissime illustrem atq; declarem. Quòd etsi multis fane de causis inuitus facio, tamen horum precibus et uoluntati censeo gerendum esse morè. Video enim hodie iuuentutem Germanicam, non solum Muscis traditionibus, quarum multa plaustra diuulgantur passim, non erudiri, sed etiam obrui, et à uera sua uicq; canendi ratione impediri. Dum enim omne tempus addiscendis præceptionibus transmittunt, non fieri potest, ut maturè rectè canere discant.

B Nec

Nec ego haftenus consueui ad Præceptoris mei
Iosquini clarissimi uiri exemplum, multa dictare
præcepta (Quòd uideam artis huius usum in canen-
do potius, quàm multitudine præceptorum esse po-
situm) Verum quæ necessario requirebantur o-
biter, in manu Musicali, & in tabula depinxi, atq;
demonstraui, adhibitis etiam his exemplis, in qui-
bus tota artis nostræ uis atq; usus continetur. Quæ
cum mediocriter discipuli mei percepissent, tantum
in canendo ipsos exercui. Qua sane re quid ego pro-
fecerim, iudicent ij qui experti sunt. Qui uero diu
in præceptis, & theoria suos discipulos detinent,
hos & iudicio carere, & finem Musicæ ignorare pa-
lam dixerim.

Sed ut ad rem ipsam accedam, & quæ in futuro
Musico requiram paucis declarem: Afferant pri-
mū adolescentes uel pueri potius (quo enim sunt iu-
niores, hoc facilius, & maiori cum uoluptate præce-
pta percipiunt, & ad bene canendum sunt flexibilio-
res) ad præceptorem suum magnum discendæ Mu-
sicæ ardorem & studium, & prope naturalem im-
petum, ut quàm cupidissime, & attentissime docen-
tem, & præcinentem audiant. Nam si quis natura
foran à canendi amore est alienior, uel non eo stu-
dio quo debet addiscere uoluerit, de eo non sanè
magna polliceri possum. Qui uero singulari quo-
dam discendi studio tenetur, & naturæ uires non
habet à Musica abhorrentes, hunc si dextrè, & pru-
denter

5
denter instituant, excellentem fore Musicum polliceri habeo. Pulchrè enim Græco prouerbiò dicitur: Amor docet Musicam, Deinde si hunc sibi scopum Puer habet propositum, ut practicus potius quàm theoricus fiat, nolo ut multis præceptis oneretur, & quasi obruatur, Nam qui prius omnem rationem speculatiuæ Musicæ perdiscere uolet, quàm ad canendum se uertat: is opinione tardius ad optatam & præfixam metam perueniet.

Dabit igitur operam ut quàm simplicissime Musicalem manum siuè scalam perdiscat, inq; ea omnes in quouis genere cantus mutationes obseruet, et mox clauēs ipsas cognoscat, postea sensim incipiat solmisando ad Choralem seu Gregorianum cantum se exercere, & uoces Musicas suo ordine, & phtongis pronunciare, Quibus octo tonorum cognitionem subiungat, rem profecto necessariā scitu, & ad multa uitia in cantu corrigenda, & ad concantum rationem, atq; melodiam discernendam, atq; dijudicandam, Deinde cognoscat signa, quantitatem, & ualores eorum, mox notarum figuras, ligaturas, punctos, pausas, postea prolationes: maiorem, et minorem, Augmentationem, diminutionem, imperfectionem, alterationem, syncopationem, unà cum tactibus, & proportionibus quibusdam usitatis.

Hæc ubi perspicuè, & breuiter cognouit, incipiat tandem non solum recte, sed etiam ornate canere, & artificiose, suauiter, & colorate pronunciare, re-

B n cte

etè intonare, & quamlibet syllabam suo in loco, suis sub notis collocare.

Studebit autem in primis cantor, ut auribus hominum placeat, et canendo uoluptatem ipsis, sibi uero admirationem, & fauorem comparet. Adhibebit semper etiam suarum aurium iudicium. Aures enim quid rectè, quid uè secus fiat, facile intelligunt, & sunt uerè artis canendi magistra. Quid enim interest quæso inter canis latratum, & eum qui nec audit, nec obseruat, quid, & quomodo canat?

De uitanta sunt quarundam nationum uitia, quæ etsi in nobis hærent, studio & industria corrigenda sunt. Insanus clamor, & immensus boatus, et illud in uoce absonum quorundam hominum imperitorum caret gratia. Quia dum uel plorant, uel ululant, uel latrant, aut etiam nimium iubilant, omnem uoluptatem auditoribus excludunt, & seipsos gratia priuant. Suauis autem cantus uere hunc assequitur finem, què Musicus spectat, & uenatur, nempe ut oblectet, & exhilaret. Quare qui singulari quodam studio ad canendi artem ducitur, is proponat sibi nobile cuiusdam præclari Musici exemplum, cuius tum compositionem, tum in primis pronuntiandi modum, & uirtutes imitetur, & exprimat.

Nec Musica extra liberalium artium numerum posita est, ideo eadem quoque uia, qua uel Rhetorica, uel alia ars addiscitur. Arte nimirum, exercitatione, & imitatione.

Accipite

6
Accipite autem quid ego fecerim: Puer admo-
dum tradebar in fidem nobilissimi Musici Ios-
quini, ex quo cum leuia illa artis nostræ præcepta,
obiter tantum, nullo ex libro percepissem, statim cœ-
pi canere, & canendo ea obseruare, de quibus hodie
multæ præceptiones traduntur, & meum cantum
compositionemq; totam ad ipsius exemplum for-
mare, etsi nō inuitus fateor, me nulla in re parem tan-
to uiro esse, nec illam elegantiam quæ in ipsius canti-
lenis mirabiliter splendet, posse consequi, tamen de-
di operam ut quasdam illius uirtutes, tam in canen-
do quàm componendo: ut de contra puncto, nihil
dicam, tantum in meis abumbrarem, & de succo ip-
sius, cantus meos redderem uegetiores, & floridio-
res. Adhibendi sunt labores, multa patienter feren-
da, iuxta illud Poëtæ: Qui cupit optatam cursu con-
tingere metam, multa tulit fecitq; puer, sudauit, &
alsit. Abstineat uenere & Baccho, qui Pythia cantat.
Sed nescio quâ fiat, quòd nostra iuuentus, tum la-
bores spernat, tum bene monentibus non obtem-
peret, sed etiam irascatur. Faciant autem hoc suo in-
commodo, ego quid tulerim probe noui. Sed ad
rem ipsam redeo. Vbi quis illa quæ supra cōmemo-
raui, probe addidicit, poterit is contra punctum, &
compositionem quoq; addiscere, in quibus minus
laborabit, quòd eorum fundamenta in iam ante di-
ctis, & cognitis consistant &c.

DE MUSICES

Definitione.

Musica secundum Iosquinum, est rectè, & ornatè canendi atq; componendi ratio. Continet enim hæc ars regulas & præceptiones, quæ pueris uiam tradunt ut rectè, & suauiter canant præscriptam contilenam, & ut ipsimet artificiose componant cantus atq; Symphonias. Nec pro Musico habendus est, qui non in utroq; hoc officio Musices excellit, aut aliquid egregij prestare possit. Verum paulo post in partitione eorum, quæ hic docenda sunt, quàm latè pateat huius artis usus obiter ostendemus, & dabimus operam ut in exemplis, & usu canendi pueros diutius, quàm in præceptis detineamus.

DE MUSICORVM

Generibus.

Spero me operæ præcium facturum, si obiter meum, de uarijs Musicis iudicium ostendam. Non enim omnes pari in re præstantes fuerunt: Quisq; in eo excelluit, ad quod pertingere potuit. Ideo hæc non scribo, ut uel minimo omnium aliquid detraham, sed ut adulescentes ex me discant iudicare de his Musicis, qui lōgè ante nos exstiterunt, uel etiam hodie in uiuis sunt.

Inuenio autem quatuor Musicorum genera. Primum genus eorum est, qui primi Musicam inuenerunt, & uarijs in rebus uocum quandam Harmoniam obseruarunt. Quorum primus Tubal Hebræus

7
bræus, Lamech filius fuisse fertur, quem alij postea
secuti sunt, & inuentis semper aliquid addiderunt,
ut Amphion, Orpheus, Boetius, Guido Arenen-
sis, Ockghem, Iacobus Obrecht, Alexander, & alij
multi, quorum etiam scripta hunc in diem extant, hi
autem tantum Theorici fuerunt.

Secundum genus, est eorum qui sunt Mathe-
matici, quorum compositiones, nemo est, qui non
ferat. At hi uerū Musices finem non sunt assequuti.
Nam etsi huius artis uim intelligunt, & etiam com-
ponunt, non tamen ornant suauitatem, & dulcedi-
nem cantus, & quod peius est, cum uellent artem in-
uentam latius propagare, & illustriorem reddere, de-
nigrarunt eam potius, & obscurarunt. In docendis
enim præceptis & speculatione nimis diu manent, et
multitudine signorum, & alijs rebus accumulandis,
multas difficultates afferunt, & diu atq; multum di-
sceptantes, nunquam ad ueram canendi rationem
perueniunt. Ex quibus sunt, Io. Geyslin, Io. Tin-
ctoris, Franchinus, Dufay, Busnoe, Buchoi, Caron-
te, & conplures alij.

In tertio genere, sunt Musici præstantissimi, &
ceterorum quasi reges, qui non in arte docenda
hærent, sed theoriam optime & docte cum pra-
ctica coniungunt, qui cantuum uirtutes, & om-
nes compositionum neruos intelligunt, & uere sci-
unt cantilenas ornare, in ipsis omnes omnium affe-
ctus exprimere, & quod in Musico summum est, &
elegant

elegantissimum uident, & in omnium admirati-
one sunt, quorum cantilenæ, uel solæ sunt admira-
tione dignæ. Inter hos facile princeps fuit Iosquius
de Pres, cui ego tantū tribuo, ut eum omnibus cete-
ris præferā. In hoc etiā genere sunt peritissimi Mu-
sici, & artificiosissimi Symphonistæ: Petrus de La-
rue, Brumel, Henricus Isaac, Ludouicus Senfel, A-
drian VVillarth, Le brun, Concilium, Morales, La-
fage, Lerithier, Nicolaus Gombert, Criquilō, Cham-
pion, & Iaquet, Pipelare, Nicolaus Paien, Courtois,
Meyster Ian, Lupi, Lupus, Clemens non Papa, Pe-
trus Massenus, Iacobus de Buis, & innumeri alij,
quos omitto breuitatis gratia.

Quartum genus est Poëticorum, qui ex tertij
generis Musicorum Gymnasio profecti sunt, & præ-
cepta artis norunt, & bene ipsi componunt, & ex
tempore super Choralem aliquem cantum contra-
punctum suum pronunciant, & omnia præcepta,
omnemq; canendi uim eō referunt, ut suauiter, or-
nate, & artificiose canāt ad homines oblectandos, et
exhilarandos, hi dulcedine uocis alios longe supe-
rant, & uerū huius artis finem consequuti sunt, & in
maiori sunt admiratione, & gratia quàm ceteri om-
nes. Tales sunt potissimum, Belgici, Pycardi, & Gal-
li, quibus ferè naturale est, ut reliquis palmam præ-
ripiant, ideo soli feruntur in Pontificis, Cæsaris,
Regis Galliae, & quorundam Principum sacel-
lis. Monendi igitur sunt adolescentes, ut enitantur
hos

8
hos quantum possint imitari, & in canendo referre.
Licet autem quidam natura minus apti ad canen-
dum uidentur, tamen nulla natura tam est mala, &
uiciosa quæ non studio, & diligentia possit corrigi.
Ex his patet, ut opinor, quæ Musica sit optima, ni-
mirum ea, quæ hominum auribus grata est, & ma-
gis in practica, quàm Theorica consistit, ad quam
consequendam, ego in hoc libello, omnem uiam iu-
uenibus pro uirili mea patefaciam, & quæ huc spe-
ctare uidebuntur perspicue, atq; dilucide tradam.

Sequitur Scala.

C Scala

SCALA PRO CANTV

figurato ac Choralis

Vox hominis habet finem ascendendi & descendendi, sed Scala non, quia semper reuertitur ad Ffaut.

b mol. super acutis	f	fa ut	◇ ◇	
	c	la mi fa	◇ ◇ ◇	
	d	la sol re	◇ ◇ ◇	
Natura sup. acu.	c	sol fa ut	◇ ◇ ◇	
	b	fa x mi	◇ ◇	
	a	la mi re	◇ ◇ ◇	
Cla. b x sup. acu. b mol. acutus.	g	sol re ut	◇ ◇ ◇	G g
	f	fa ut	◇ ◇	
	e	la mi fa	◇ ◇ ◇	
Cla. natu. acuta.	d	la sol re	◇ ◇ ◇	
	c	sol fa ut	◇ ◇ ◇	H h
	b	fa x mi	◇ ◇	
b x acutum. Cla. b mol. grauis	a	la mi re	◇ ◇ ◇	
	G	sol re ut	◇ ◇ ◇	
	F	fa ut	◇ ◇	H h
Natura grauis.	E	la mi fa	◇ ◇ ◇	
	D	la sol re	◇ ◇ ◇	
	C	sol fa ut	◇ ◇ ◇	
b x grauis. b mol. subter gra.	B	fa x mi	◇ ◇	
	A	la mi re	◇ ◇ ◇	
	G	sol re ut	◇ ◇ ◇	
	F	fa ut	◇ ◇	

Tres clauēs sunt in usu Ffaut, Csol-
faut, & Gsolreut.

Ascensus

Ascensus & descensus uocum scalæ, secundum cantum figuratum, & Choralem,

Natura subter grauis. *b* mol. subter grauis. *b* \times grauis.

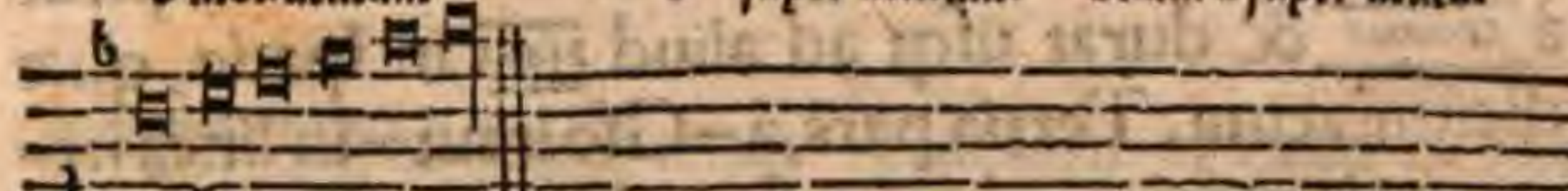
Natura grauis. *b* mol. grauis. *b* acutum.

Natura acuta.

b mol. acutum *b* super acutum. Natura super acuta.

b mol. super acuta.

Scala *b* \times ralis, & naturalis,

Scala b'mollaris, & naturalis,

DE SCALÆ
diuisione.

NO Tandum est, quòd omnes literæ G.
sunt b^xrales cātus. C naturales, F b mol-
lares, quia manus siue scala diuiditur in
tres partes. Prima pars, secundum can-
tum Choralē incipitur à —Gammaut— & durat usq;
ad —Ffaut— quæ dicitur grauis. Secunda reincipitur
à Gsolreut & durat usq; ad aliud Ffaut in spatio, quæ
dicitur acuta. Tertia pars, à —Gsolreut— in linea ite-
rum reincoatur, et durat usq; ad Ffaut extra manū,
quæ dicitur super acuta, siue, geminata, quia cum in
cantu figurato scala habuerit finem, reuertimur ad
Ffaut in spatio, uel in linea. Ideo non sunt nisi duæ li-
tere F. in manu. Alię sunt tres, ut reuertamur semper
ad octauā suam, ut post Ela reuertimur ad —Ffaut—
in linea. Et ultra —Gammaut—, siue infra ad Ffaut in
spatio. Sic manus, siue scala, non habet finem. Atq;
cæteræ literæ uoces habent tres, exceptis Ffaut, &
bfa^xmi

145
bfa \times mi, nisi fuerit cantus fictus. Exemplum, ut Gamaut, Gsolreut, Are, Alamire, &c. habent tres uoces in cantu figurato. Sed in cantu Choralis raro contingit, quia ille non ita ascendit, uel descendit, sicut cantus mensuratus. Sed ista haud intelligi possunt, nisi per practicam, & exempla. Propterea paucis uerbis, & praeceptis uolui hanc industriam Musices, puerilem formare: Ne iuuentus ad Musicorum Mathematicorum libros currens, in legendis illis aetatem frustra conterat, & nunquam ad finem bene canendi perueniat.

DECLARATIO SIVE expositio mutationum scalæ siue manus.

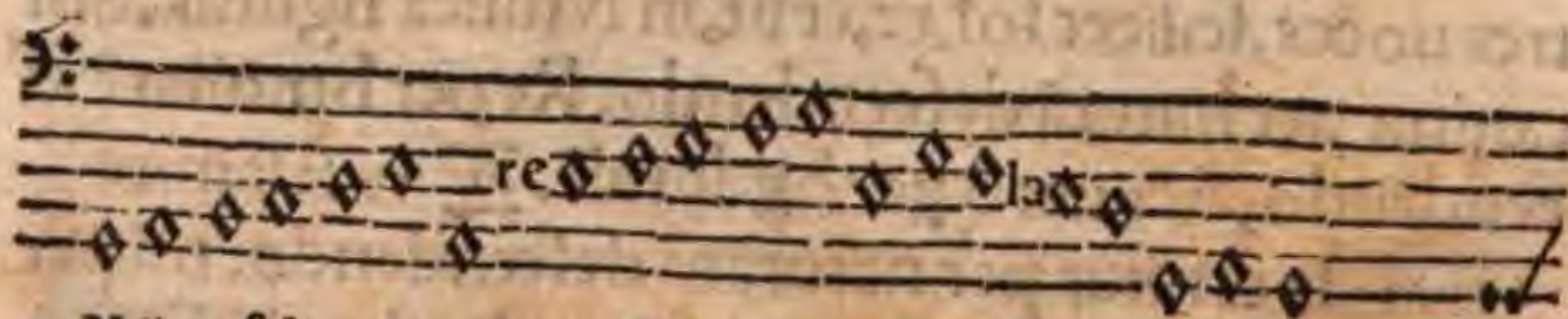

Notandū est, q̄ —Gamaut— grauis est cantus, & dicitur (Gamma) id est manus, simile est Gsolreut acutū, et —Gsolreut— super acutum, & unumquodq; habet tres uoces, scilicet sol, re, et ut, in Musica figurali. Sol canitur per naturā descendendo, Re per bmollare ascendendo, Vt uerō per b \times duralē. Are —Alamire— Alamire la canitur per naturam descendendo, mi per bmollarem ascendendo, re autē per b \times duralē. B \times mi, bfa \times mi —bfa \times mi— fa canitur per bmollarem, mi C iiij autem

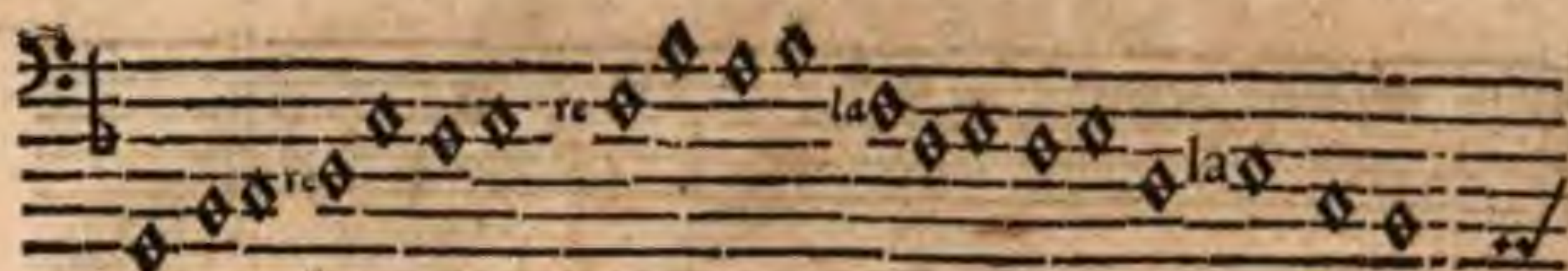
aut per b \times duralē, Cfaut - Csolfaut - Csolfa sol canitur per
bmollarē descendendo. Fa per b \times duralē ascēdēdo,
Re autē per naturā, Elami — Elami — Ela la canitur per
b \times duralē, descendendo. Mi per naturam ascenden
do, Fa autem quando non ascendit, usq; ad Ffaut
per bmollarem. — Ffaut — Ffaut fa canitur per natu
ram ascendendo, & descendēdo, Vt autē per bmol
larem. Sciendum est, quòd Ffaut, & bfa \times mi regunt,
& mutare faciunt totam scalam & manum. Vt in
fra patebit per exempla, quia bfab \times mi facit per fa &
mi uariare mutationes, & Ffaut facit, ut cum manus
habeat finem, semper reuertimur ad illud. Ideo ista
præcipuè sunt mente tenenda, ne aliquis uacillet in
suis mutationibus, sed nullus ad hæc nisi per pra
cticam perueniet.

DE MUTATIONIBVS:

Exempla de mutationibus, & de b \times durali cantu,
& naturali, & bmollari, infra & extra ma
num siue Scalam, iuxta possibilita
tem hominum uocum.

Natura subter grauis cum b \times durali.

Naturalis cum bmollari, & naturali.

Cantus grauis b \times duralis,

bmollaris subter grauis, & naturalis grauis.

Naturalis grauis, & b \times duralis.

Naturalis cum bmollari.

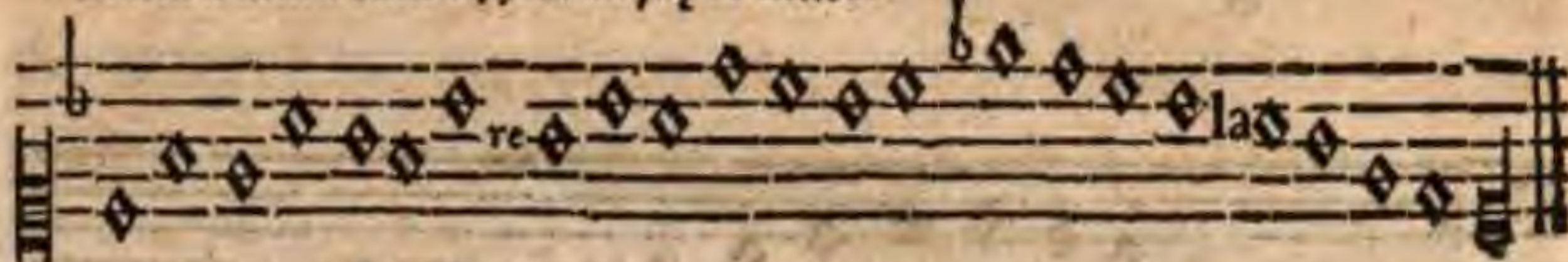
bmollaris grauis cum natura acuta.

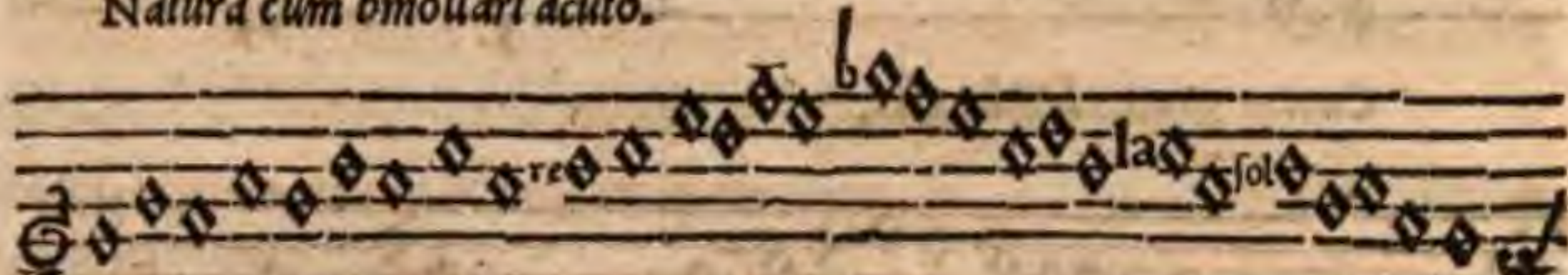
b \times acutus cum naturali.

Natura acuta cum b \times durali super acuto.

Natura cum bmollari acuto.

b \times duralis super acutus cum naturali,

bmollaris super acutus cum naturali.

Naturalis super acutus,

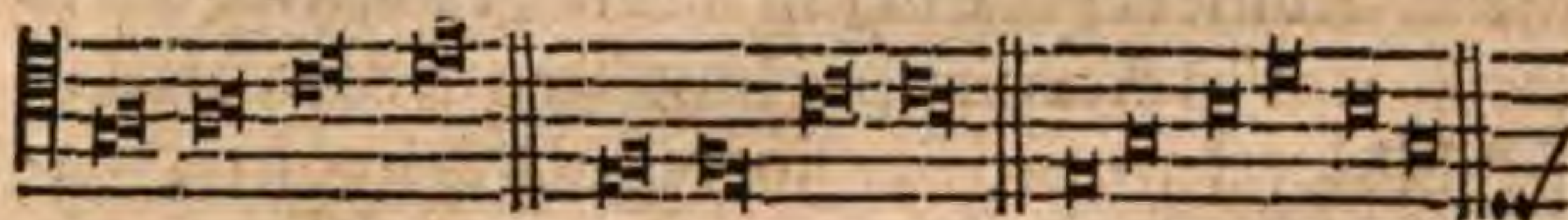
extra scalam b \times duralis, & naturalis.

DE INTERVALLIS.

Pleriq; multa intervalla asserunt, ego tamen, qui practicam Musicam doceo, septem quæ in usu sunt hic depinxi, haud necessarium imò superfluum ducens, multa de his scribere, quæ alij proluxe tractarunt.

Hoc hic discat puer, quòd omne mi debet cantari in semitonio, nisi addatur b.

Item quando cantus non altius ascendit quàm in besabemi, siue in Elami bemollari, tum semper oportet in his canere fa.

Tonus.

Semitonium.

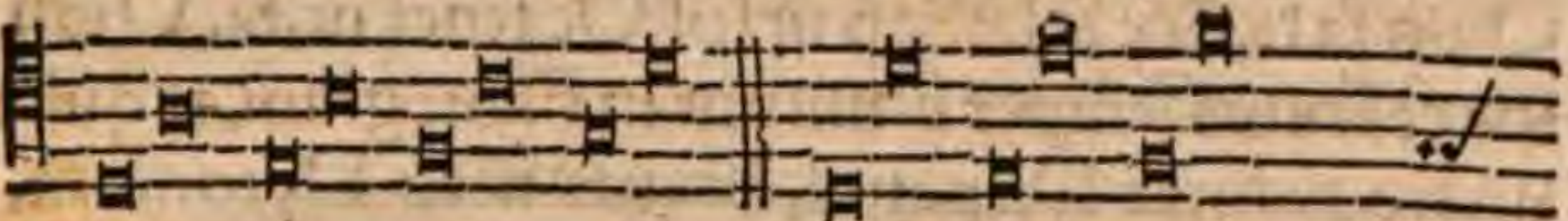
Semiditonus.

Ditonus 3.

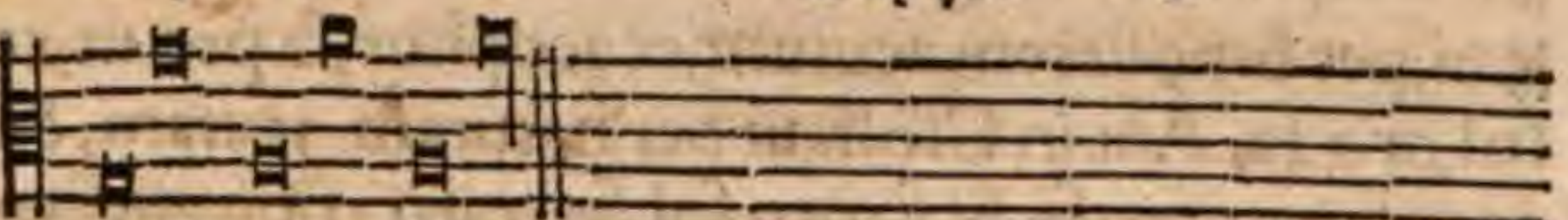
Diatesseron

4.

Diapente 5.

Diapason 8.

8.

DE TONIS.

Non dici potest, quàm Musico cognitu necessaria sit cognitio Tonorum, in utroq; cantu Choralis & Figurali. Consulto itaq; in hac prima parte, eorum men-

D tionem

tionem faciam. Octo sunt Toni in usu in cantu Choralī & figurato, Primus & secundus semper finiuntur in —Dsolre— graui regulariter, sed irregulares habent finem in —Alamire— acuto per bmollarem. Et in Gsolreut per b \times duralem. Et primus semper finitur in re, & frequentat la, per diapente. Secundus autem fa per ditonum. Tertius & quartus semper finem faciunt regulariter in Elami graui. Irregulariter autem in Alamire per bmollarem, & in bfa \times mi per b \times duralem. Sed siue sint regulares siue irregulares, respiciendum est in cantu figurato ad Tenorem, si frequentauerit mi & fa per sextam, tunc erit tertius, si autem mi & la, tunc absq; dubio erit quartus toni per quartā, & sic de alijs tonis iuxta regulā sequentem. Pri re la, Se re fa, Ter mi fa, Quar quoq; mi la, Quin fa fa, Sex fa la, Sep ut sol, Oc tenet ut, fa, Quintus et sextus semper finiuntur in Ffaut graui, et quintus frequentat Diapente, Sextus uero Dytonium, aut Diapason. Irregulariter autem finiuntur in bfa \times mi, per bmollarem acutum, et accipitur, fa pro ut, et sol pro fa. Aut in Csolfaut per naturam acutam, & accipitur ut pro fa, & fa pro sol, sed raro cōtingit. Septimus et octauus semper finiunt regulariter in Gsolreut acuto. Septimus frequentat Dyapente, scilicet ut sol, Octauus Dyatefferon, scilicet ut fa, iuxta regulam. Cum autē irregulares fiunt, quod raro accidit, finiunt in Csolfaut, per naturam acutā, siue in Ffaut graui, sed hæc raro contingunt.

DE

13
DE INFLEXIONIBVS, ET RE-
gula tonorum regularium, & irregularium.

Prima regula, cognoscendi tonos regu-
lares per b \times duralem grauem.

Toni irregulares iuxta cantum bmo-
larem, & naturalem.

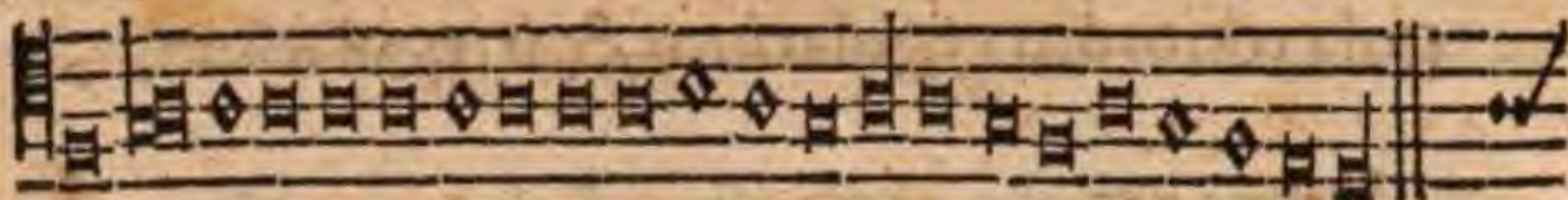
Toni irregulares per b \times ralem,
& naturalem.

Pri. sc. ter. quar. quoq; quin. sex.
Septimus & octauus, raro transponuntur.

D ij INCO=

INCOATIO PRIMI TONI.

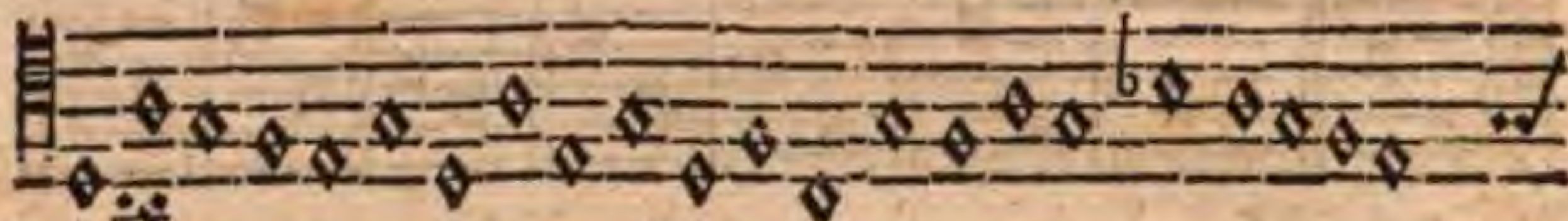
Primus tonus sic incipit, & sic mediatur, & sic finitur

Епоиде.
ſeculorum, Amen.

EXEMPLVM PRIMI TONI
in Musica Choralī.

Fuga in diapente, post semibreuem.

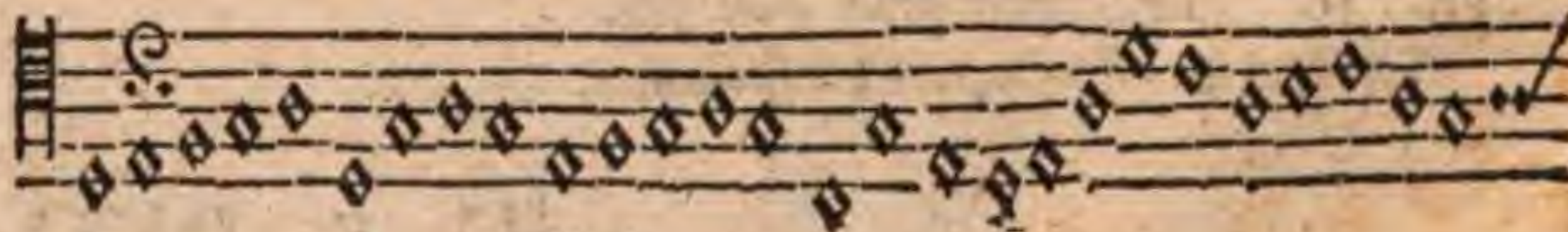

Canis naturalis cum b~~x~~rali.

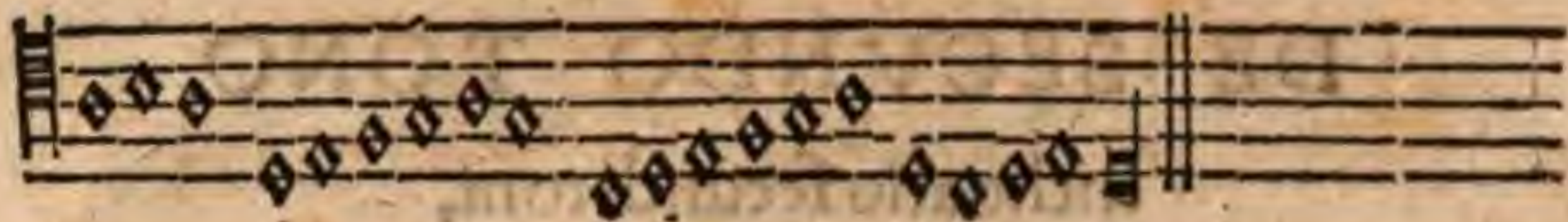

ALIVD EXEMPLVM PRI
mi toni regularis.

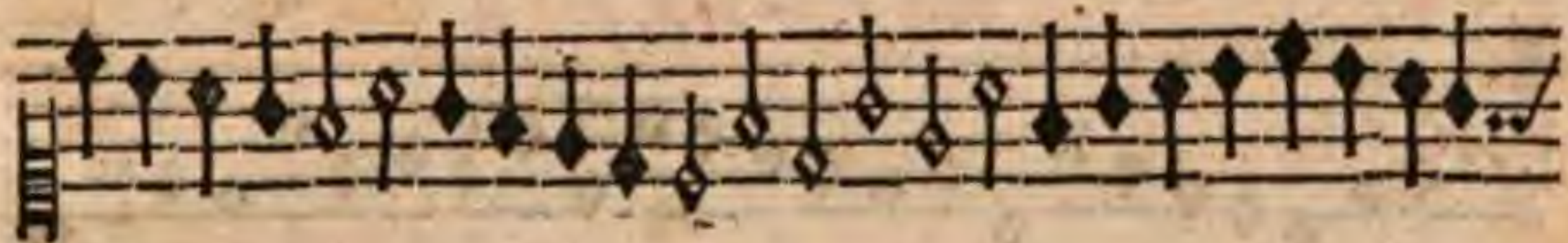
Fuga post unum tempus in diapente.

Cantus naturalis cum b^xrali.

Tertia pars, super fugam Choralem.

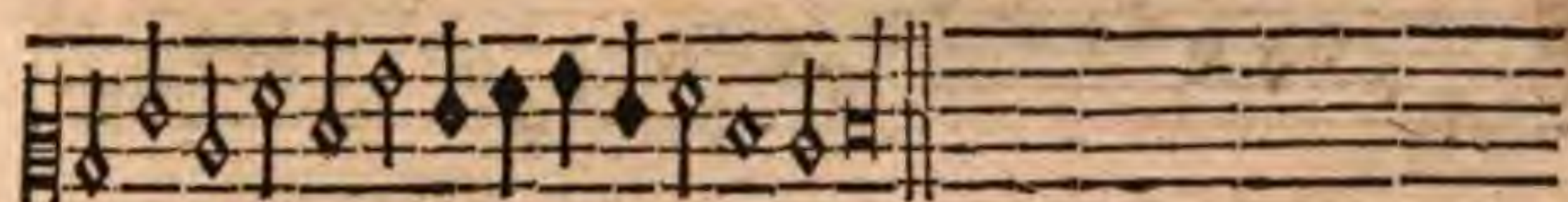
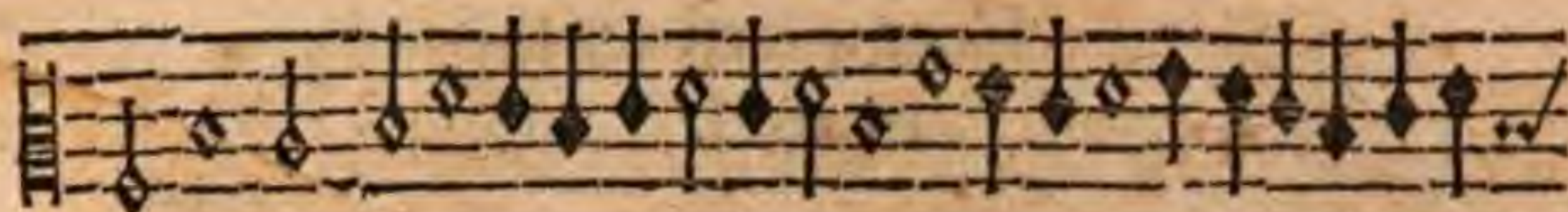
Alia fuga, quatuor in unum primi regularis, post unum tempus.

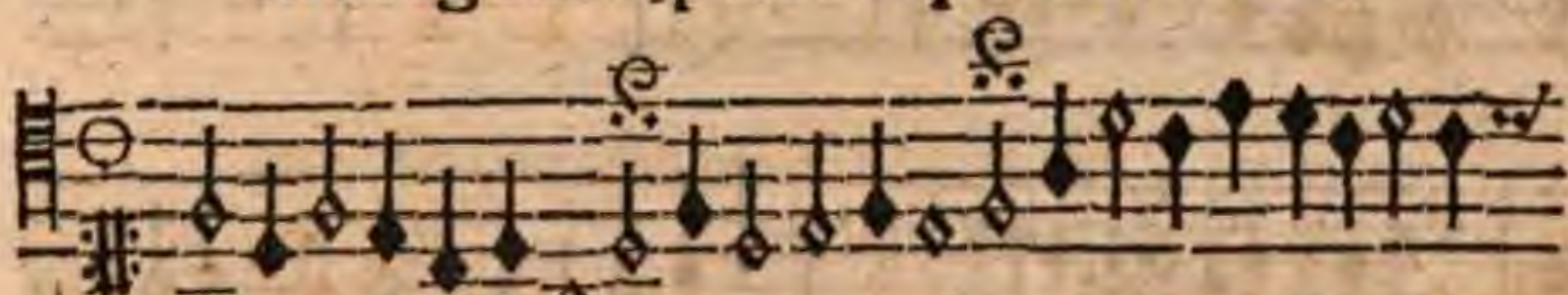
Sit nomen Do

mini benedictū in seculum

D ij

Aliud exemplum, fuga quinque uocum, secundi toni irregularis, post tempus in eodem.

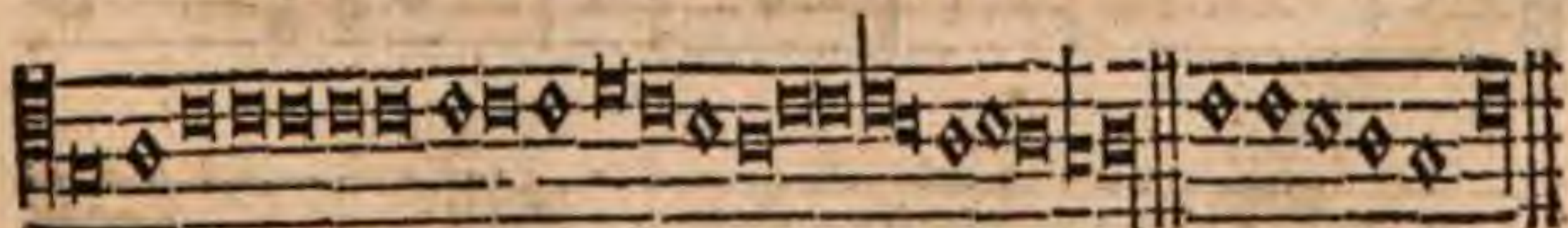

Cantus b^xralis grauis, & naturalis, & acutus b^xralis.

DE TERTIO TONO.

Inchoatio tertij toni.

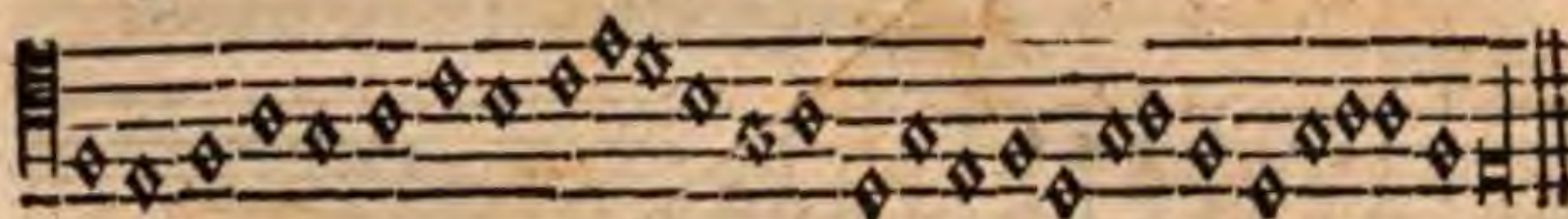

Tertius tonus sic incipit, & sic mediatur, & sic finitur. Enonae.

Exemplum ter-
tij toni.

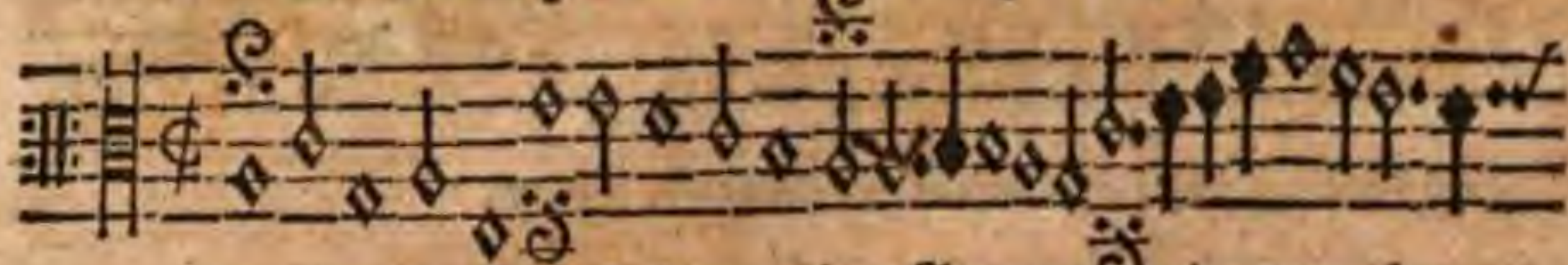
Fuga in cantu Choralis in Diapente, post tres semibreves.

Tertia pars fugæ super Choralem cantum.

Aliud exemplum tertij toni, Fuga quinque uo-
cum post duo tempora.

Morior ego, si non habuero unum filium no- mine Samuelem.

Aliud exemplum tertij toni.

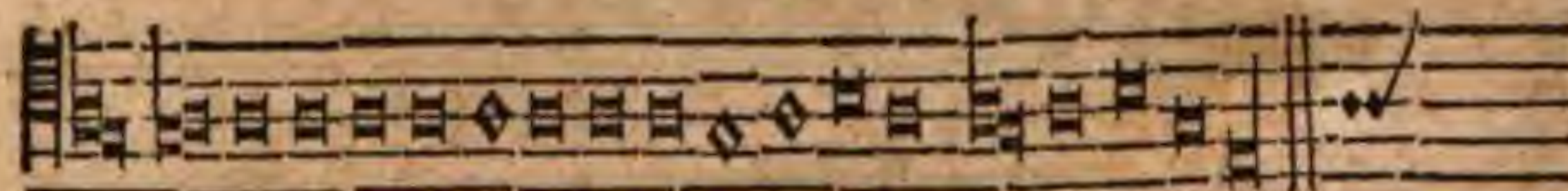

Fuga quinque uocum, post tria tempora.

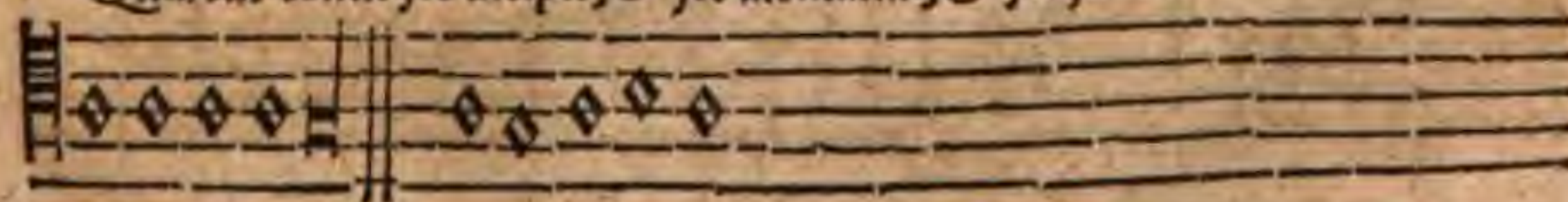

DE QVARTO TONO

Inchoatio quarti toni.

Quartus tonus sic incipit, & sic mediatur, & sic finitur.

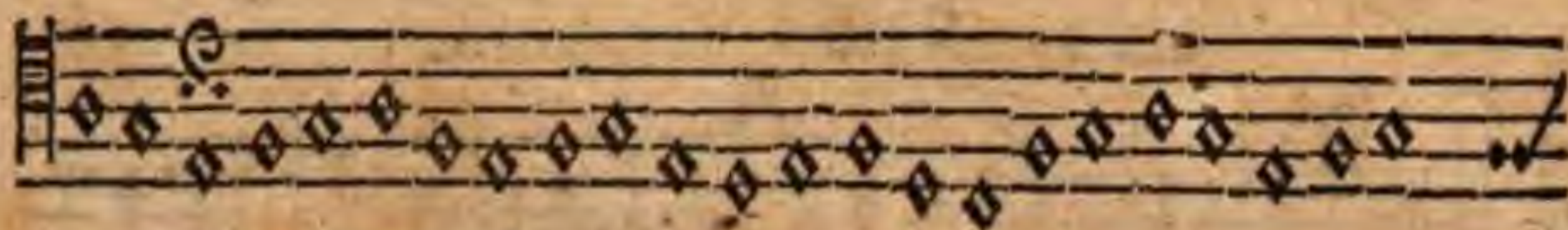

Euouae.

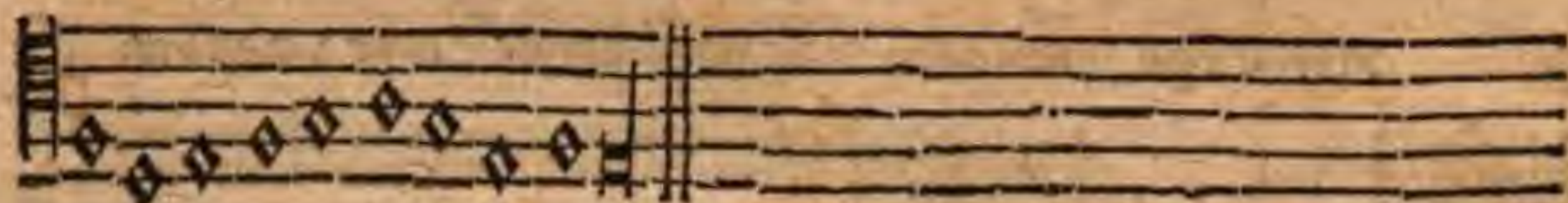
ij

E Exemplum

Exemplum quarti toni.

Fuga in Diapente post tempus per naturam acutam.

Tertia pars super cantum Choralem quarti toni per naturam acutam.

Aliud exemplum quinq; uocum.

Fuga quarti toni cum tertio post quinq; semibreues.

Aliud exemplum quinque uocum.

Fuga post duo tempora.

EXEMPLVM DE
quinto tono.

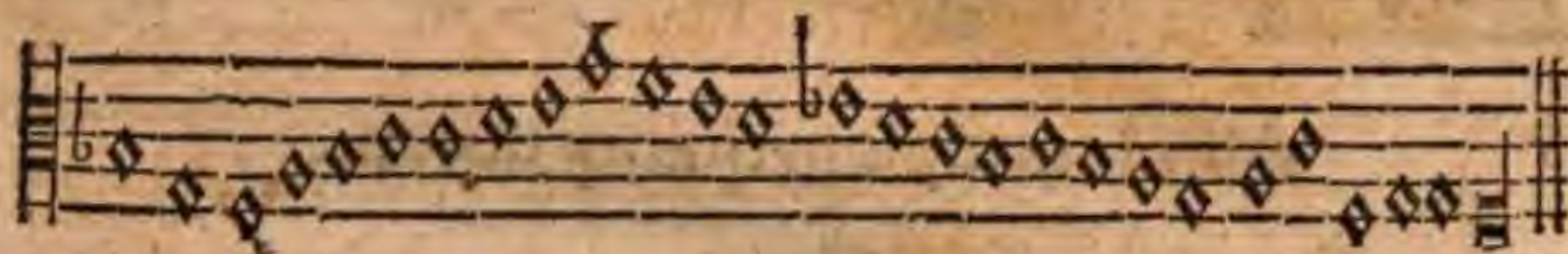
Quintus tonus sic incipit, & sic mediatur, & sic finitur. Euouae.

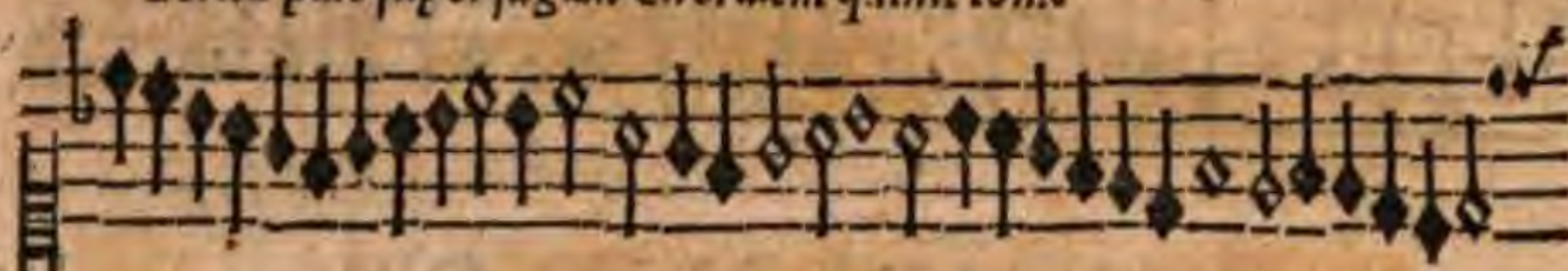
Seculorum, Amen.

E ij Exemplum

Exemplum quinti toni, Fuga in Diapente
post tres semibreues per bmoollarem
& naturam acutam.

Terita pars super fugam Choralem quinti toni.

Aliud exemplum quinti toni, ficti siue irregularis.

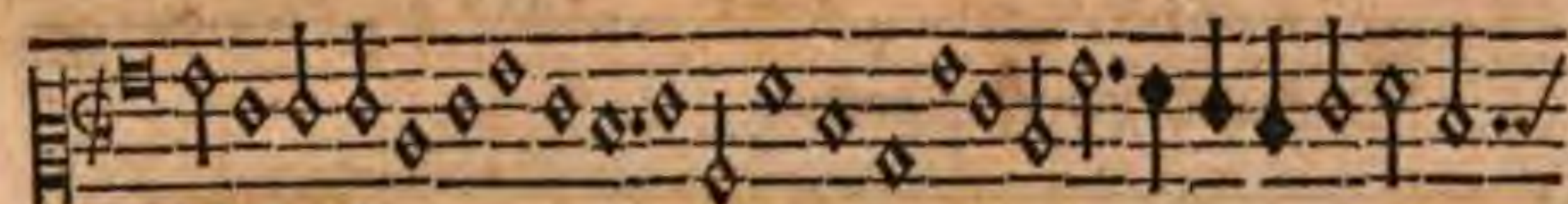
TENOR.

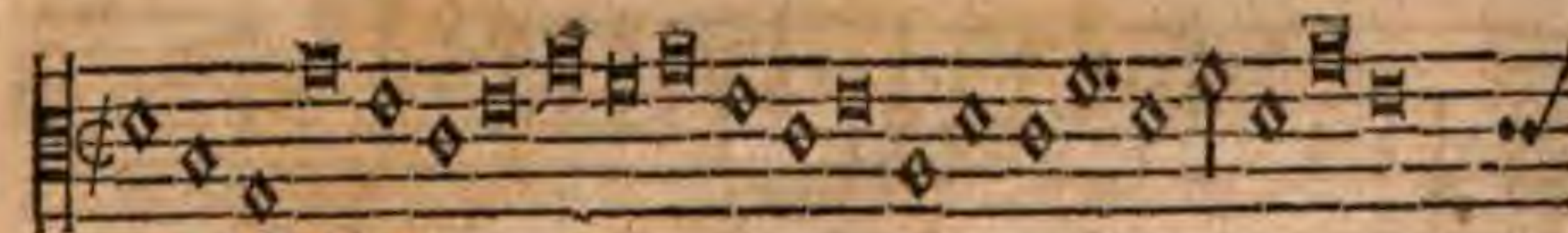
DISCANTVS.

BASSVS.

ALTVS.

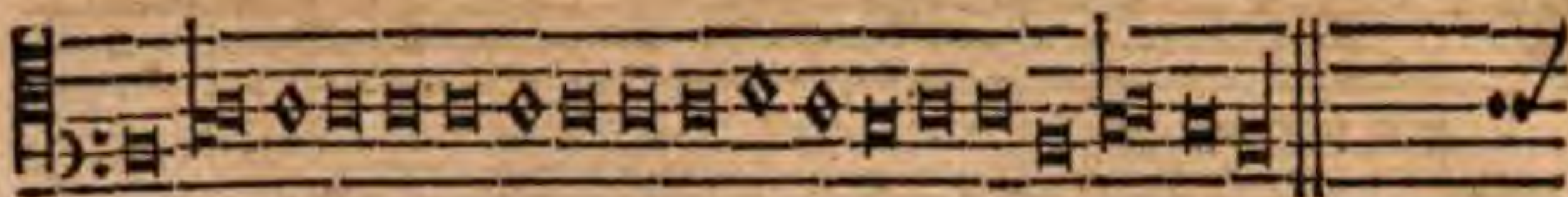

VAGANS.

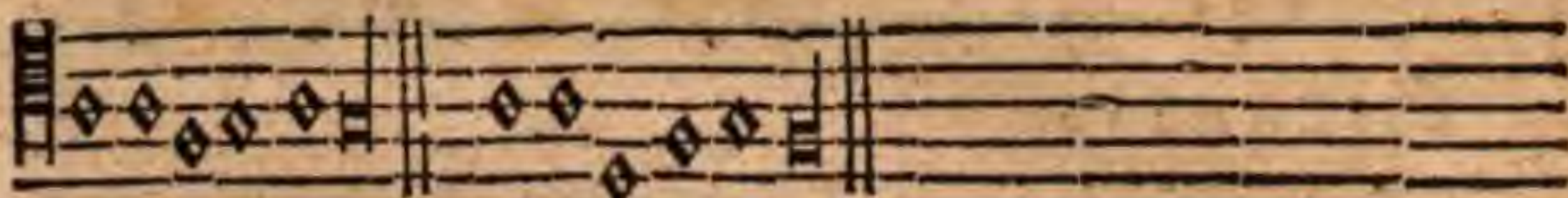

E iij DE

DE SEXTO TONO:

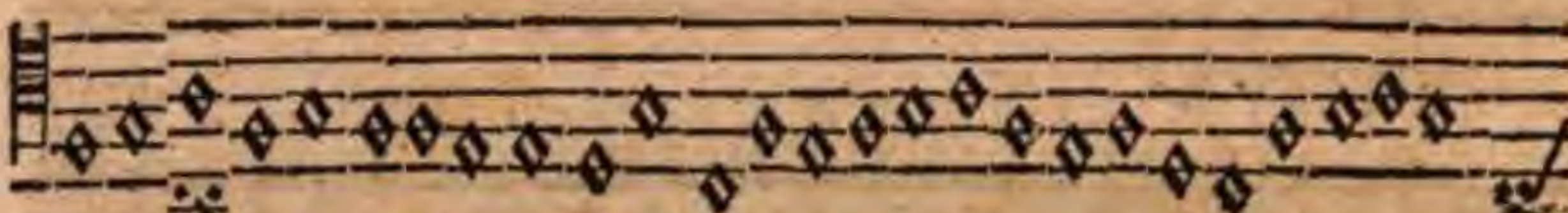
Sextus tonus sic incipit, & sic mediatur, & sic finitur.

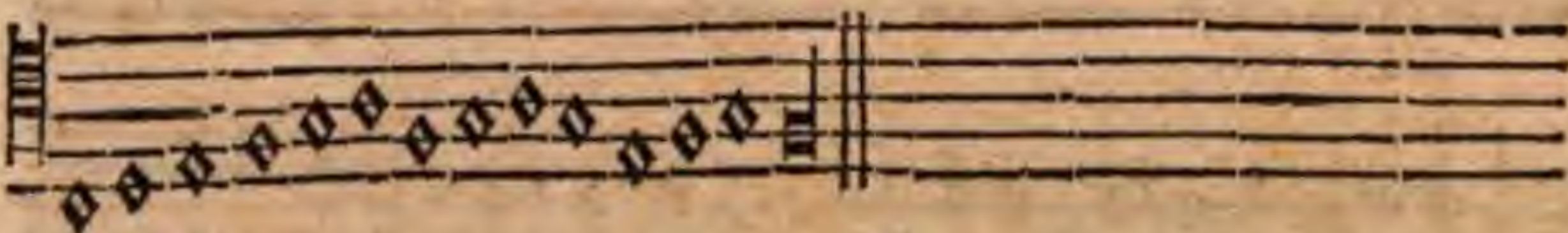
Euouae.

seculorum, Amen.

EXEMPLVM DE sexto tono regulari.

Fuga in Diapente post tempus.

Tertia pars super fugam Chora'em.

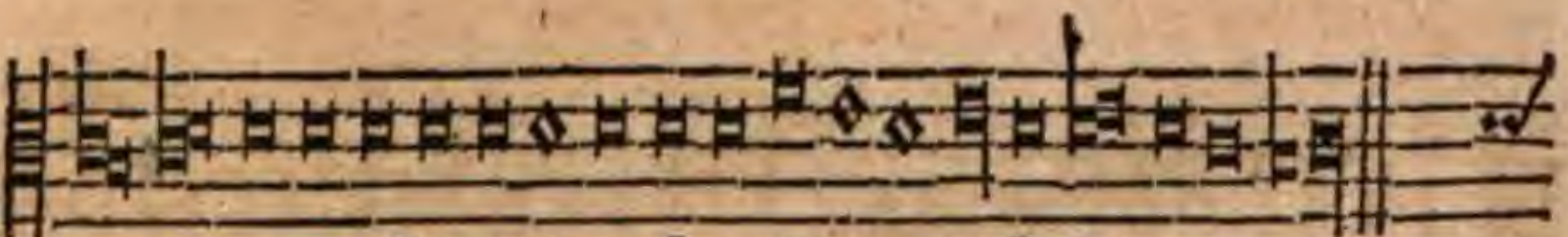

Aliud exemplum sexti toni, Fuga quatuor uocum post quinque semibreues,

DE SEPTIMO TONO.

Septimus tonus sic incipit, & sic mediatur, & sic finitur.

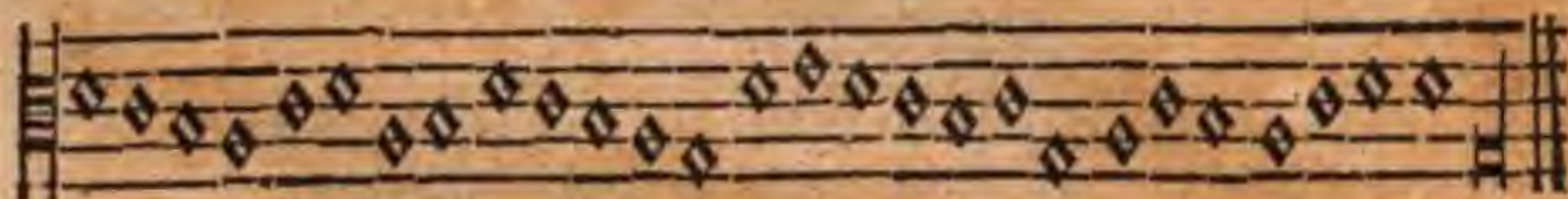
Evangelic.

Seculorum, Amen.

EXEMPLVM DE septimo tono.

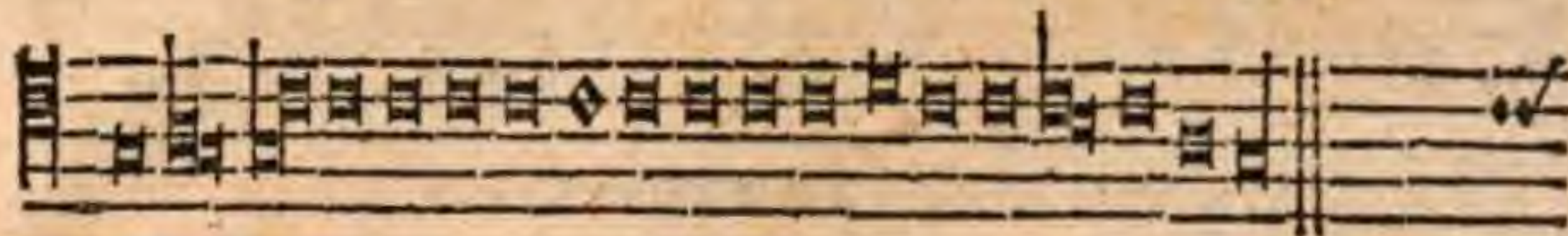
Fuga in Subdiapente post tempus.

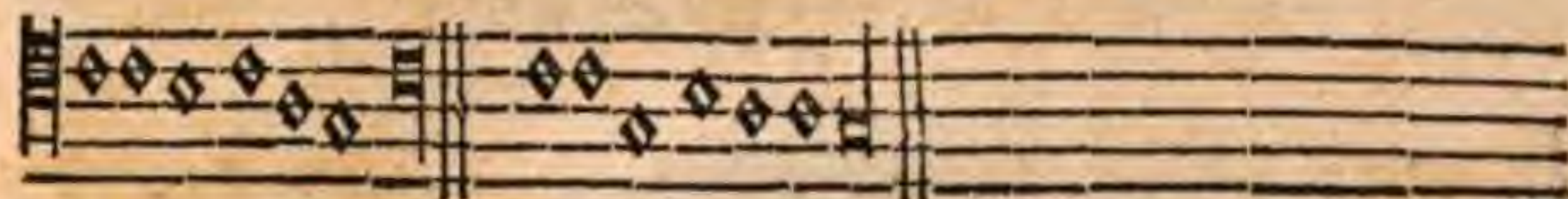
Secunda pars super fugam Choralem septimi toni.

20
DE OCTAVO TONO.

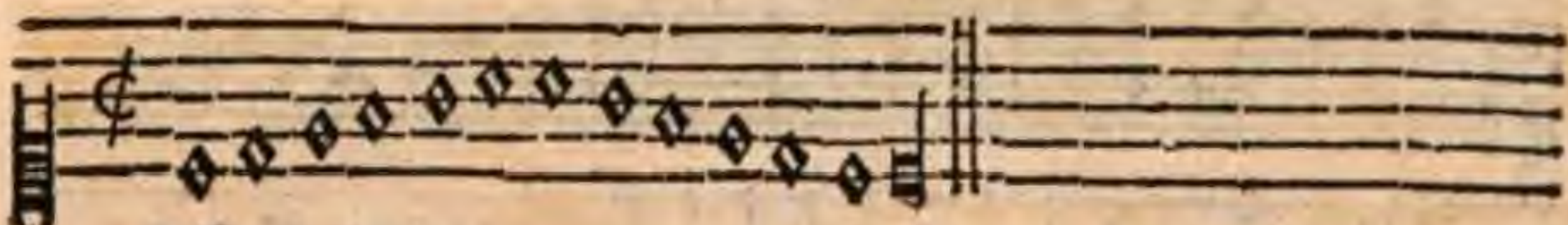
Octavus tonus sic incipit, & sic mediatur, & sic finitur.

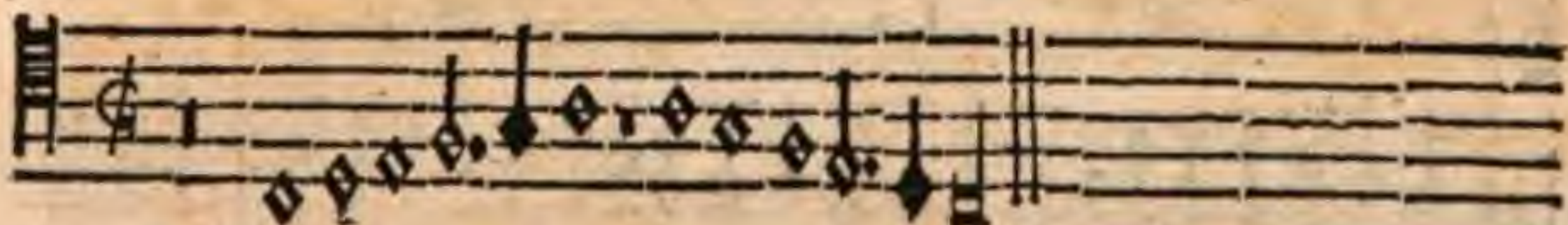
Exonae.

Seculorum, Amen.

EXEMPLA DE OCTAVO, SI
ue septimo tono, & primo de irregulari.

Discantus primus.

Tenor.

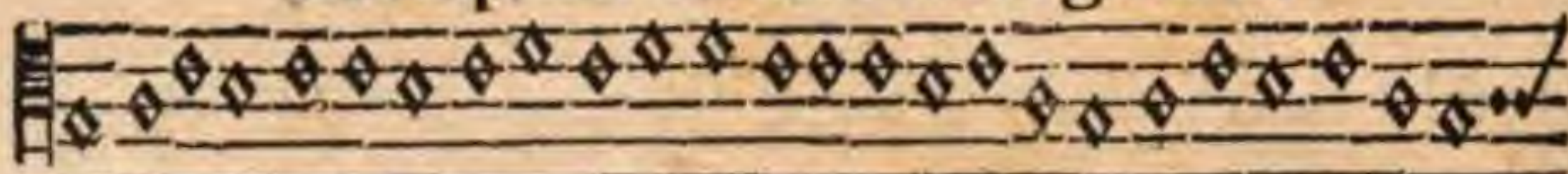

Discantus secundus.

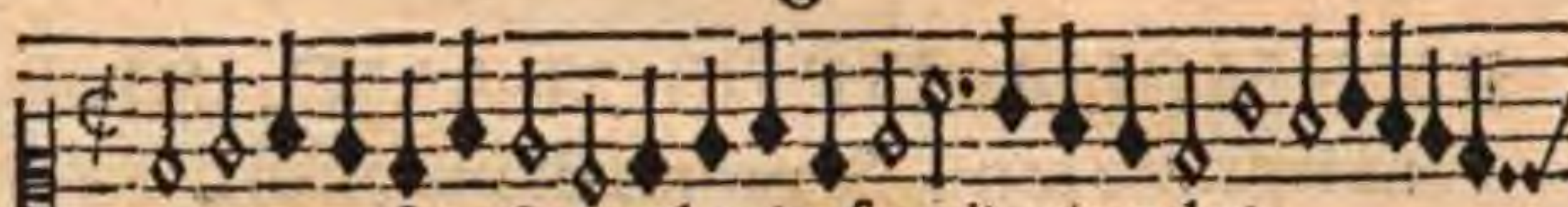
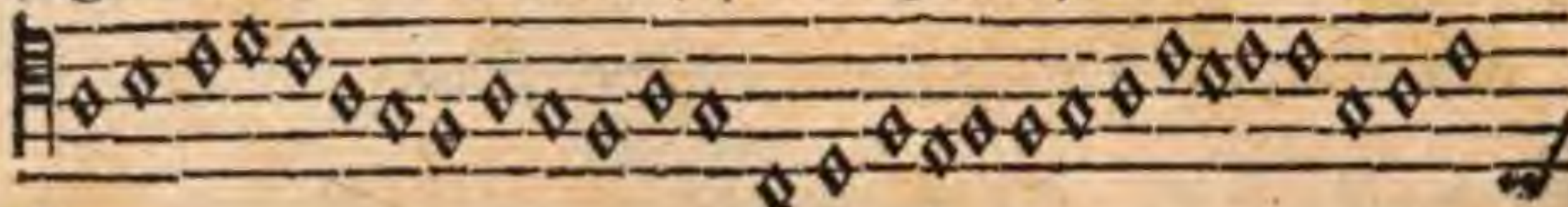

F De

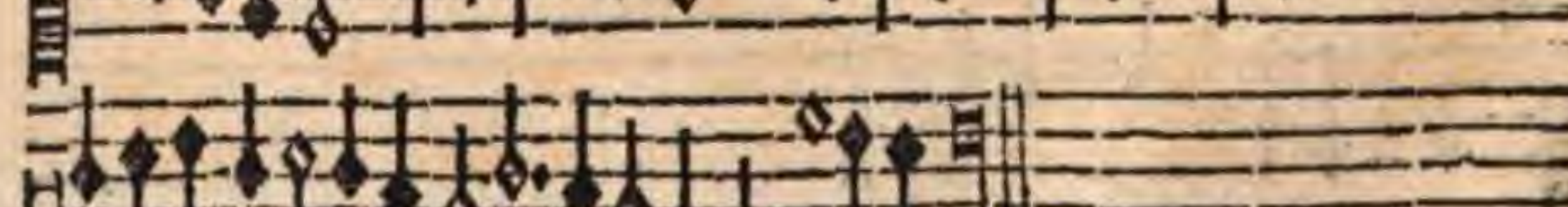
Exemplum octavi toni regularis.

Canon. Per aliam uiam reuersi sunt in regionem suam.

Tertia pars super fugam Choralem secundi toni regularis.

SECUNDA

71
S E C V N D A
P A R S H V I V S O P V S C V L I,
D E M V S I C A F I G V R A L I.

TRIA in hac secunda parte tracta-
bo, quæ Musici ferè omnes in-
tractata reliquerunt. Primum de
elegantia, ornatu aut pronuntiati-
one in canendo. Secundum de re-
gula contrapuncti. Tertium de mo-
do componendi. Alia quæ cæteri prolixè & bene
tractarunt, tantum figuris et exemplis, definitionum
cumulo relicto, demonstrabo, ne pueri diutius præ-
ceptis inhærentes, serius ad scopum bene canendi
perueniant. Ex animo enim consultum cupio iuuen-
tuti, ac ob hoc eam dehortari non desino, ne inhæ-
reant prolixis scriptis Musicorum Mathematico-
rum, qui finxerunt tot signorum augmentationis &
diminutionis genera, ex quibus nullus fructus, litis
uero et discordiæ plurimum oritur, ac res per se qui-
dem clara difficillima redditur. Verum omnes animi
uires adhibeant, ut ornate canant, & textum suo lo-
co applicent, quia Musica à Deo condita est ad sua-
uiter modulandum, non ad rixandum, ac uere Mu-
sicus est & habetur, non qui de numeris, prolationis
bus, signis ac ualoribus multa nouit garrere & scri-
bere, sed qui doctè & dulciter canit, cuilibet notæ des-

F ij bitam

bitam syllabam applicans, ac ita componit ut lætis
uerbis lætos addat numeros & e contra &c.

In urbibus Belgicis, ubi cantoribus præmia dan-
tur, ac ob præmia adipiscenda nullus non modus &
labor adhibetur, quò ad scopum bene canendi per-
ueniant, nulla scribitur aut dictatur Musica.

Item Præceptor meus Iosquinus de Pratis nul-
lam unquam prælegit aut scripsit Musicam, breui
tamen tēpore absolutos Musicos fecit, quia suos di-
scipulos non in longis & friuolis præceptionibus de-
tinebat, sed simul canendo præcepta per exercitium
& practicam paucis uerbis docebat.

Cum autem uideret suos utcunq; in canendo
firmos, belle pronunciare, ornatè canere, & textum
suo loco applicare, docuit eos species perfectas & im-
perfectas, modumq; canendi contra punctum super
Choralem, cum his speciebus.

Quos autem animaduertit acuti ingenij esse &
animi læti his tradidit paucis uerbis regulam compo-
nendi trium uocum, postea quatuor, quinq; sex &c.
appositis semper exemplis, quæ illi imitarentur.
Non enim omnes ad componendi rationem aptos
iudicauit Iosquinus, eos tantum eam docendos sta-
tuit, qui singulari naturæ impetu ad pulcherrimam
hanc artem ferrentur, quia multa dulciter composita
esse aiebat, quibus similia aut meliora, uix unus è
millibus componere posset.

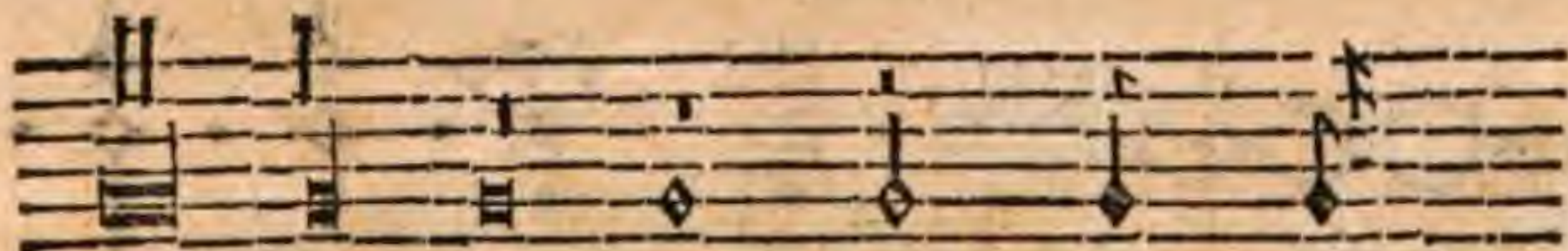
Curet

Curet itaq; puer ut se assidue exerceat in canendo, ac eos imitari discat, qui ex gutture, non ex naso uoces emittunt, quia præcepta tantum legendo aut audiendo, nunquam ad artem bene canendi perueniet.

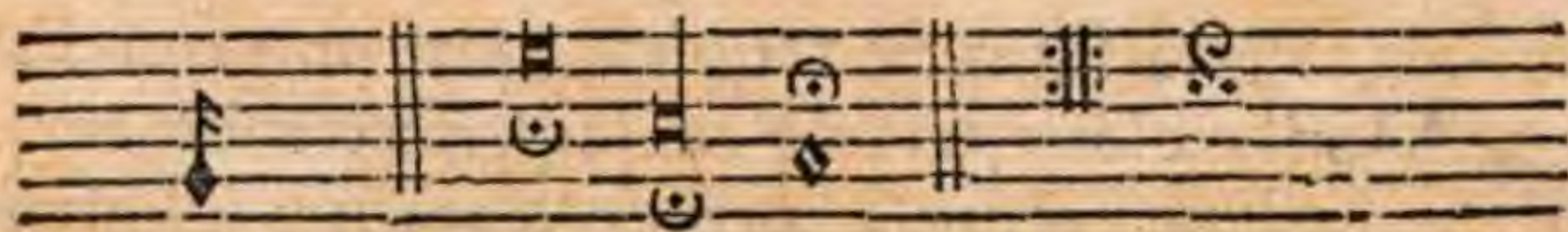
DE NOMINIBVS VALORIBUSq; notarum & pausis, earumq; signis usitatis.

Pausa demonstrat à cantu ad tempus cessandum esse, & quælibet nota suam peculiarem habet pausam, quæ ei correspondet ualore.

Exempli gratia.

Maxima. Longa. Breuis. Semibreuis. Minima. Seminima. Fusa aut croma.

Semicroma.

Signum mantionis.

Repetitionis.

EX SEQVENTI TABVLA POTE
rit puer notarum ualorem in quocumq; signo
positæ fuerint, clarius perdiscere, quàm
si multis uerbis ista docerentur.

F iij Prolatio

Pro.ma. perfecti. Imperfecti.

Tēpus perfecti. Imperfecti.

Ad mediū bina.

Modus perfecti. Imperfectus.

Tripla siue proportio.

Plura signa ne requiras, quæ non sunt in usu. Modi maioris perfecti aut imperfecti nulla aut pauca exstant exempla, propter notarum odiosam retardationem. In sequentibus clarius hæc explicabimus, ubi tractabitur de Tactu, & Mensura.

DE LIGATURIS TEM- poris perfecti & imperfecti.

Alijs

Lijs signis raro utimur, scimus enim pro
lationē agere in semibreues, Tempus in
breues, Modum in longas & maximas,
Proportio, augmentatio, diminutio, in
omnes pariter ius agendi habent. Sed hæc magis ca
nendo per practicam capiuntur, quàm per exempla,
propter rudes tamen nonnulla adiecimus.

Tempus perfectum.

Imperfectum,

DE PVNCTORVM diuersitate.

Primus punctus dicitur ualoris, siue additionis, & semper ualet notarum medianam partē, ubi positus fuerit in omnibus etiam signis augmentationis & diminutionis. Secundus diuisionis punctus est, & diuidit unam notam cum præcedente & sequente, & semper ponitur in medio duarum notarum. Tertius alterationis dicitur qui facit de una breui longam, de semibreui breuem, de minima semibreuem, & ponitur post præcedentem notam. Quartus uocatur imperfectionis punctus, qui imperficit longam, aut maximam siue breuem, aut semibreuem iuxta diminutionis, aut augmentationis signa, & ponitur ante præcedentem, aut sequentem imperfectam notam, secundum Musicorum opinionem, ut infra patebit per exempla.

Max. long.

Punctus ualoris.

Punctus

mod⁹ minor, Tempus, Prolatio,

Punctus diuisionis.

Proportio.

Modus minor. Tempus. Prolatio.

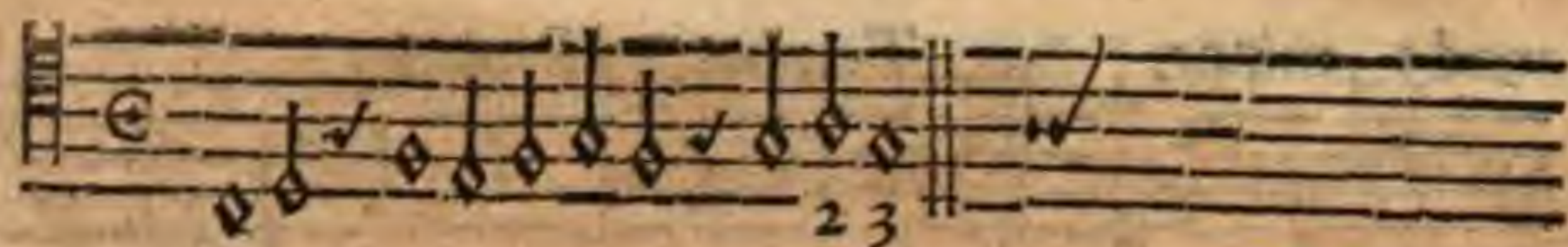
Proportio. Punctus alterationis.

Modus minor. Tempus.

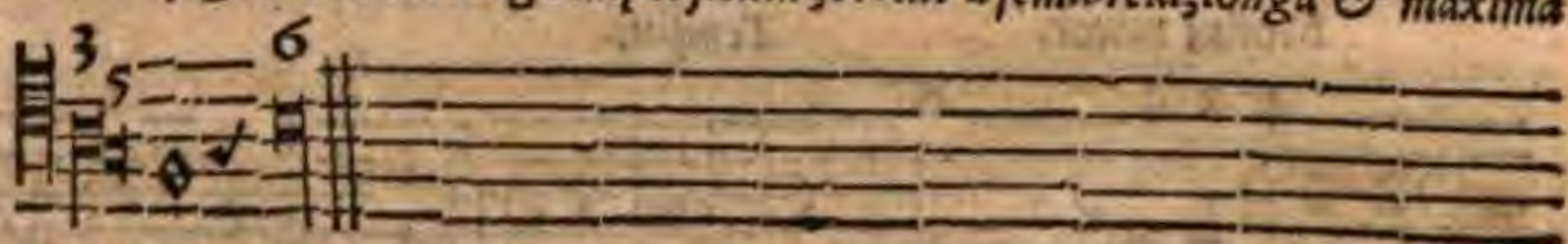
Punctus perfectionis.

Tempus.

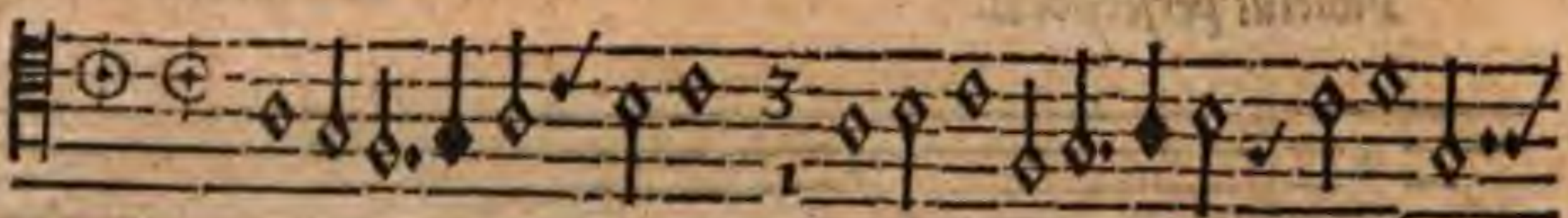
Punctus Perfectionis.

In hoc signo à breui longa imperficitur, breuis à semibreui, longa & maxima

imperficiuntur.

Semibreuis à minima, etiam in sesquialtera imperficitur.

DE

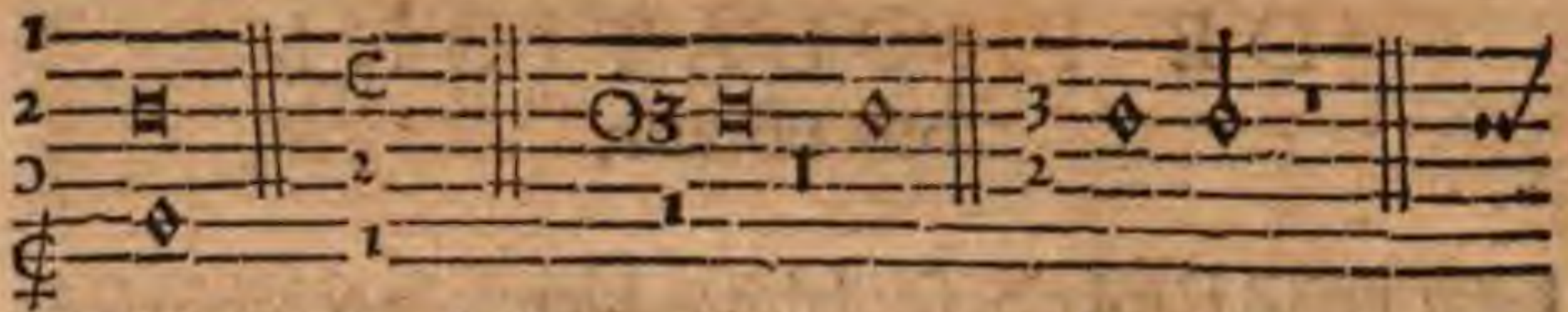
DE PROLATIONI- bus usitatis.

Ripla, Sesquialtera, Hemiola temporis & prolationis maxime in usu sunt apud Musicos, & idem de his est iudicium & eadem mensura, non tamen eodem modo pinguntur, ut patebit in exemplis sequentibus & tabula, ubi proportiones usitatas & non usitatas pinximus.

Hic consultum duxi admonere adolescentes, ne diu inhæreant libris Mathematicorum Musicorum, qui alia infinita signa excogitarunt, & animos adolescentum à uero Musices usu abalienarunt, remper se quidē claram obscurā reddentes, ut cum multa scribunt de proportionibus minoris inæqualitatis. Item cum in sesquitertia ponunt quatuor semibreues pro tribus, in quatrupla quatuor pro una, in quintupla 5, in sextupla 6, in septupla septem, in octupla octo, &c. Quia diutius his inhærere superuacaneum est. Vt tamen puer quando hæc occurrunt, de his iudicare possit figuras aliquarum, quæ maxime in usu sunt, adposuimus simul cum exemplis.

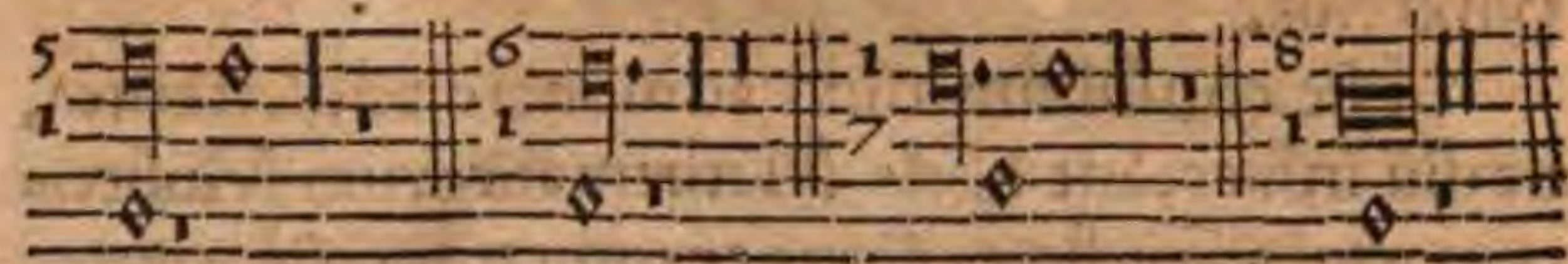
TABVLA PRO FORMA prolationum cognoscenda.

Diminu. augmen. dupla. Tripla. Sesquialtera.

Hemiola tēporis. Et prolationis. Sesquitertia. Quadrupla.

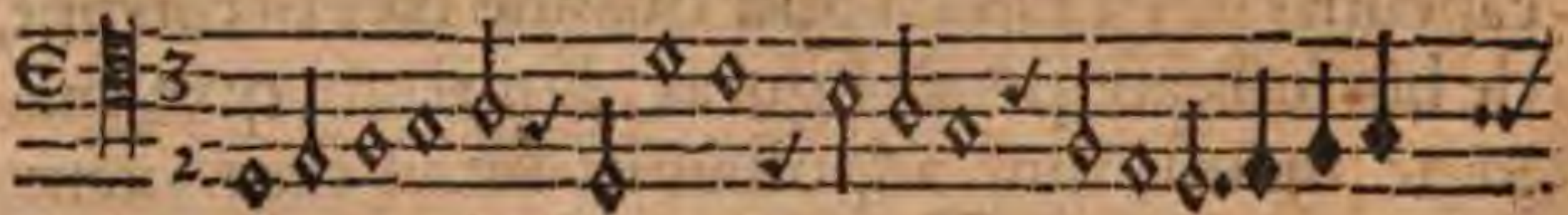

Quintupla. Sextupla. Septupla. Octupla.

Qui plures Augmentationes aut Diminutiones habere uoluerit, legat Franchinum, & alios &c.

Exemplum quatuor punctorum, & prolationum in unum.

Tenor. Prolatio imperfecta, siue sesquialtera.

Punctus diuisionis, alterationis, perfectionis, & ualoris.

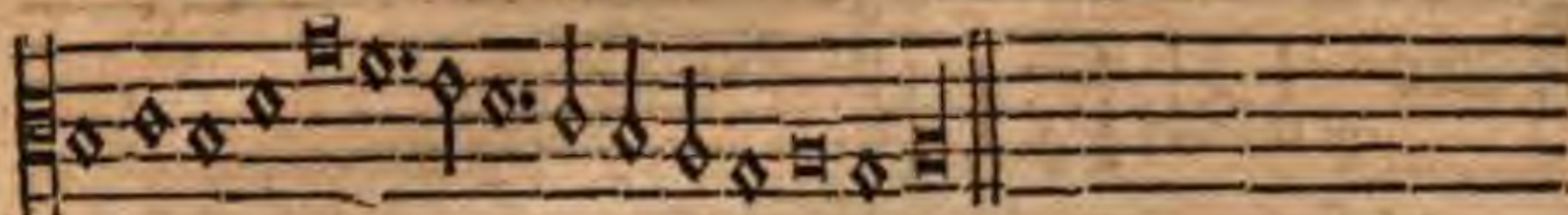

Altus

26
Altus.

Proportio siue tripla.

Bassus.

Hemiola temporis siue maioris.

Discantus.

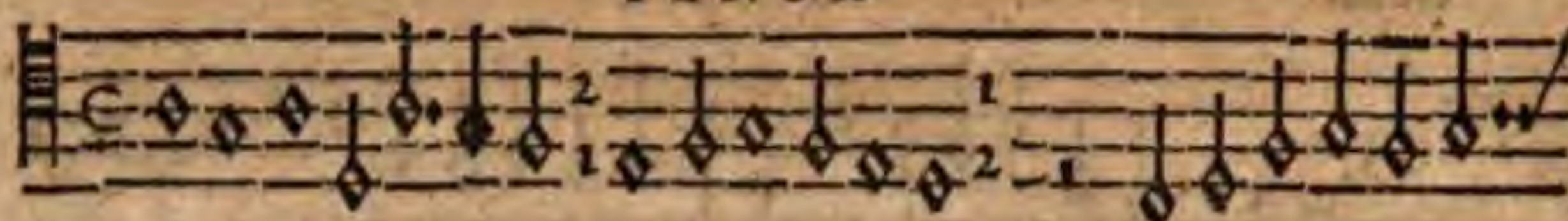
Hemiola prolationis, siue minoris.

Sequitur exemplum de dupla.

G in Tenor

TENOR.

Saluc. Aug.

Dimi.

Aug.

Ad usum.

DISCANTVS.

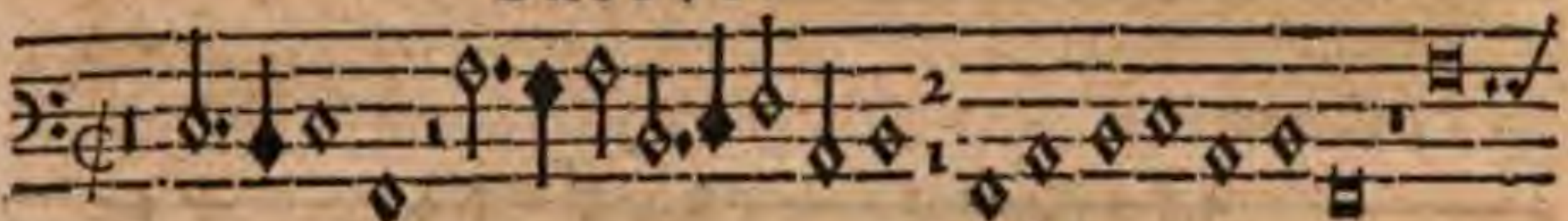

Aug.

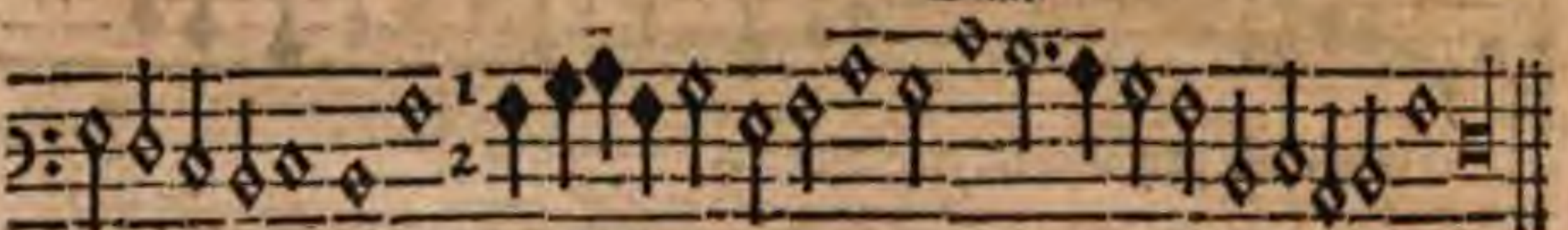

Ad usum.

BASSVS.

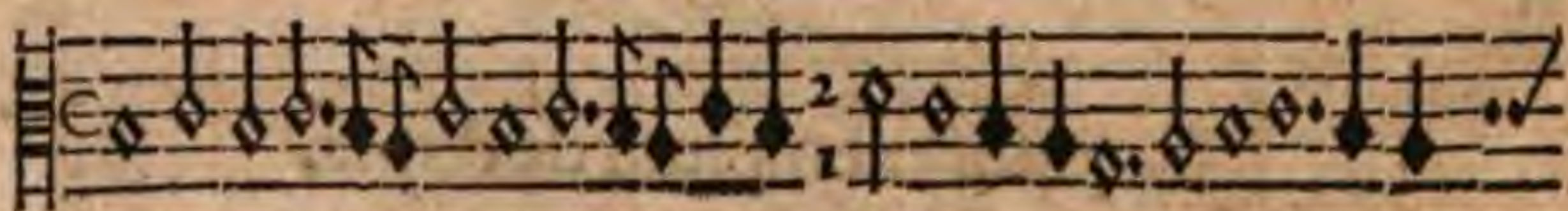

Dimi.

Ad usum.

Aliud exemplum quatuor uocum de dupla.

Tenor.

Augmen.

ad naturam

BASSVS.

crescit.

Ad usum

Augmen.

Diminu.

DISCANTVS.

Ad usum

Augmen.

Ad usum

Dimi.

Ad usum.

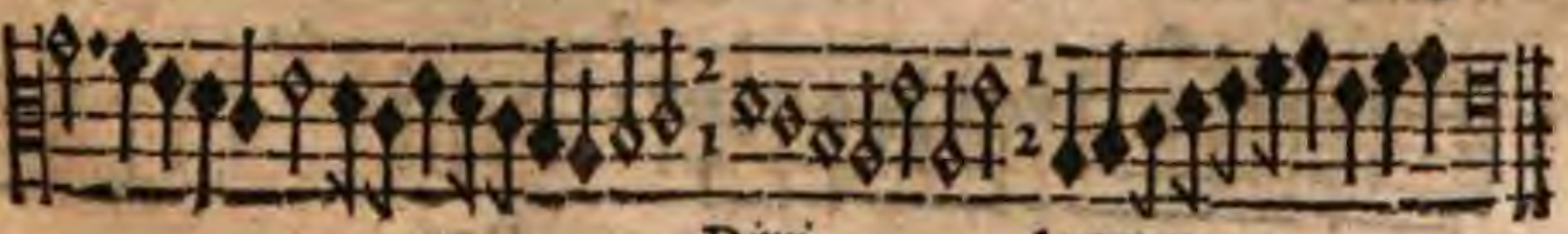
ALTVS.

Dimi.

Ad usum

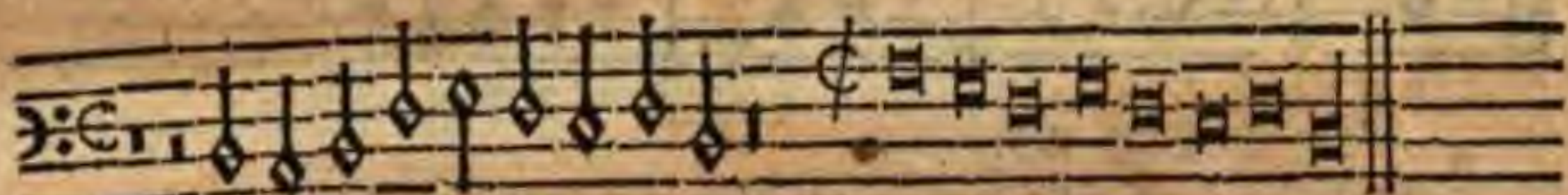
Aug.

Dimi.

Augmen.

Aliud exemplum quatuor uocum de dupla.

Tenor. Victimæ Paschali. Augmen. Ad usum.

Discantus. Ad usum Diminutio.

Augmentatio. Ad usum.

Vagans. Secundum usum crescit

Ad usum pariter.

Altus. Secundum usum Aug. Ad usum

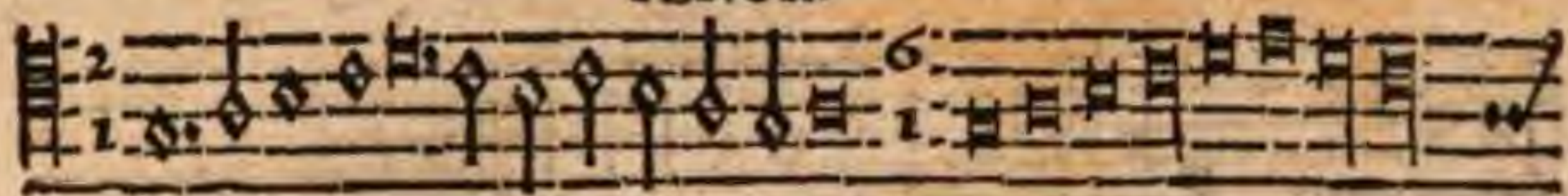
Dimi.

ad usum.

Aliud exemplum. Duo.

TENOR.

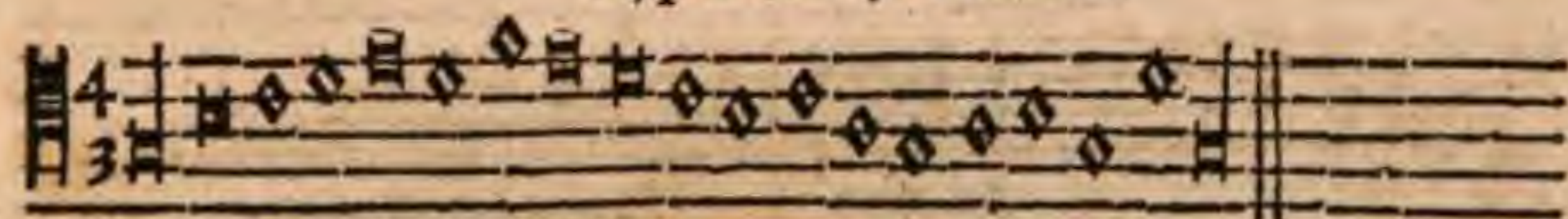

Diminu.

Sextupla contra unam

Sesquialtera³ siue Hemiola

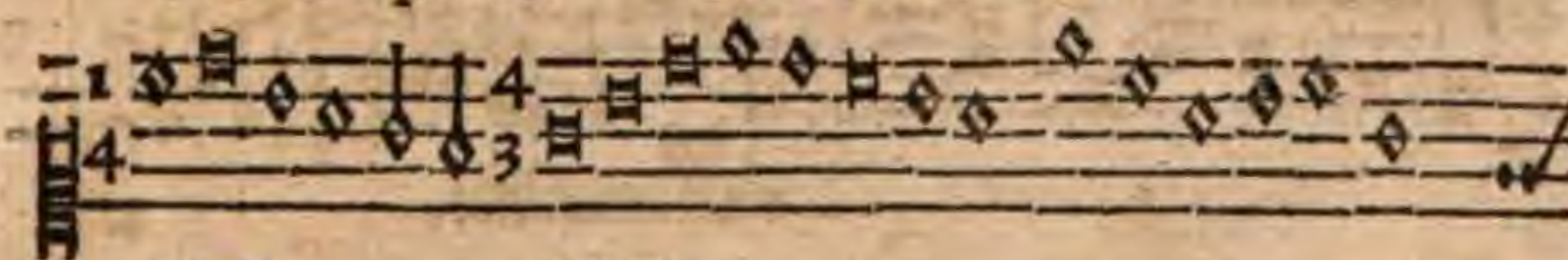
Sesquitertia.

DISCANTVS.

Vna contra quatuor.

Octo contra unam.

Ad usum

Sesquitertia.

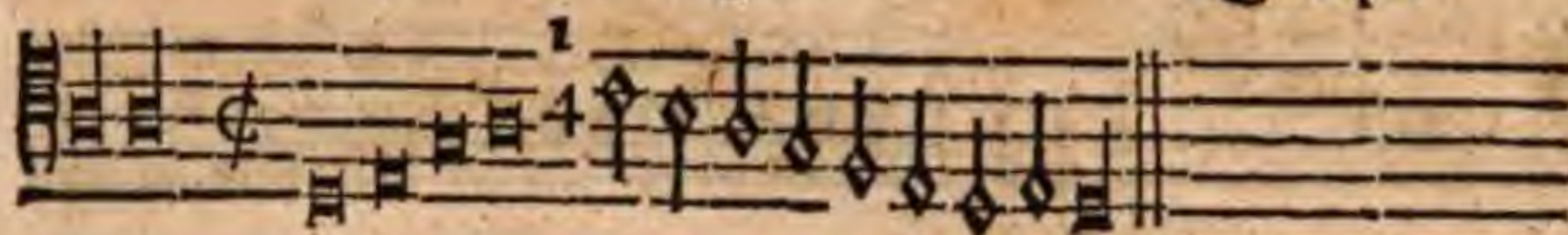

H Aliud

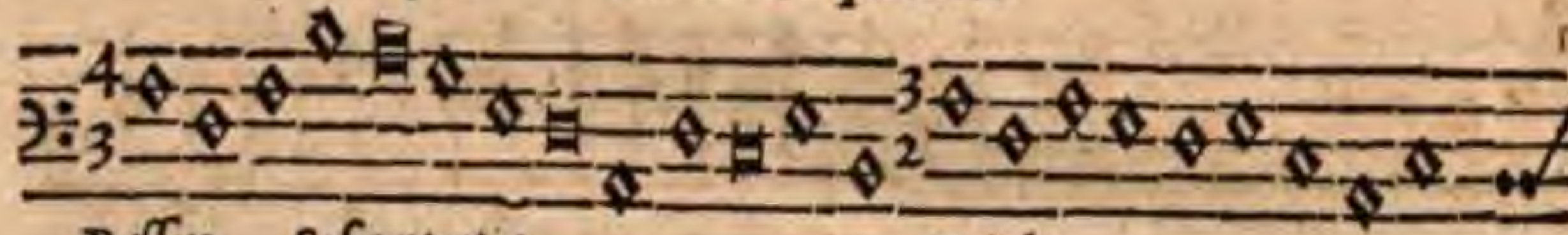
Aliud exemplum, Duo.

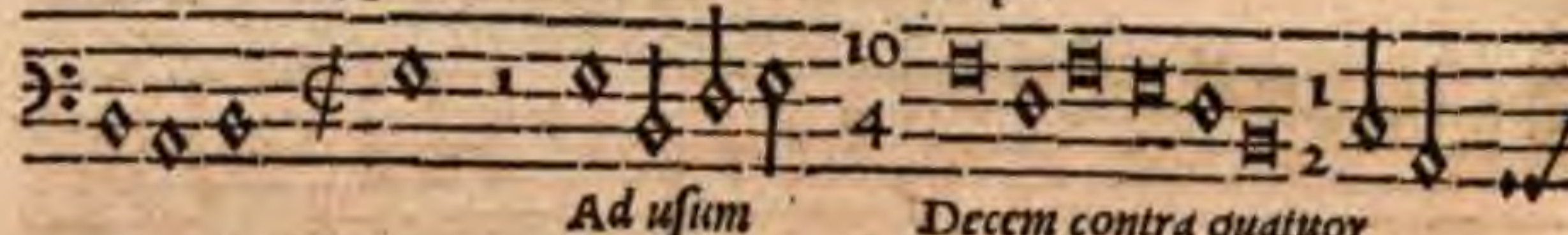
Tenor. Ad usum Augmen. Quadrupla

Ad usum Vna contra quatuor.

Bassus. Sesquiertia Tripla

Ad usum Decem contra quatuor

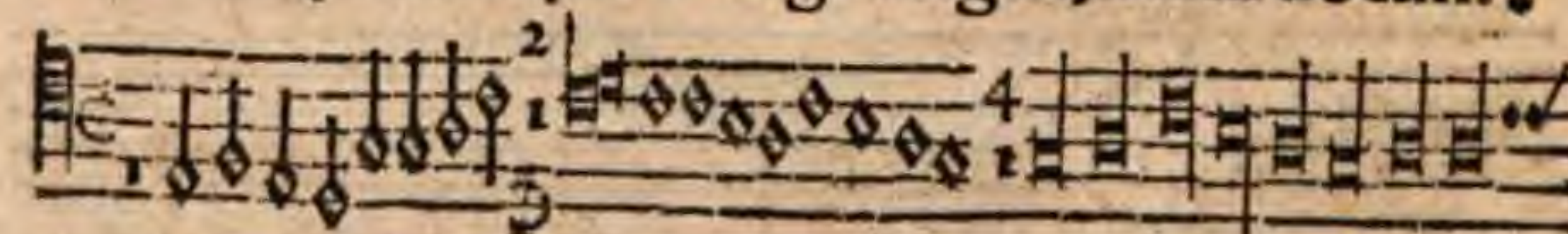

Ad usum quinq; cōtra 4. Ad usum Octupla,

Vna contra octo.

Exemplum super Pange lingua, trium uocum.

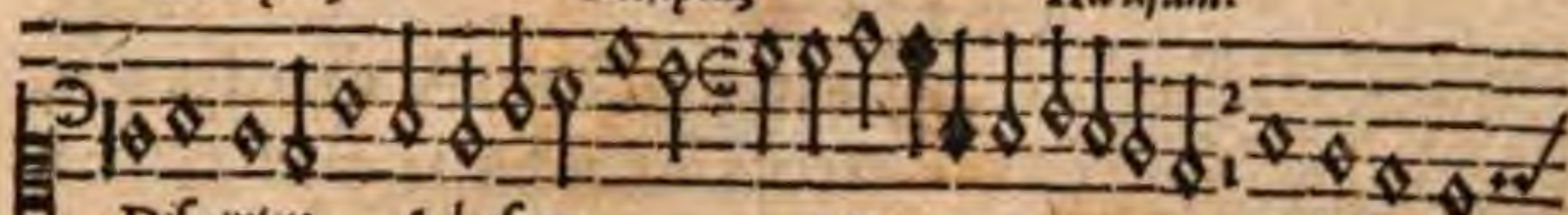
Augmen. Ad usum Quadrupla

Sextupla,

Octupla,

Ad usum.

Discantus.

Ad usum

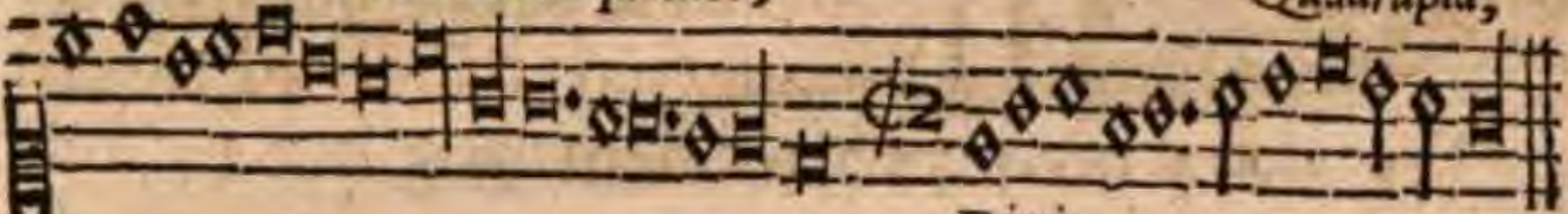
Augmen.

Ad usum

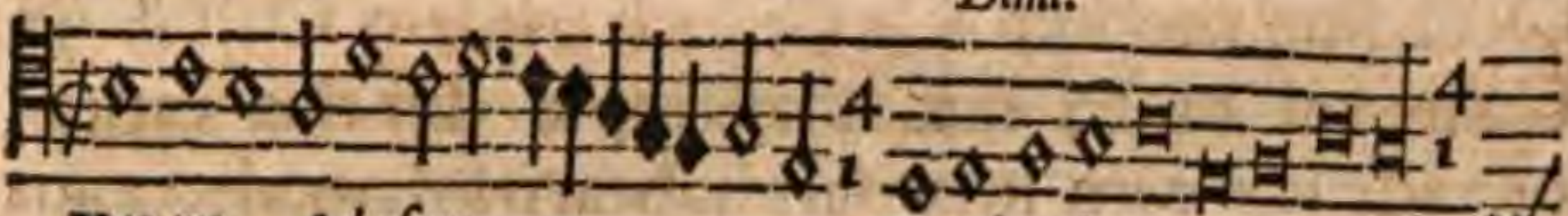

Vna contra quatuor,

Quadrupla,

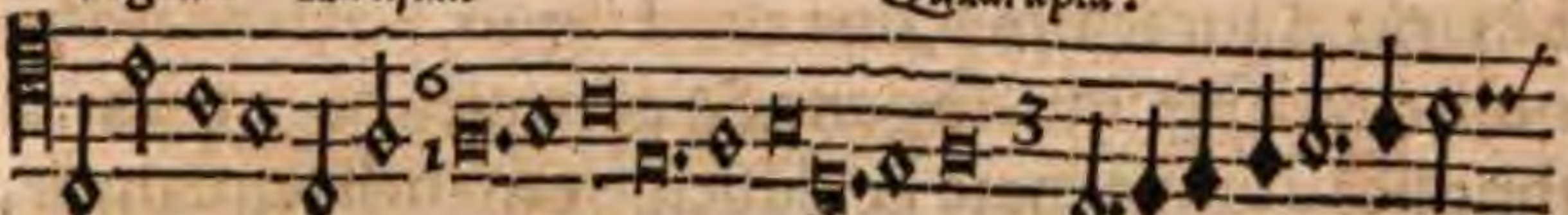
Dimi.

Vagans.

Ad usum

Quadrupla.

Ad usum

Sextupla,

Sesquialtera

Vna contra octo,

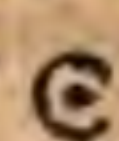

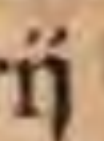
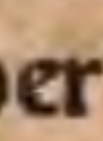
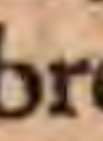

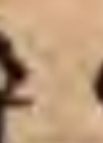
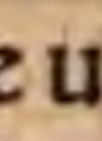
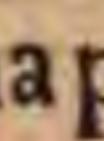
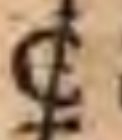

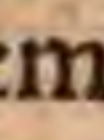
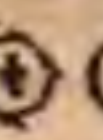

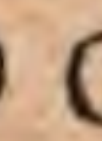

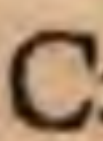
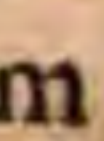
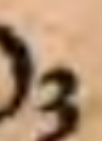
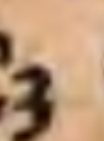
Octupla

Ad usum.

H ij DE

DE TACTV ET MENSURA, diminutionis & augmentationis.

Differencia est inter tactum & mensuram.
 Nam olim ueteres habebant tres tactus.
 Primum prolationis, siue triplæ
   Tres semibreues, uel minimas pro tactu.
 Secundum binarij per breuem   Tertium
 semibreuis   qui nunc est cōmunis tactus
 in omnibus signis   siue una pars habeat ad mediū
  altera uero prolationem   aut tempus
  siue modum   uel triplam
 Cuius rei multa extant exempla difficilia cantan-
 tu, uidelicet cum una pars habeat triplam, altera aut
 binarium aut tempus, siue aliud signū. Sed hæc non
 nulli curiosius inuestigant & perquirunt, quàm ut
 simplicē usum ornatē & dilucide canendi sequantur,
 quod quidē non omnino uitupero, neq; satis laudo.
 Bonum est omnia scire, sed hæc ad perspicuē canen-
 dum nihil conducunt, uerū magis ad disceptandū &
 rixandū. Qui cupiunt exempla, requirant in contra-
 puncti exemplis, super salue sancta parens, ubi tracta-
 bitur de contrapuncto, & compositione. Item in sta-
 bat mater Iosquini 5. uocum, & in exemplo Heinri-
 ci Isaac, quod alij posuerunt.

De mensura autem uarij uaria dixere, aliqui asse-
 ruerunt esse triplicem, alij quadruplicem, aut septu-
 plicem.

plicem. Ego uero cum Iosquino, & suis sectatoribus
 consentio esse septuplicem, sine qua omnis com-
 positio est uiciosa & inutilis. Prima dicitur pro-
 lationis \textcircled{C} \textcircled{C} & in semibreues agit \textcircled{C} \textcircled{C} \textcircled{C} , secunda
 est tēpus \textcircled{C} \textcircled{C} quod agit per breues \textcircled{C} \textcircled{C} \textcircled{C} . Ter-
 tia uero modus \textcircled{C} \textcircled{C} per lon- gas agens \textcircled{C} \textcircled{C} \textcircled{C} .
 Quarta est numerus binarius \textcircled{C} siue secun-
 dum Iosquinum ad medium \textcircled{C} \textcircled{C} , & in duas se-
 mibreues agit \textcircled{C} \textcircled{C} . Quinta est tri- pla, & sesquialtera
 aut Hemiola temporis & prolationis, ac in tres semi-
 breues, uel minimas agit \textcircled{C} \textcircled{C} \textcircled{C} \textcircled{C} \textcircled{C} \textcircled{C} . Sexta est
 augmentationis. Septima diminu- tionis, quæ
 in omnes pariter ius agendi (ut supra dictum est) ha-
 bent, iuxta numerum suum signi designati. Exempla
 exstant in Franchino, & alijs prolixis Theoricis
 Musicis. Item quæ posui exempla de prolationibus
 huc applicari possunt.

H in DE

DE ELEGANTIA, ET ORNA- tu, aut pronuntiatione in canendo.

Vero discere cupienti artem bene, & eleganter canendi, primum consulo, ut Præceptorem eligat, qui naturali quodam instinctu læte ac suauiter canit, ac clausularum lenocinijs Musicam lætam reddit, procul semotis screationibus, clamoribus ac alijs ineptis, nobilissimam Musicam in odium hominum inducentibus. Qualem enim quisque Præceptorem nactus est in iuuentute, talis efficitur cantor, quod uidere licet in Belgicis, Hannoniensibus & Gallis, qui singulare quoddam donum in canendo præ alijs nationibus habent. Vixerunt apud hos Musicorum principes plurimi, Iosquinus de Pres, Petrus de La rue, Iacobus Scampion, et alij, qui admirandis, & suauissimis clausularum elegantijs usi sunt, horum uiro-
rum relictus odor in scholis illarum regionum adhuc reseruatur, ac à Musices studiosis hauritur, dum discipuli Præceptores fideliter imitantur. Adhibeat itaque curam Germanicus puer in imitando doctum Præceptorem, dum uox ei puerilis est, quia mutata uoce puerili, difficile aut raro ad bene canendi artem perueniet, in iuuentute uero appræhensa nuncq̃ tradet obliuioni.

Quandoquidem uero in his regionibus perpauci sunt, qui præcipuorum ueterum Musico-
rum

rum in canendo suauitatem calleant, consultum duxi aliquot exempla adscribere, quæ ad omnes clausulas possint applicari, dum silent syllabæ, aut uerba quæ notis supponuntur.

Sed arduum in primis est gutture ista pronunciare, nisi multū insudet ac laboret puer, ac uim quodammodo sibi faciat, & subinde indies secum repetat usquequo notitiam & usum parauerit in hac arte, ut ne quidem linguam moueat, sed ex gutture recte & ornate pronunciet. Hæc est prima clausula quam Iosquinius docuit suos.

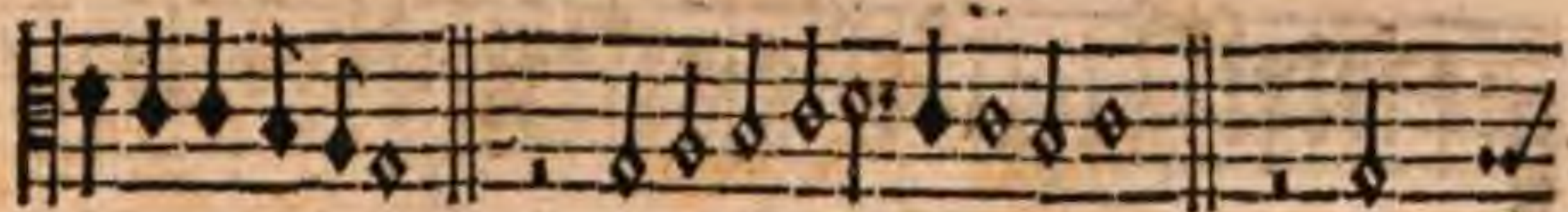
Simplex

elegans

aliud

aliud

aliud

idem

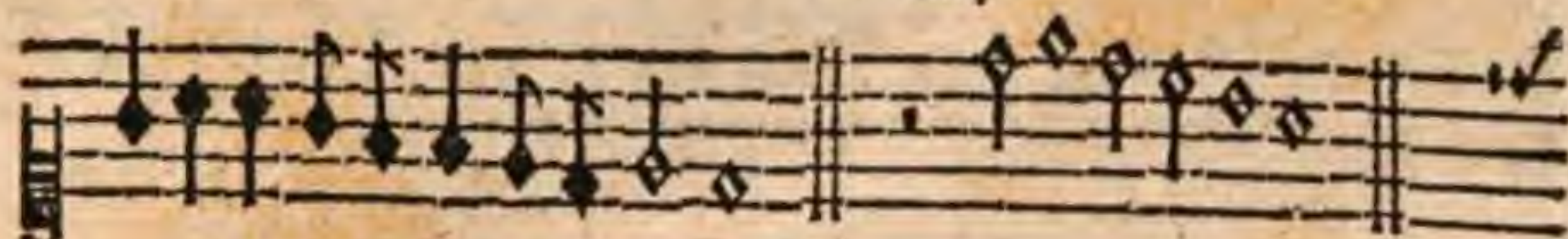
Et sic in omnibus alijs cadentibus
clausulis canere possumus.

crudus

conditus sale

caro

condimentum

simplex

coloratus

simplex

elegans.

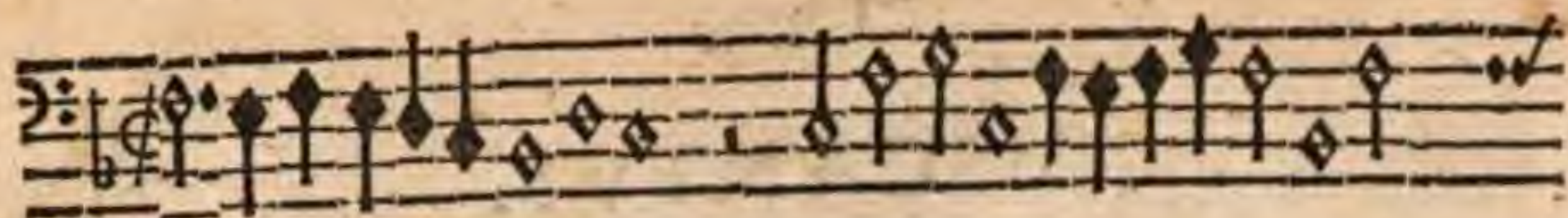
I Elegancia

Elegantia super cantionem Languir me fault,

DISCANTVS.

BASSVS.

Languir me fault.

I ĩ

Aliud exemplum
Duo.

DISCANTVS.

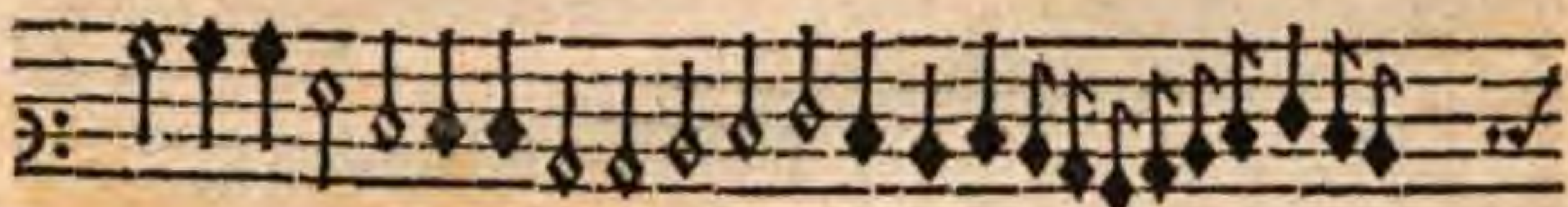
Cest a grant tort.

BASSVS.

Cest a grant tort,

I in Aliud

Aliud exemplum. Fuga quatuor uocum ex una.

ELEGANS.

Verum in Basso hæc fieri non possunt, nisi tempore & loco, ut si contingat Tenorem descendere inferius Basso &c. Quia Bassus est fundamentum omnium aliarum partium, qui cum non manet integer, occurrunt species in caritu aures offendentes. Quemadmodum in contrapuncto fit, quando Bassus non bene canitur, aut pronuntiatur, uel male intonatur.

DE

34
DE REGVLA CONTRAPVNCTI,
secundum doctrinam Iosquini
de Pratis.

Odus canendi contrapunctum in Germa-
nia rarus est, haud dubie nō aliam ob cau-
sam, quā cum pulcherrima hæc ars, diu-
turno usu, ac labore maximo perdiscatur,
nec præmia eam callentibus constituta sint : per-
pauci ad hanc discendam animum applicent, solide
se in Musica doctos existimantes, si uariorum signo-
rum, prolationum, definitionum &c. noticiam ha-
buerint. Aut si cantilenam in anni spatio compo-
nant, quam uix canere possint.

Ac si quis contrapuncti mentionem faciat, ac in
perfecto Musico requirat, hunc odio plusquam ca-
nino lacerant, impudenter affirmantes, in cōtrapun-
cto multas prauas & corruptas species occurrere,
quæ aures offendant, & in compositionibus locum
nō habent. Quibus respondeo: me concedere cōtra-
punctū aures offendere, uerū asininas, quibus nihil
præter eum quē ipsi edunt rugitum, aut quod rugitui
consonum est, uolupte est. Si enim hominum aures
offenderet, cur non magis Iosquini, Petri de la Rue,
& eorum successorum, quibus hæ fuerunt delica-
tissimæ? Cur non Imperatorum, Regum, Principum,
Pontificum, qui huius artis ignaros in Cantorum su-
orum cumulum recipere dedignantur?

Sec

Sed scientia non habet inimicum, nisi ignorantem, & cum huius artis contemptores Musices usum ignorent, libenter multos inertiae suae socios cumularent.

Horum peruersum iudicium, ut igniuoma excretur puer, & cum ueris ac Principibus cantoribus, pro uero habeat se sine scientia, & usu contrapuncti nunquam perfectum Musicum futurum. Adhibeat itaque puer uires suas omnes, in arte hac pulcherrima addiscenda.

Quatuor sunt species in contrapuncto licitae, & bene sonantes, cum suis æquiualentibus, Duæ perfectæ, scilicet Unisonus & Quinta.

Imperfectæ etiã duę, Tertia & Sexta. Et quẽadmodum scala siue manus non habet finem, sed hominis uox, ita species duplicantur quantum uox possit ascendere & descendere. Nam unisonus, octaua, quinta, decima, uigesima secunda, idem sonant, Similiter quinta, duodecima, decimanona, uigesima sexta, idem sonant.

Et cum istis speciebus perfectis non potestis ascendere, neque descendere, cum Tenor ascendit uel descendit, nec facere fa contra mi, nisi nota fuerit ligata.

Et debes finire, & incipere ab istis speciebus tuum contrapunctum, sed ista regula est arbitraria.

Nec potestis facere duas species perfectas inuicēsequentes, uidelicet duas octauas, aut duas quintas, nisi Tenor ascendat uel descendat. Imper-

Imperfectæ species, quæ sunt tertia & sexta, habent suas equiuales, & idem sonantes, Nam 3, 10, 17, 24, idem sonant. ¶ Sexta, 13, 20, 27, idē sonant, & uox humana uix altius aut inferius ferri potest.

Et cum istis imperfectis speciebus potestis ascendere & descendere, cum Tenor ascendit uel descendit, & facere fa contra mi, & possumus facere tres aut quatuor ex istis sequentes inuicem, ut tres tertias aut tres sextas &c.

Et cum feceris quatuor semiminimas pro una semibreui, prima & tertia debent esse bonæ, uel maxima pars illarum. Et in cadentibus, aut ligaturis notarum possumus facere secundam, quartam, septimam, undecimam, quartamdecimam &c. Vt infra patebit.

FIGVRÆ EX QVIBVS PVER

species perfectas & imperfectas, facile perdiscere poterit.

Duæ perfectæ species sunt,

{	{	Unisonus, Idem sonant.	{	8 15 22
		Quinta, Idem sonant.	{	12 19 26

K Duæ

Duæ speties im-
perfectæ.

Tertia, Idem sonant, { 10
17
24
Sexta, Idem sonant, { 13
20
27

Cognitis his spetiebus & doctrina, quomodo
his uti debeamus: Comparet sibi puer, tabulam la-
pideam, in qua facile scribitur, & deletur, ac sumat
Tenorem ex cantu Choralī, & ita per speties primo
faciat notam contra notam.

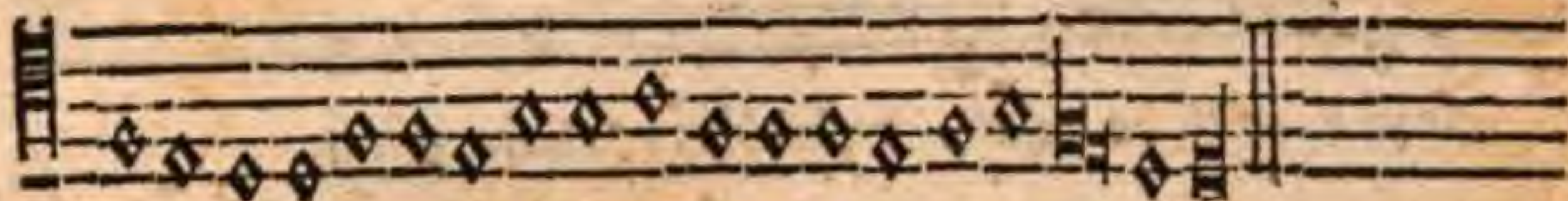
Cum autē utcunq; fuerit assuetus notam contra
notā ex tempore facere, & practicus fuerit, tunc po-
terit ad contrapunctum fractum accedere. In hoc ubi
etiam exercitatus fuerit, relinquat tabulam lapide-
am, & discat ex tempore canere, super Choralem
cantum, aut figuralem ex libro aut scedula. Sed hic
continua exercitatione opus est.

Vt puer commode hæc discere possit,
addidi de omnibus exempla.

Primum

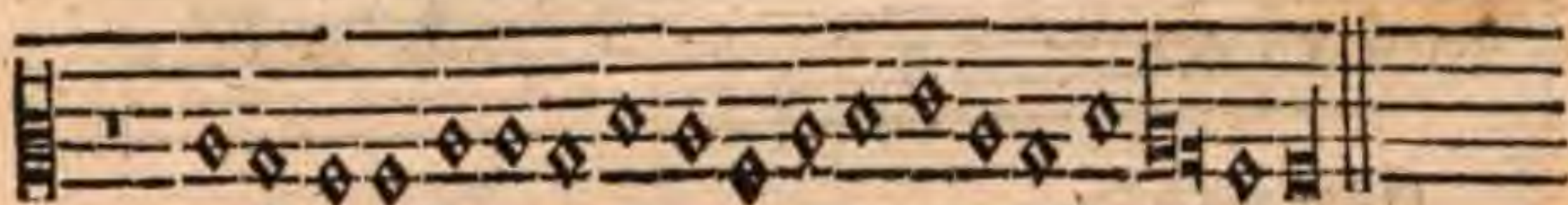
PRIMUM EXEMPLUM, de contrapuncto simplici.

TENOR.

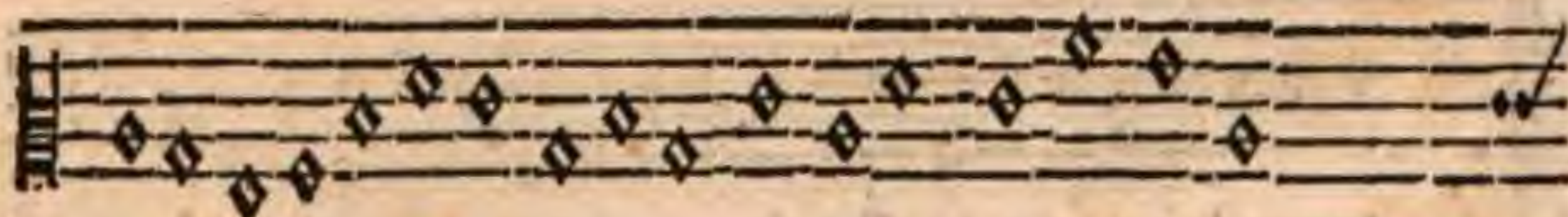
Volo pate r, ut ubi ego sum, ibi sit & minister meus.

Exemplum bonum.

Volo pater.

Addidi huic bono exemplo etiam & prauum, ut puer sciat quid uitare debeat in contrapuncto, nempe ne faciat duas quintas, aut duas octauas immediate inuicem sequentes, Quartam, septimam &c; neq; species perfectas ascendendo, uel descendendo cum Tenore.

5 5 4 8 8 2 7 5 8 8 8 5

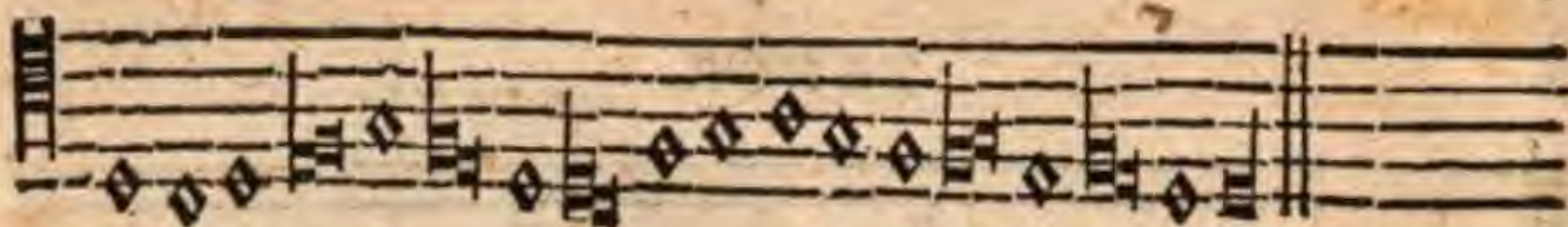

8 8

K ij Aliud

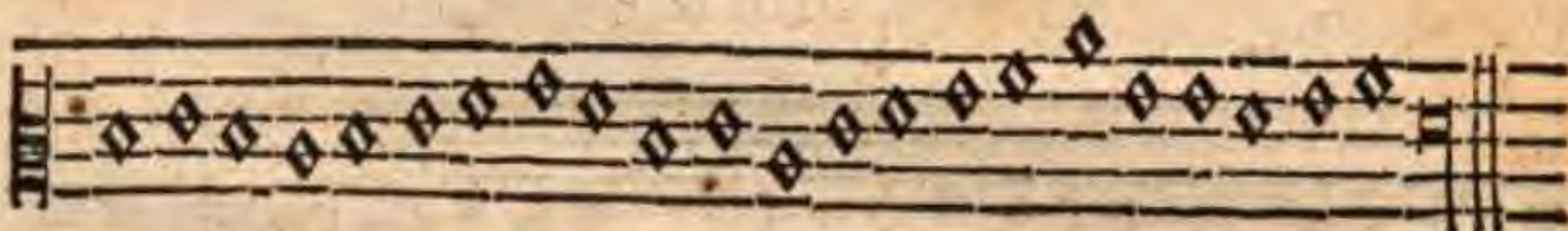
Aliud exemplum.

TENOR.

In pa ti en ti a uestra, possidebitis animas uestras.

Exemplum licitum.

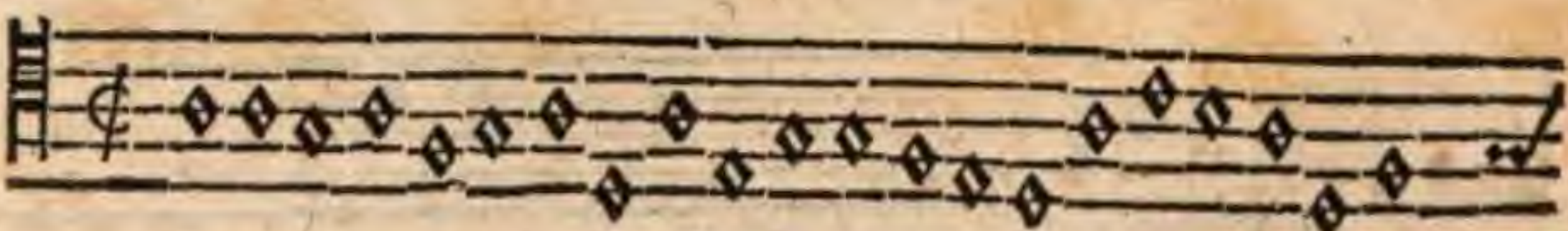
In patientia uestra.

Exemplum illicitum.

1 1 8 8 1 1 7 7 8 1 1 8 8 1 1 8 11 9 8 1 6

Alius Tenor.

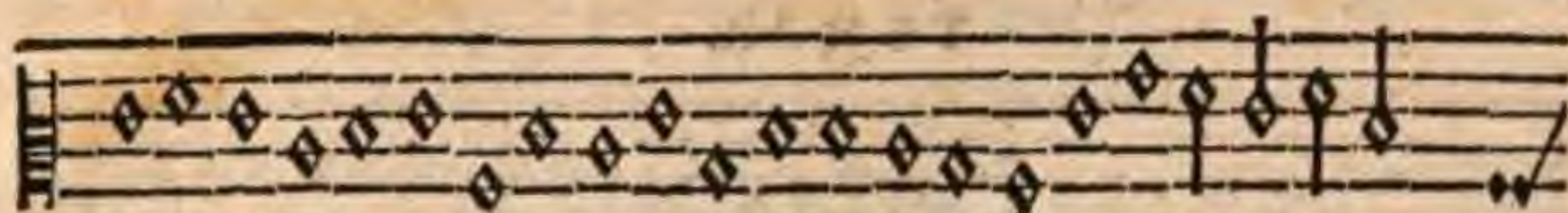
In omnibus requiem quæsiui, & non inueni, & transiui, & ob

dormiui.

Exemplum

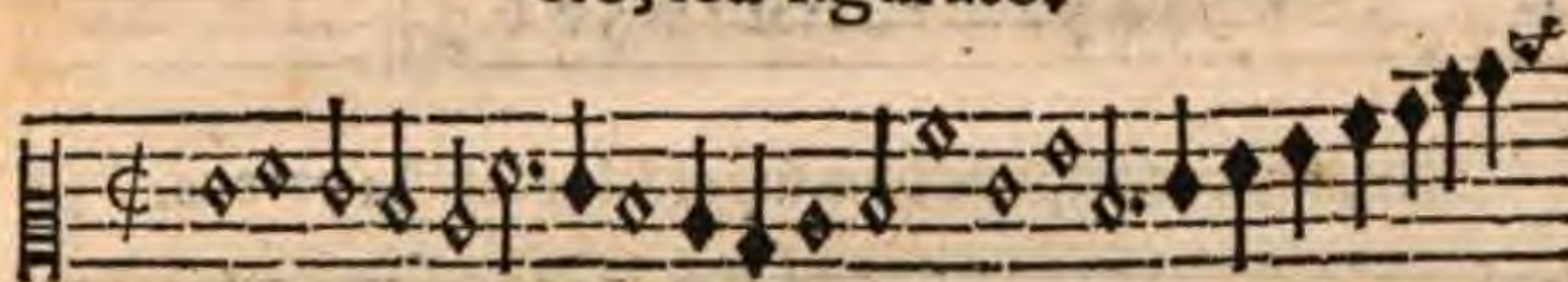
Exemplum ualde bonum.

In omnibus requiem.

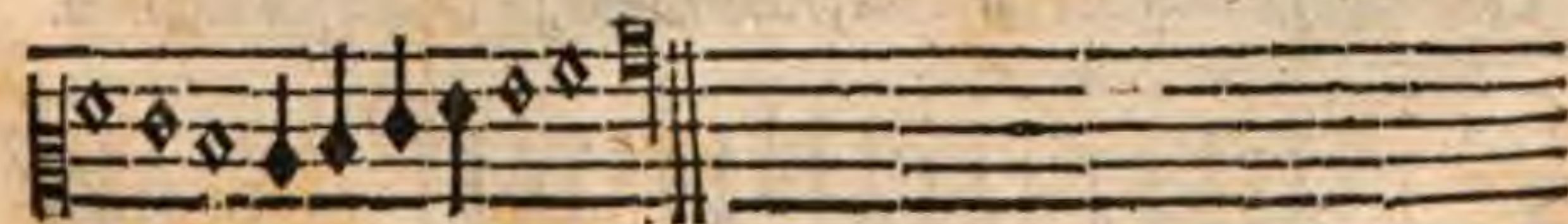
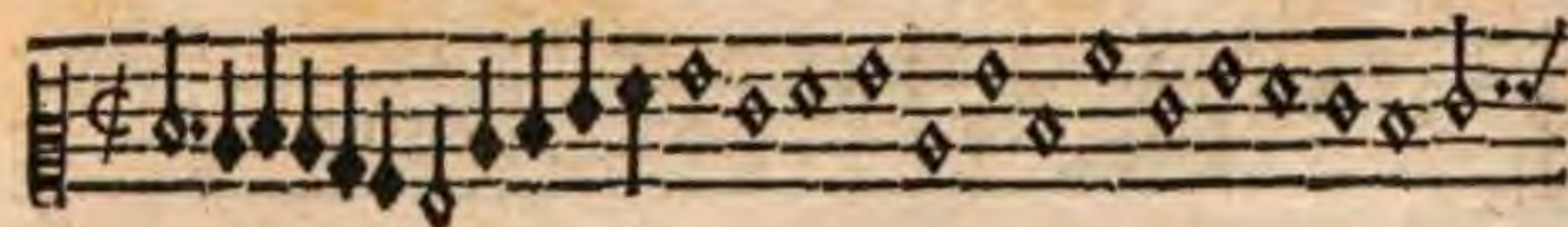
Exemplum de colorato contrapuncto,
seu figurato.

In omnibus requiem.

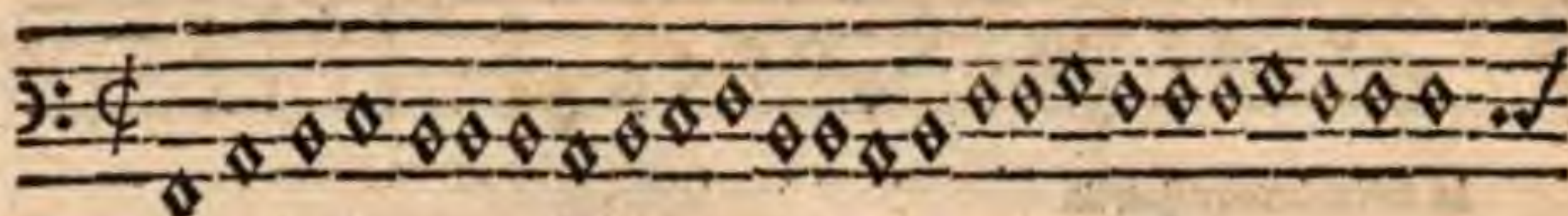
Exemplum malum figuratum.

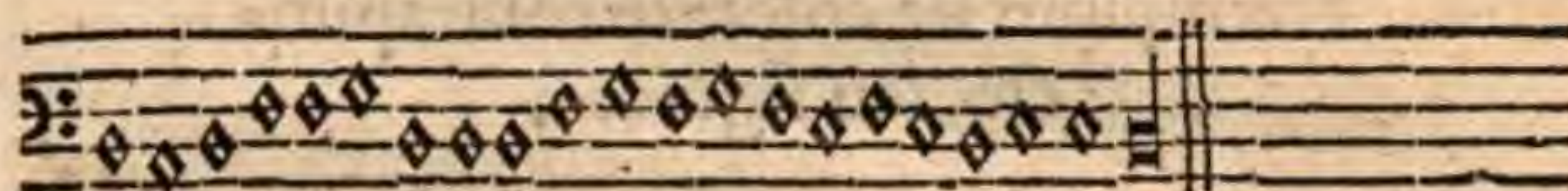
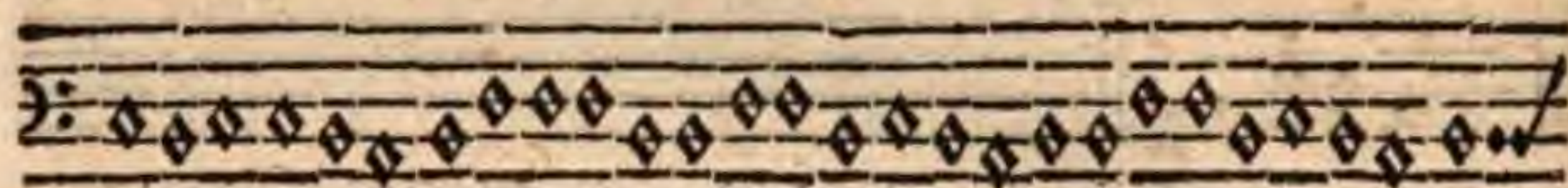
K in Aliud

Aliud exemplum.

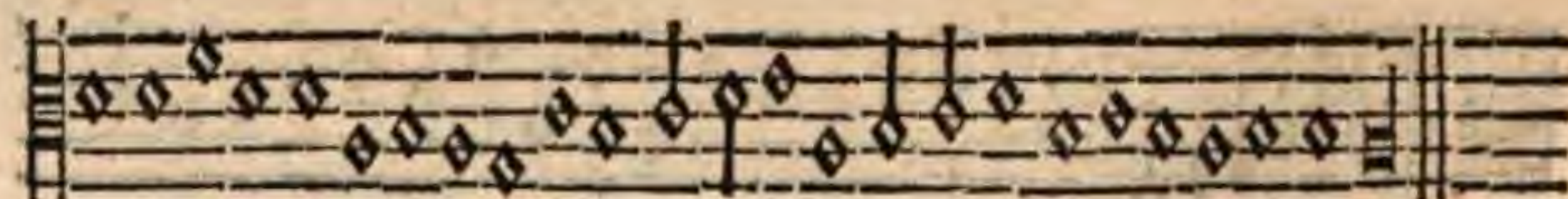
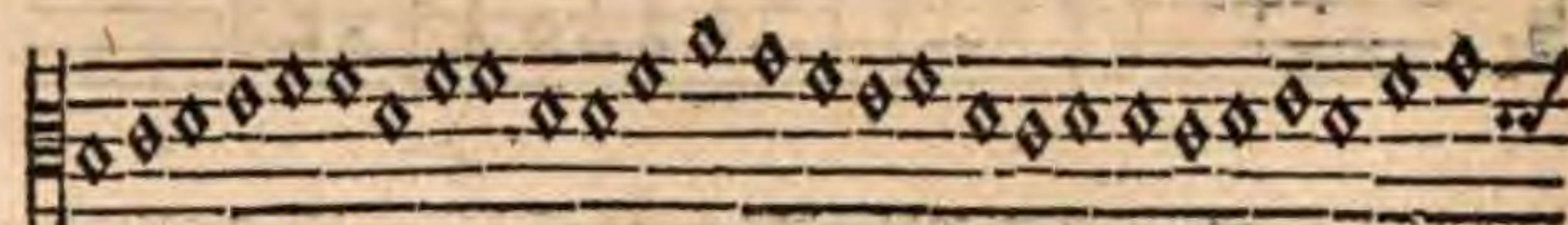
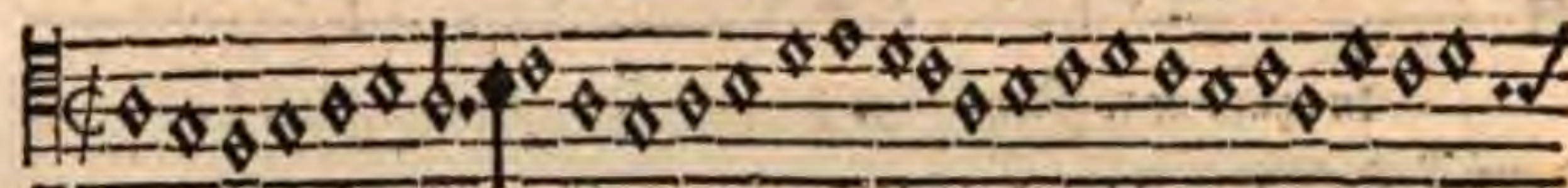
TENOR.

Salve sancta parens, secundi toni regularis.

Simplex contrapunctum, super *salve sancta parens.*

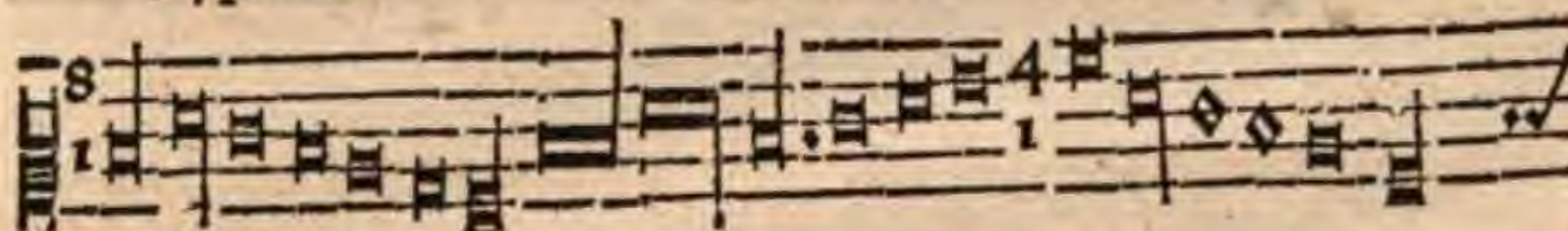
Contrapunctus coloratus variarum proportionum, super *salve sancta parens.*

12

Sesquialtera

Octupla

Quadrupla

Sextupla

Vna cōtra 8.

3 3 3 3 3

3 3 3

3 3 3 3 3 3 3 3

3 3 3 3 3 3 3 3

3 3

Aliud

Aliud exemplum de contrapun-
cto, in prolatione ma-
ioris perfecti.

Quadrupla.

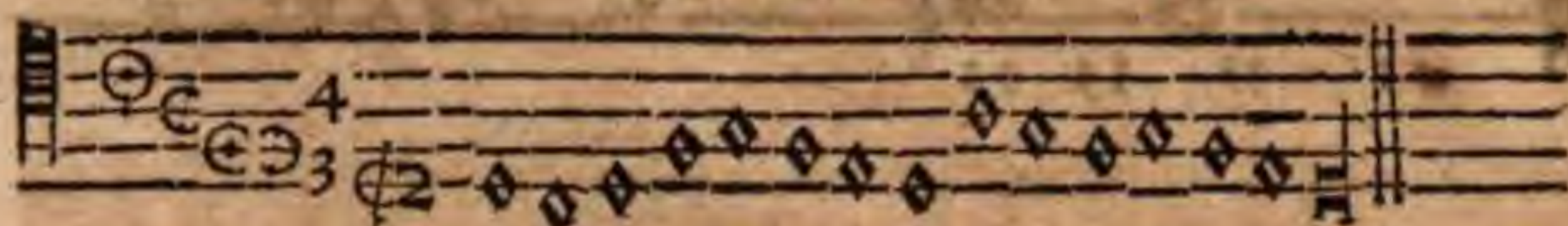

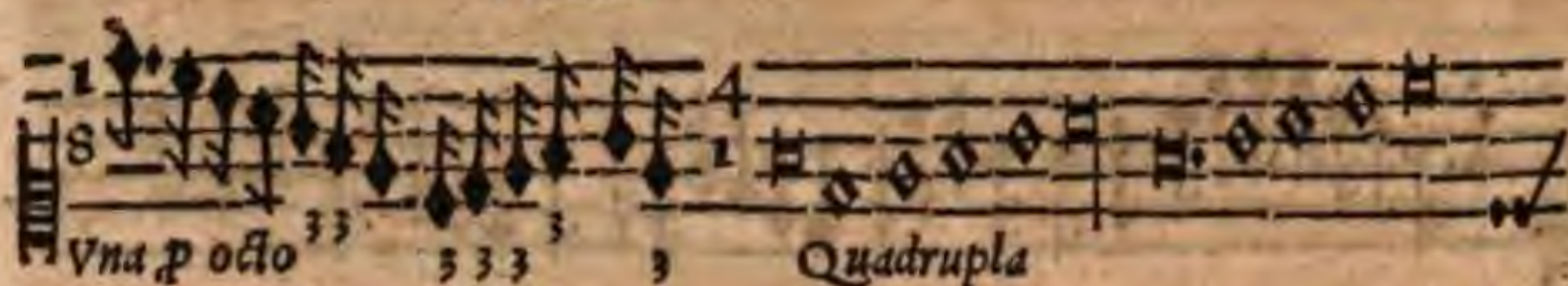
L Aliud

Aliud exemplum.

TENOR.

Viſtime.

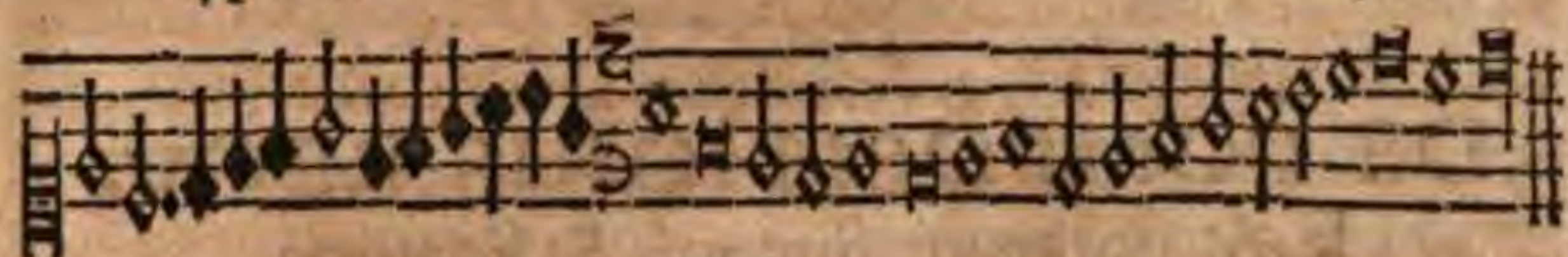
Tempus imperfectum, crescit contra ad medium, ut patet in Tenore.

Sesquialtera

Ad usum

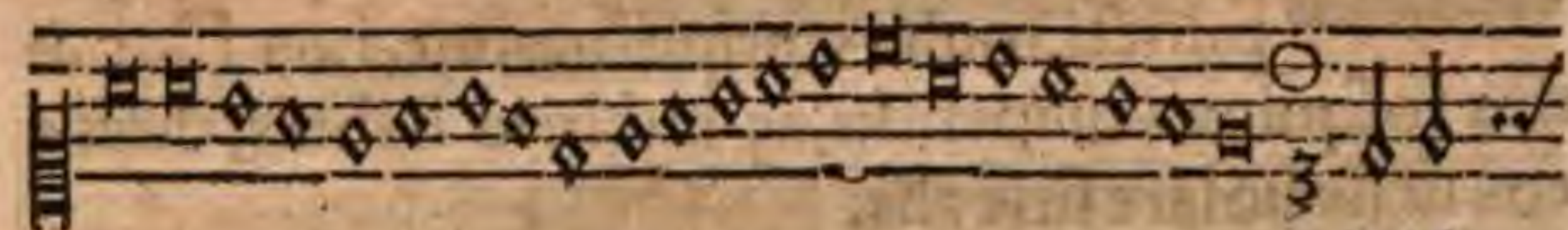

Dimi.

Prolatio maioris imperfecti.

Sextupla

Tripla

Ad usum

Dimi.

Sesquitertia

Dimi.

L ij Qui

Qui plura exempla desiderat, quærat ea in priori parte. Quia exempla posita de tonis, huc possunt applicari.

DE COMPOSITIONIS REGV- la, & notarum sincopis, & ligaturis.

PLVres fuerunt qui se componistas iactarunt, quod secuti regulas & species compositionis, non tamen habito usu contrapuncti, multa composuerunt, hos Dominus Iosquinus uilipendit, ac ludibrio habuit, dicens eos uelle uolare sine alis.

Primum itaque quod in bono compositore desideratur, est, ut contrapunctum ex tempore canere sciat. Quo sine nullus erit.

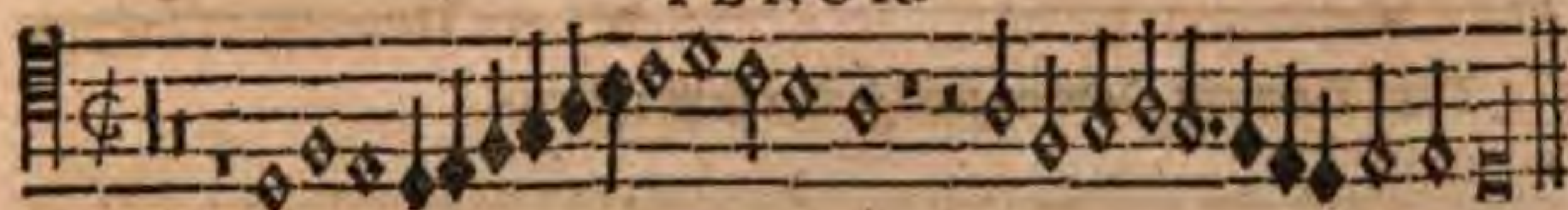
Secundum, ut ad componendum magno ducatur desiderio, ac impetu quodam naturali ad compositionem pellatur, adeo ut nec cibus nec potus ei sapiat, ante absolutam cantilenam, nam una hora plus conficitur, cum impetus ille naturalis sic urget, quam alias in integro mense. Inutiles itaque sunt componistæ, quibus desunt singulares hi motus.

Tertium ut sciat species perfectas & imperfectas suo loco applicare, ut in regula contrapuncti doctum est. Nam regula compositionis à regula contrapuncti parum differt. Compositionis regula liberior est,

est, & in hac plura licent quàm in contrapuncto? Nam malæ species; Secunda uidelicet, quarta, & suæ æquiuales sunt optimæ in compositionibus, dum modo octaua, aut sexta in inferiore parte excuset illas, & dicitur gallice Faubordon, id est, quòd malæ species, quæ sunt contra partem superiorem excusantur, per uocem inferiorem sextis seu octauis, ut hic patet per mea exempla, & in multis alijs compositionibus Iosquini.

Exemplum in quo sexta & octaua
excusant quartam.

TENOR.

Vanitas uanitatum, & omnia uanitas.

DISCANTVS.

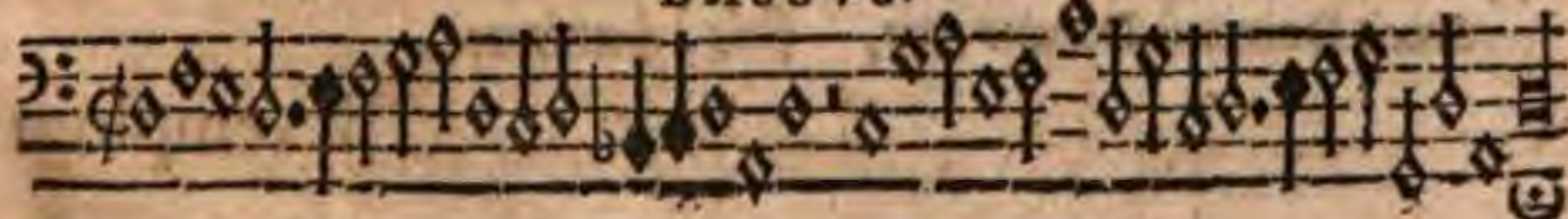
Vanitas.

ALTUS.

Vanitas.

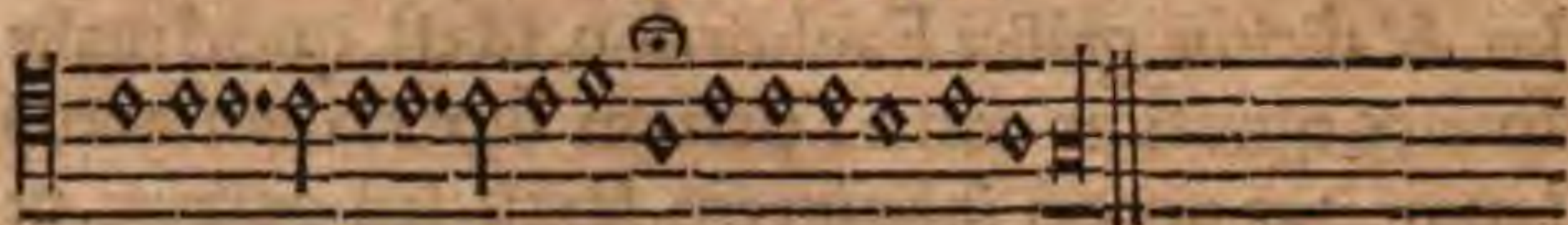
BASSVS.

Vanitas.

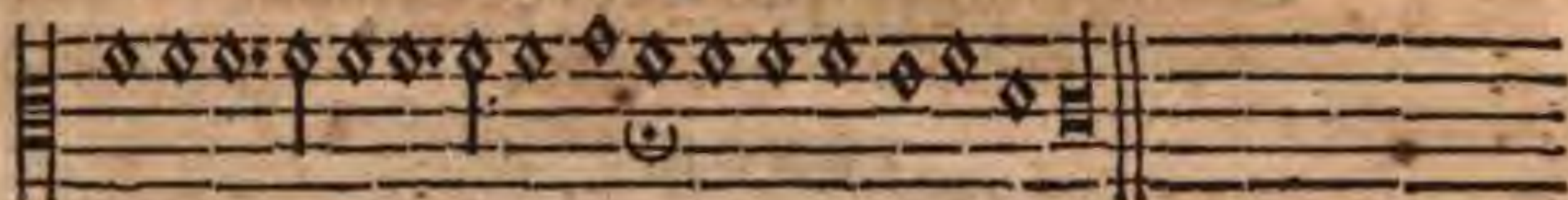
Exemplum aliud quatuor uocum,
Faulbourdon.

TENOR:

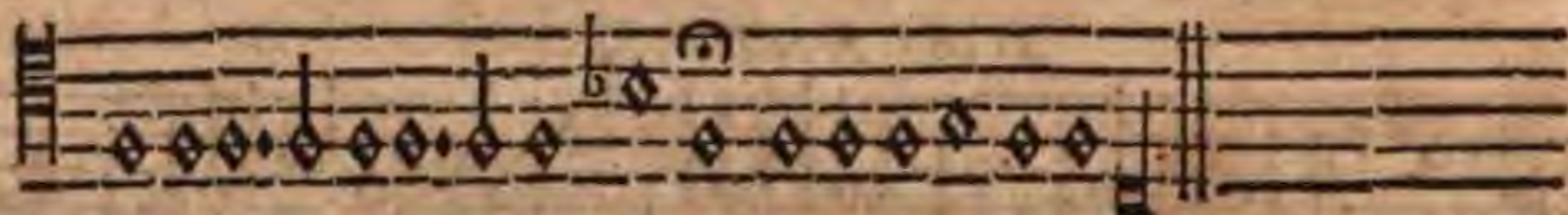
Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis.

ALTUS.

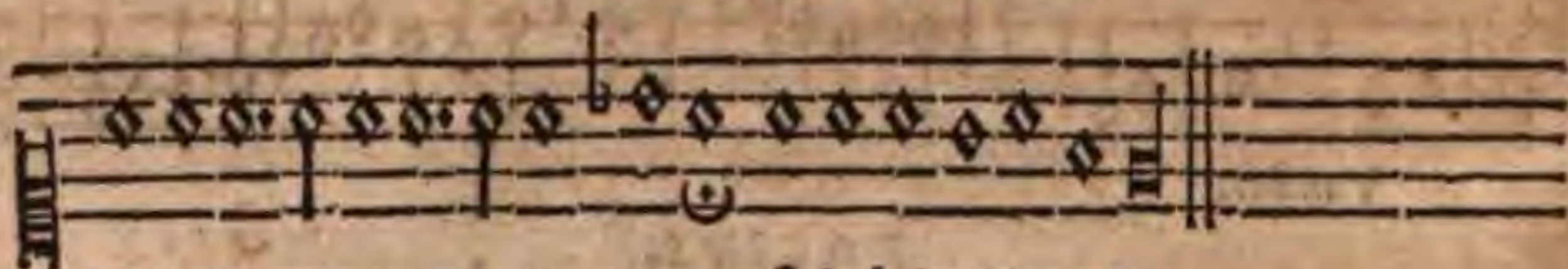
Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis.

BASSVS.

Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis.

DISCANTVS.

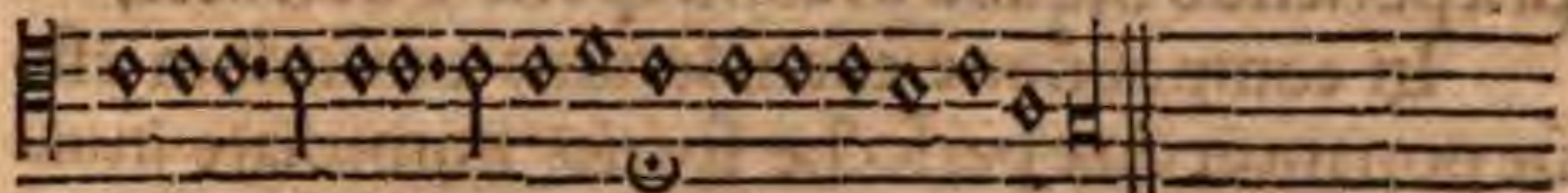

Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis.

Exemplum

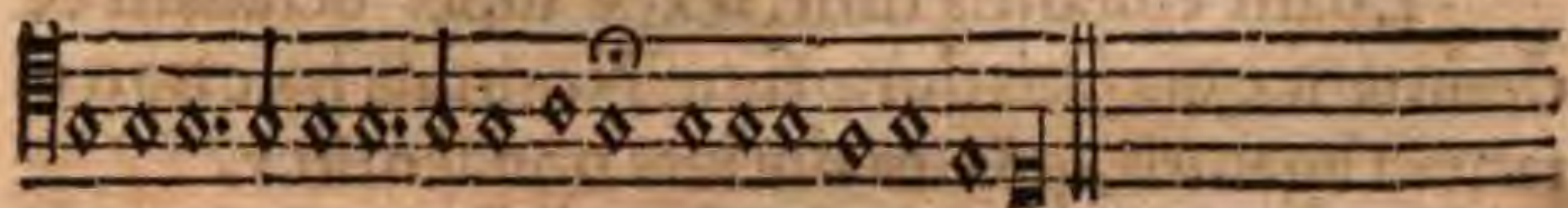
Exemplum quinque uocum, Faulbourdon.

TENOR.

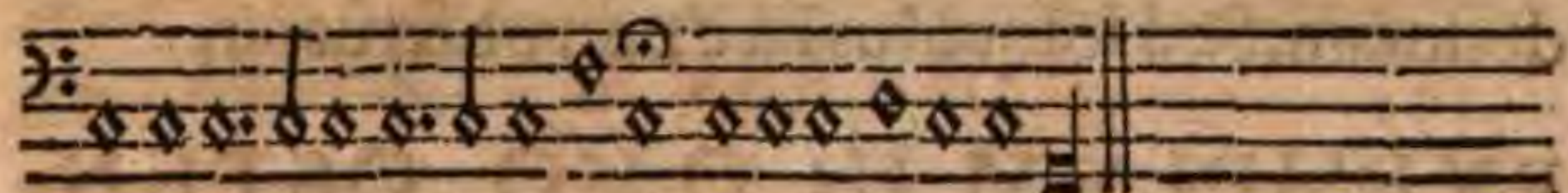

Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis.

VAGANS.

BASSVS.

ALTVS.

DISCANTVS.

Item

Item in compositione licet ascendere & descendere cum speciebus perfectis, & facere fa contra mi, præponendo b, quod in contrapuncto non licet.

In compositione etiam summe cauendum est, ne ponantur duæ perfectæ species immediate inuicem sequentes, scilicet duæ octauæ, aut duæ quintæ, uel earum æquiuales, nisi una uox ascendat, altera uero descendat.

Etiam euitanda sunt, sextæ super octauam & decimam, quia fatis duræ sunt. Nonnulli hæc non uitant in ligaturis, quia ibi durities non sentitur.

Sunt qui asserant unisonum requirere tertiam, Tertiam autem quintam, Quintam uero sextam, Sextam etiam octauam, Octauam quintam aut decimam. Sed Iosquinus hæc non obseruauit.

EXEMPLVM IN QVO OSTEN-

ditur licere in compositione, ut quis ascendat uel descendat cum speciebus perfectis, & facere fa contra mi, apposito b molli.

TENOR.

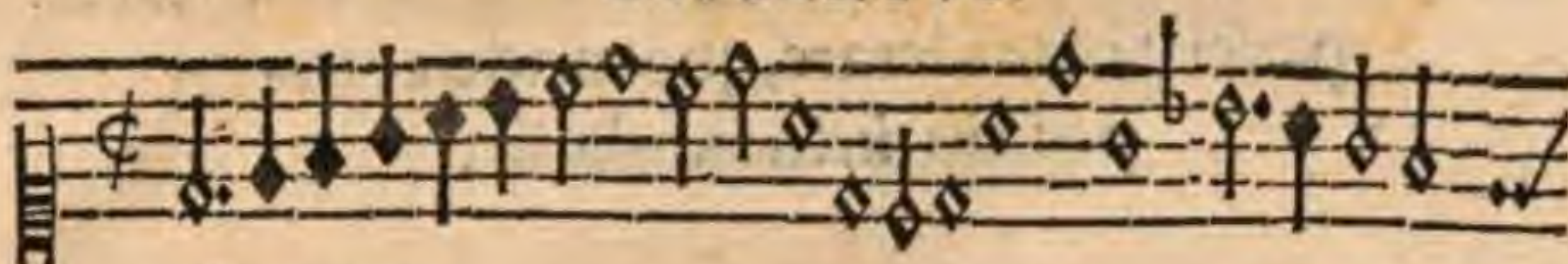

O uos omnes.

DISCAN.

DISCANTVS.

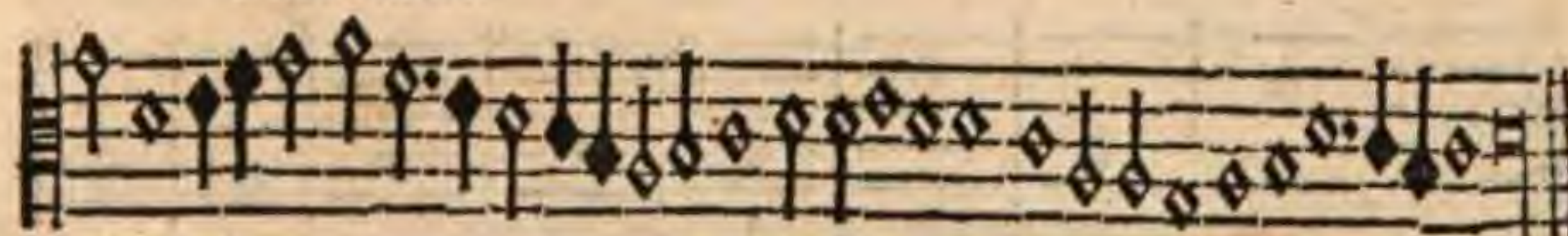
O uos omnes.

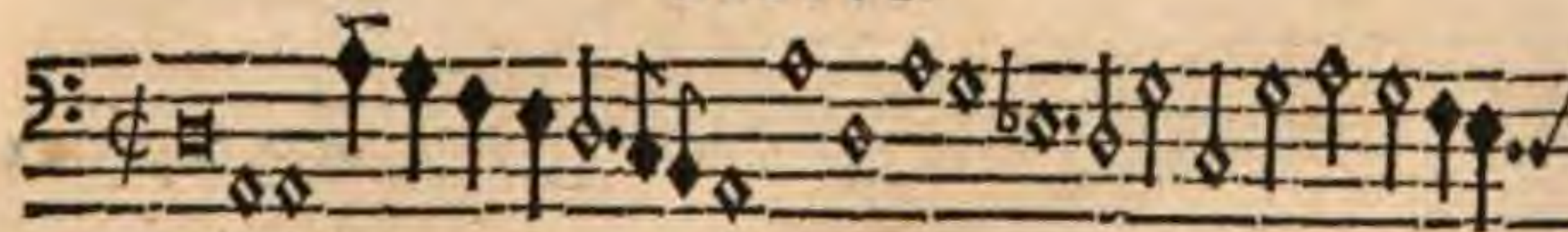
ALTUS.

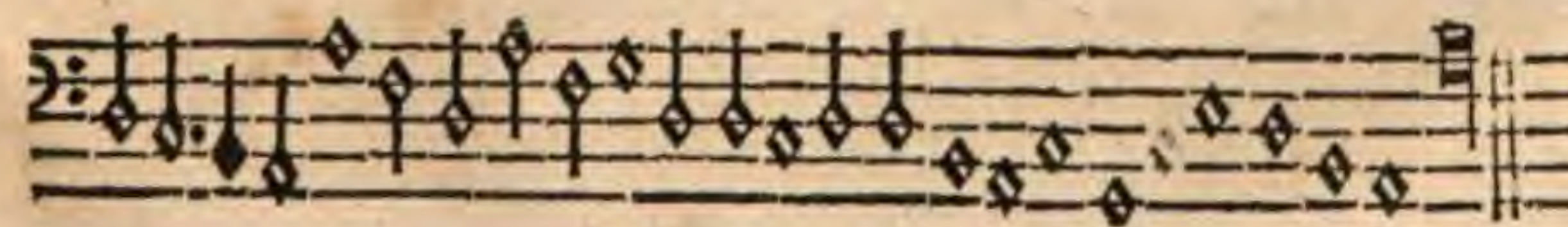
O uos omnes.

BASSVS.

O uos omnes.

M Exempla

EXEMPLA EX QVIBVS PVER
poterit considerare, quomodo com-
positio inchoanda sit.

PRIMA VOX.

SECUNDA VOX.

TERTIA VOX.

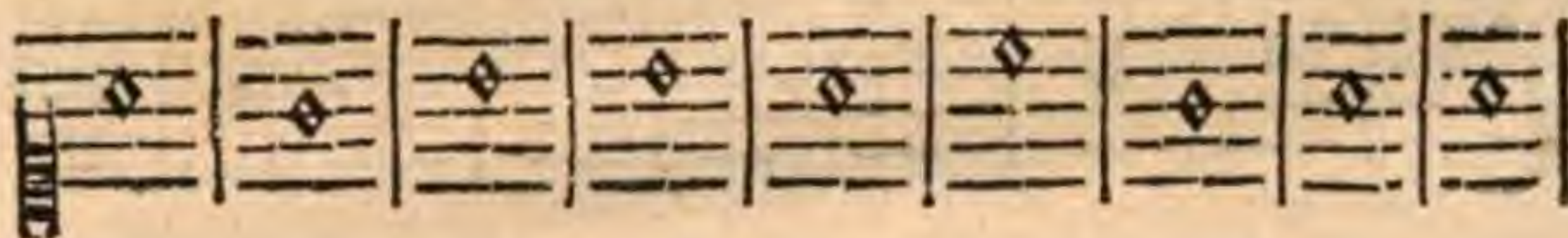
Exemplum

Exemplum quatuor uocum;

PRIMA VOX.

SECUNDA VOX.

TERTIA VOX.

QUARTA VOX.

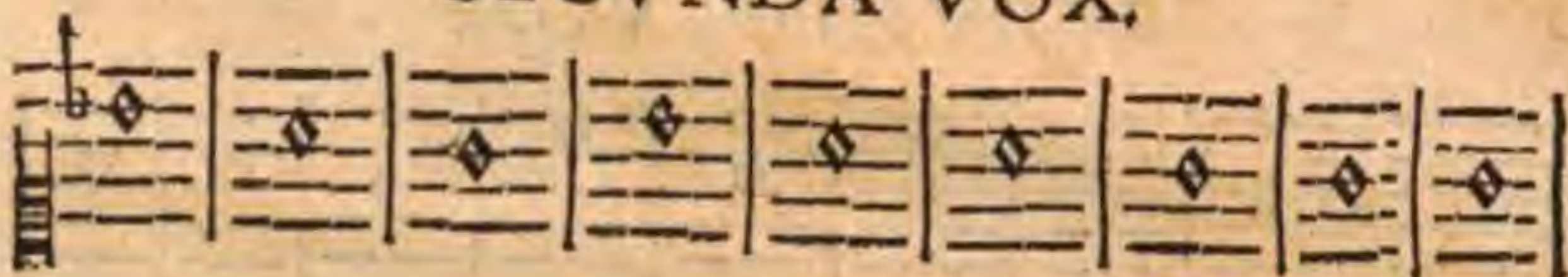
M ij Exemplum

Exemplum quinque uocum.

PRIMA VOX.

SECUNDA VOX.

TERTIA VOX.

QUARTA VOX.

QVINTA VOX.

Exemplum

Exemplum 6.7.8. uocum,

PRIMA VOX.

SECUNDA VOX.

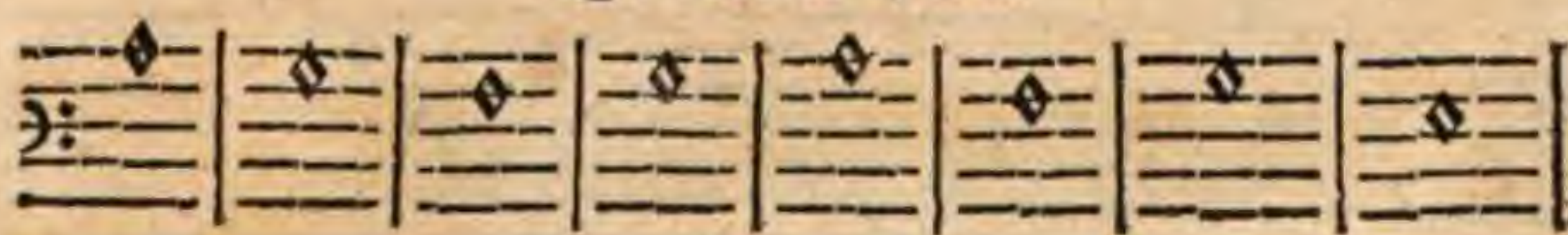
TERTIA VOX.

QVARTA VOX.

QVINTA VOX.

SEXTA VOX.

M iij Exemplum

EXEMPLVM GENERALE OM-
nium specierum, quibus uti possumus in
quantum uox hominis ascendere,
& descendere potest,

Exemplum per quartam.

29

Exemplum per tertiam.

Sed

47
Sed hic admonendum duxi adolescentes, ne se-
iplos fallant, & sibi persuadeant, si regulas has se-
ctentur sine practica, ac diuturno usu, ad composi-
tionis arte peruenire se posse. Longo exercitio opus
est, & doctiores imitandi sunt.

Quartum quod in componista requiritur, est,
ut postquam species firmiter, & ad unguem tenue-
rit, attendat, cuius nam toni compositurus sit can-
tum, quia dedecori & ignorantiae datur Musico, si
tonos regulares aut irregulares ignoret. Summe ita-
que curabit, ne in Tenore tonus excedat limites suae
naturae, nec faciat cantum diuagantem incantabi-
lem, modestia & dulcedine carentem, sed magis que-
rat Symphoniam, quam profundam, extraneam &
inusitatam Musicam, & ut magis placeat audienti-
bus, quam rixandi occasionem praebet.

Quintum est, ut attendat componista signorum
mensuram & tactum, scilicet prolationis \textcircled{C} \textcircled{D} \textcircled{C} ,
Modi \textcircled{O} \textcircled{H} \textcircled{C} , Temporis \textcircled{D} \textcircled{H} \textcircled{C} , binarii \textcircled{C} \textcircled{H} \textcircled{C} ,
Proporti \textcircled{O} \textcircled{H} \textcircled{C} , Augmentationis, Dimi-
nutionis, quae habent ius agendi pariter iuxta (ut su-
pra diximus) naturam signi appositi, quia si quisque
in fine cuiuslibet cantus non obseruat mensuram,
aut tactum ipsius signi iure appositi, committit uiti-
um grande, & toto caelo errat, & suo iudicio (quo
prodit suam inscitiam in Musica) quasi forex perit.

Sextum, quod in componista requiritur, est, ut
bene ruminet textum, qualem tonum, aut Harmo-
niam

niam exigat, eundemq; textū ornatē suo loco applicet, quia sunt plus quā cēci palpātes in tenebris, qui uerbis consolatorijs, & gaudijs plenīs addunt tristes numeros, ac uicissim mœstis uerbis lætas melodias applicant.

Maxime etiam Musico uitio datur, si breuem syllabam addat longæ notæ. Quia Musica multum commertij cum poësi habet. Et non uideo, quid magis desiderari possit in Musicis Belgicis, quā quod syllabarum quantitas pluribus incognita sit.

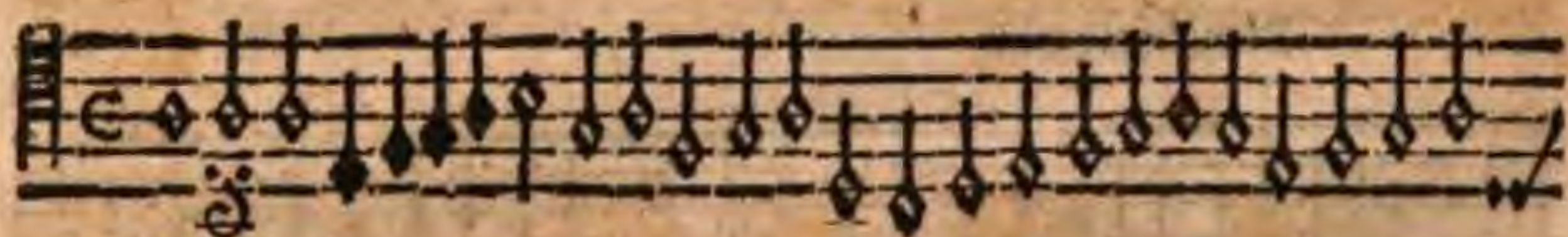
Habebit itaq; puer curam, ut hoc uiciū caueat.

Septimum & ultimum est, ut prospiciat, si possibile fuerit, quod una uox aliam sequatur per fugam in inchoatione cantus. Hæc fermè fiunt per Quintam, Sextam, & Octauam, & Decimam in ligaturis & Syncopis, ut infra per exempla Duarum, Trium, Quatuor, Quinq; Sex, Septem uocum ostendemus. Nam huiusmodi Syncopis et ligaturis utuntur nunc in Italia, Gallia, & Flādria eruditissimi Musici. Et qui se illis socium in canendo adiungit, nisi fuerit practicus tenens hæc firmiter, cito succumbet, atq; cum rubore discedet, ac ridebitur.

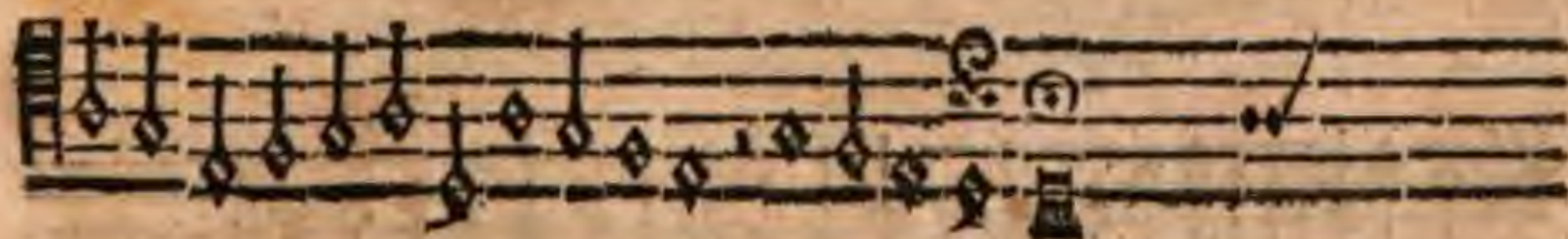
Et iste mos canendi à paucis annis introductus est, & inuentus, ac ob id pauci sunt sic ornate canentes, & componentes. Inquirendus itaq; est (ut supra dixi) peritus Præceptor in iuuentute, qui bene intonet & pronunciet, & artem hanc bene probeq; calleat,

leat, & intelligat. Hunc omnibus uiribus imitabitur
puer in canendo, & componendo, si modo Musicus
perfectus fieri uolet. Nam etiam si per decennium Mu-
sicos libros legat, nihil proficiet sine usu & practica.

Exemplum duarum uocum in Diapente;

Omnis arbor.

N Aliud

Aliud exemplum.
Duo.

TENOR.

Pleni sunt coeli.

DISCAN.

247
DISCANTVS.

Pleni sunt cœli.

N ij Aliud

Aliud exemplum, Duo.

DISCANTVS.

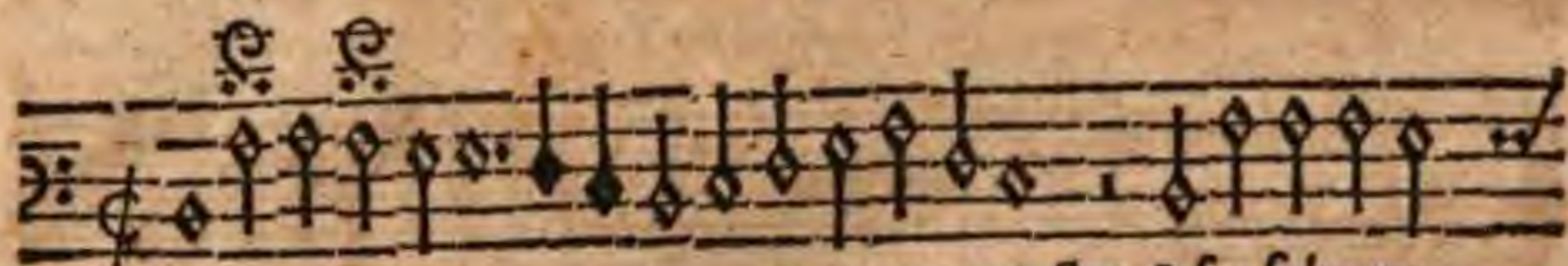

TENOR.

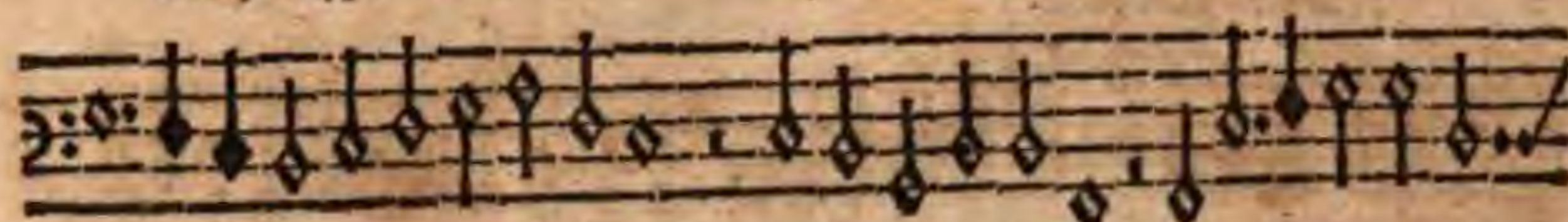
Exempla

Exempla trium uocum in Diapente,

Christus spes mea,

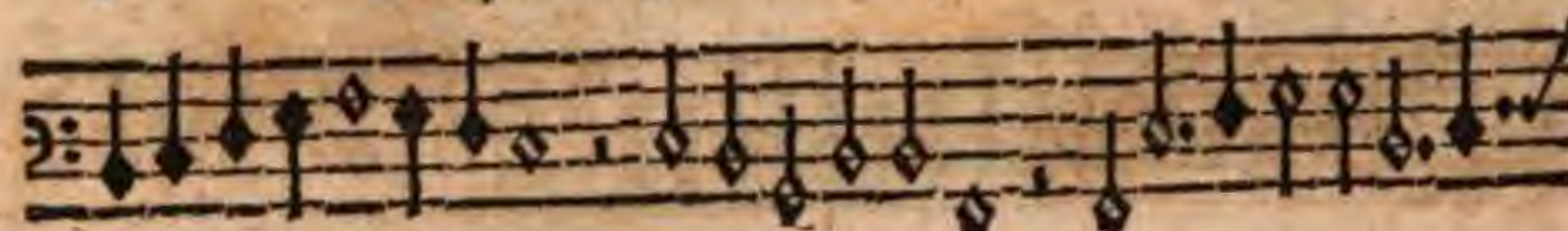
et meus protector, Iesus salus mea

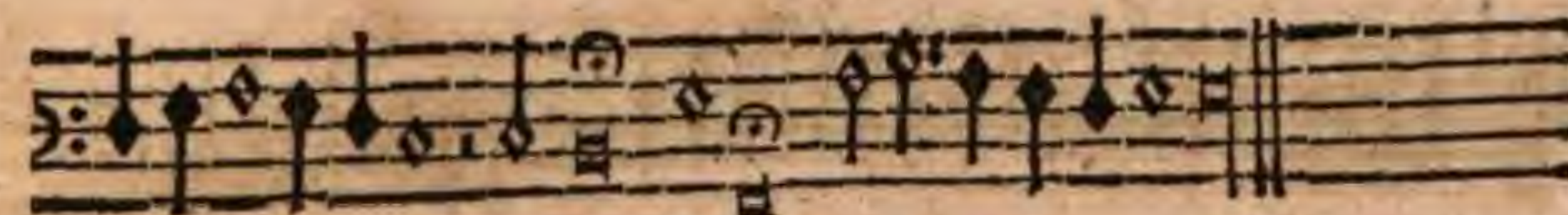
etiam seruator,

Humilis seruator

sibi semper ero.

ij

Te. Bas. Discan.

Aliud trium uocum in Diapente, & Subdiatesseron.

Et exspecto resurrectionem

ij

mortuorum

mortuo

rum.

N in Aliud

Aliud exelpla trium uocum.

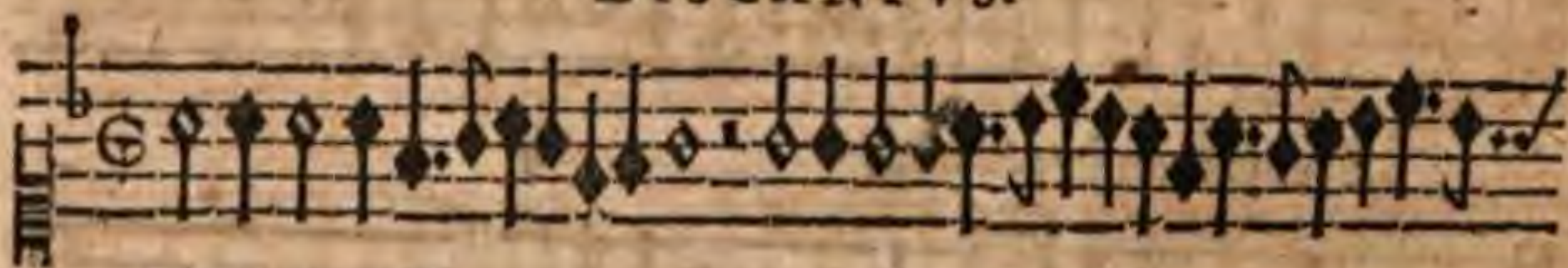
TENOR.

Pleni sunt coeli.

DISCANTVS.

Pleni unt coeli.

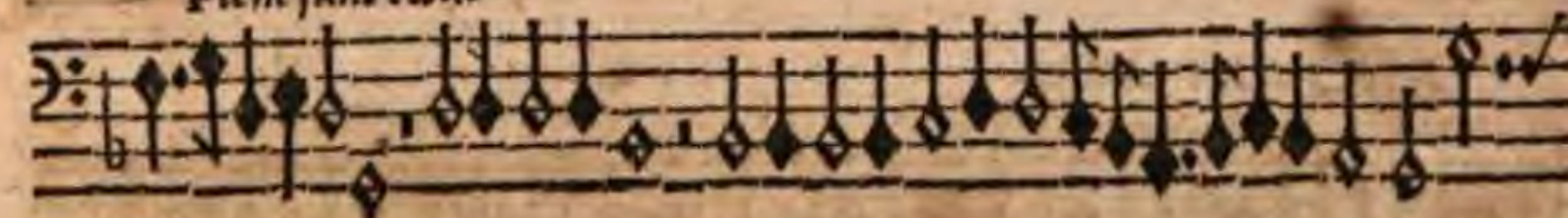

BASSVS.

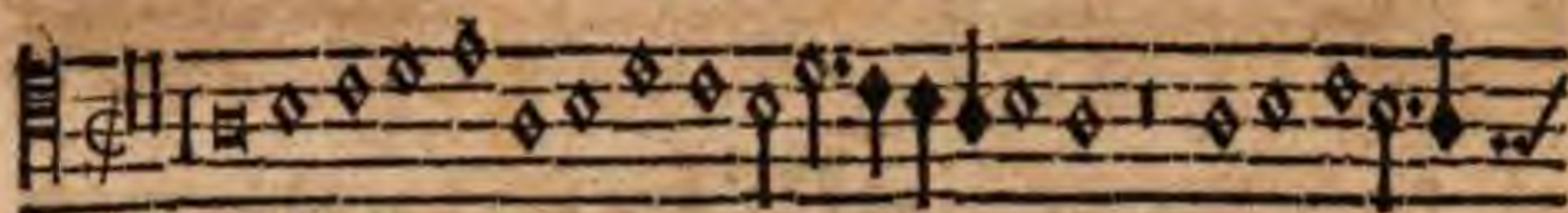
Pleni sunt cæli.

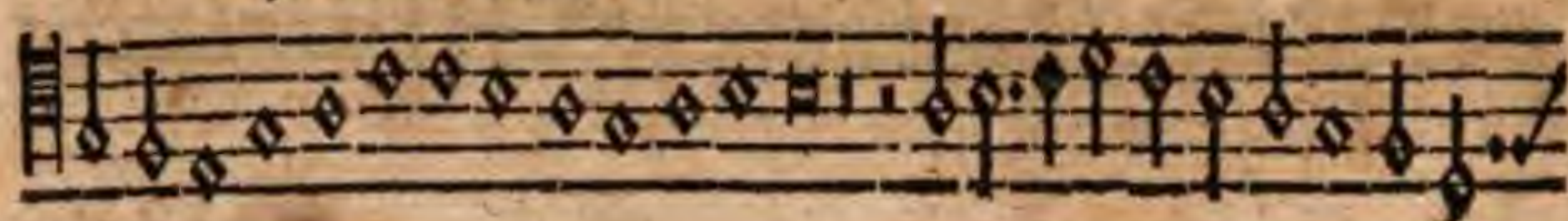
Exemplum

Exemplum quatuor uocum, iuxta fugā simplicium.

TENOR.

A solis ortus cardine.

DISCANTVS.

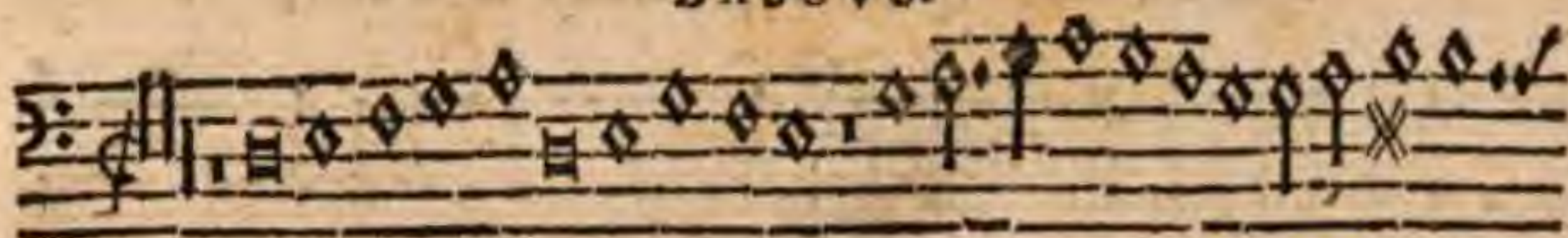

A solis ortus cardine.

BASSVS

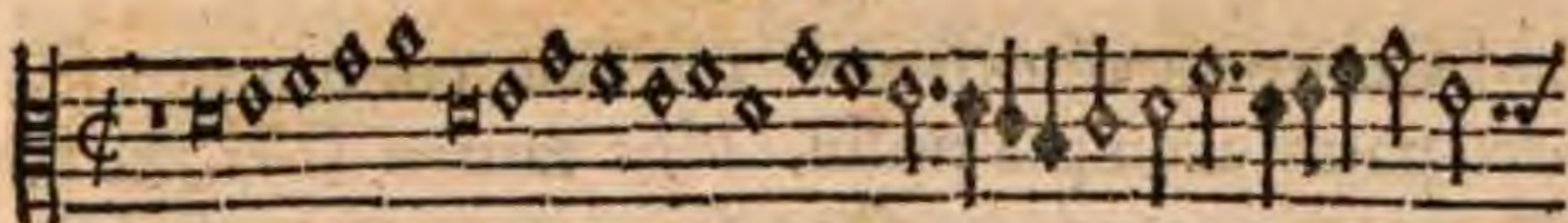
BASSVS.

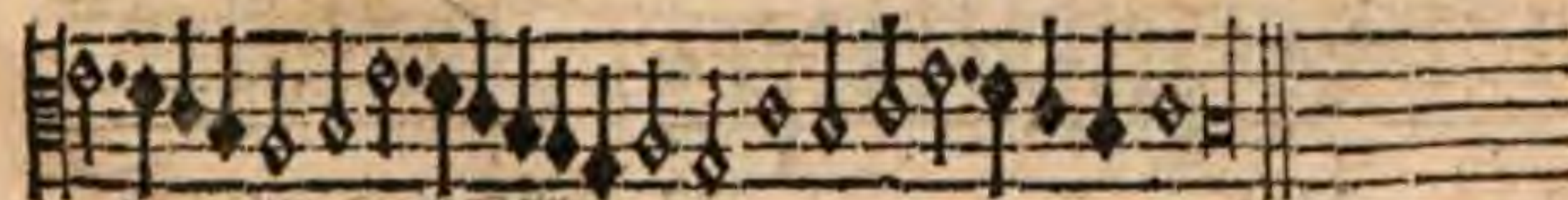
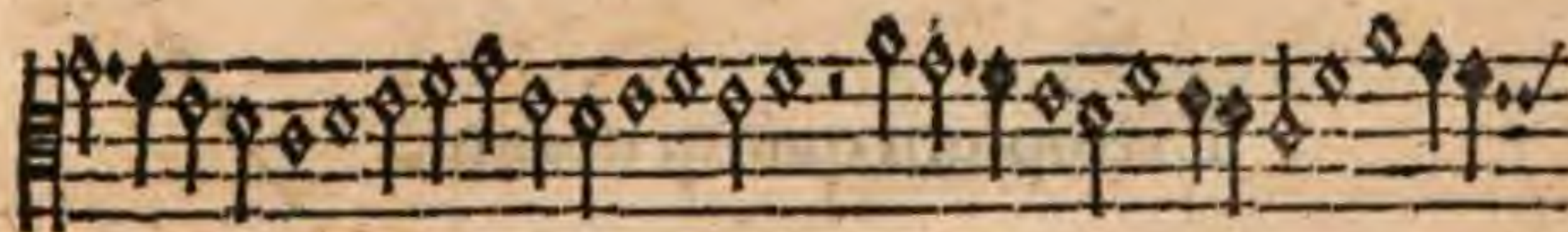
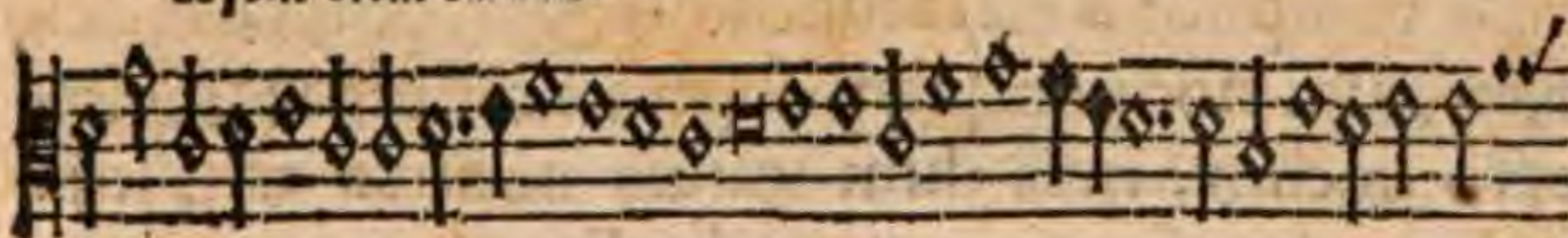
A solis ortus cardine.

ALTUS.

A solis ortus cardine.

O Aliud

Aliud exemplum quatuor uocum.

Reuertere.

Componere quatuor uocibus commune est, ideo pauca exempla posui. Hoc tamen sciat puer, dū cantus quatuor uocibus cōpositus non pausat, & bene compositus est secundum fugas, & species debitas, eum nonnunquam superare cantilenas 5. 6. 7. 8. octo uocum, quia dum multis uocibus cantilena componitur, species tantum duplicantur.

Exemplum quinque uocum.

Adole

scens graditur iuxta uiam

53

su am, ij et cum

senuerit non recedat ab ea.

Alia fuga quinque uocum.

Dominus mihi adiutor, et ego despiciam omnes inimicos meos.

O ij Aliud

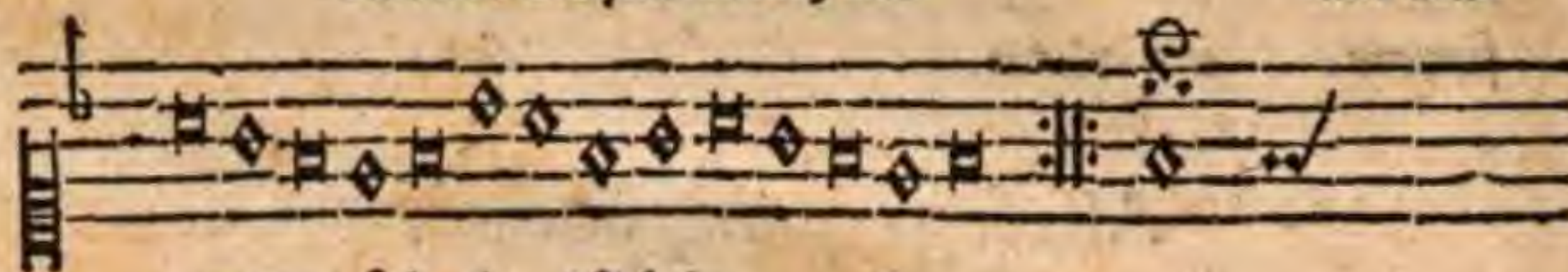
Aliud exemplum quinque uocum.

DISCANTVS.

Surrexit Christus hodie, Alle

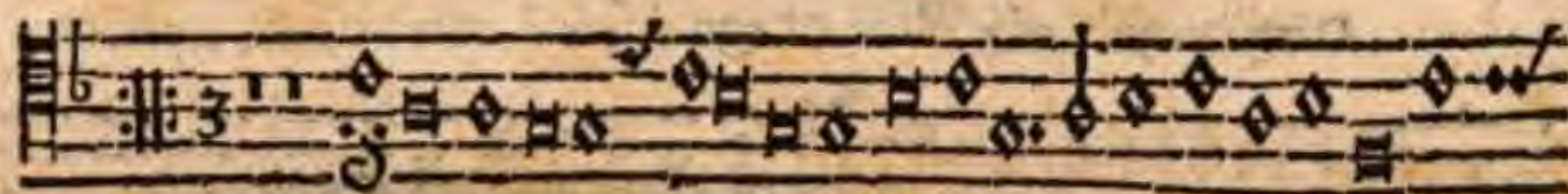
luia. Hu

mano pro solamine, Alleluia.

ij

VAGANS.

Surrexit.

TENOR.

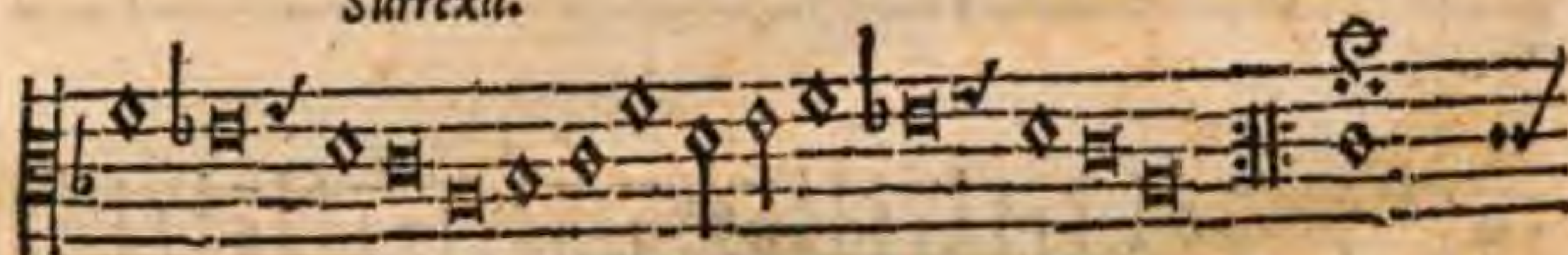
Surrexit.

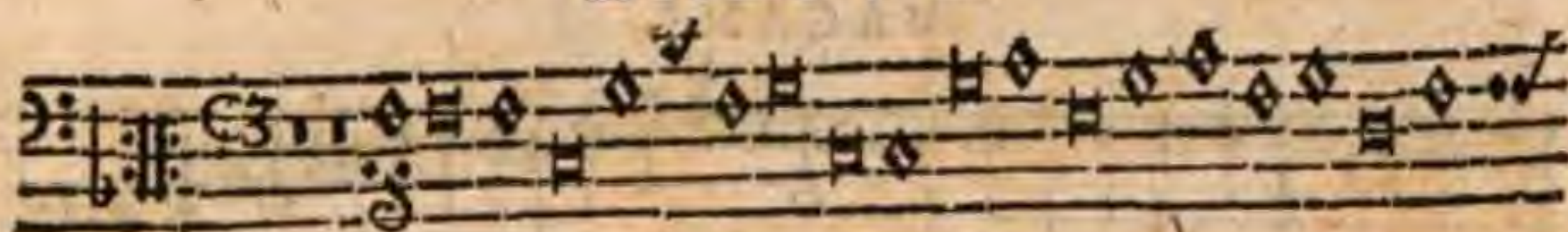
ALTUS.

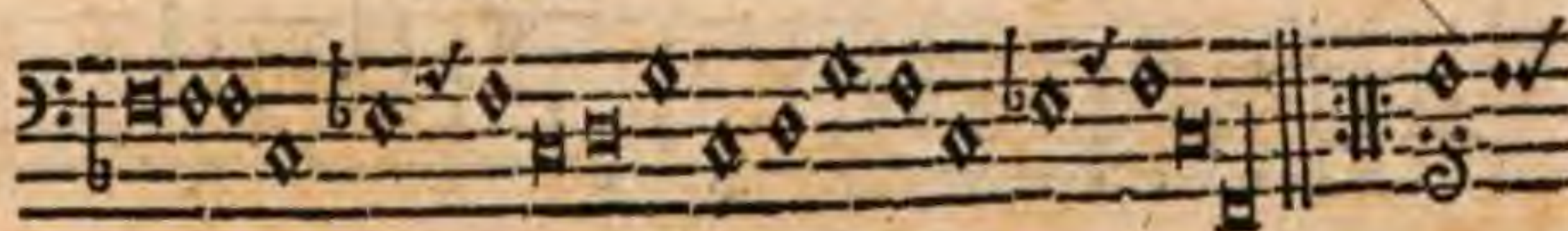
Surrexit.

BASSVS.

Surrexit.

O in Aliud

Aliud exemplum quinque uocum.

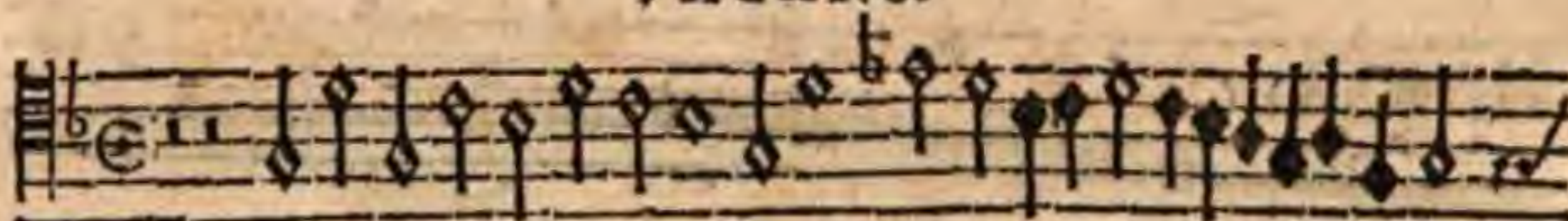
DISCANTVS.

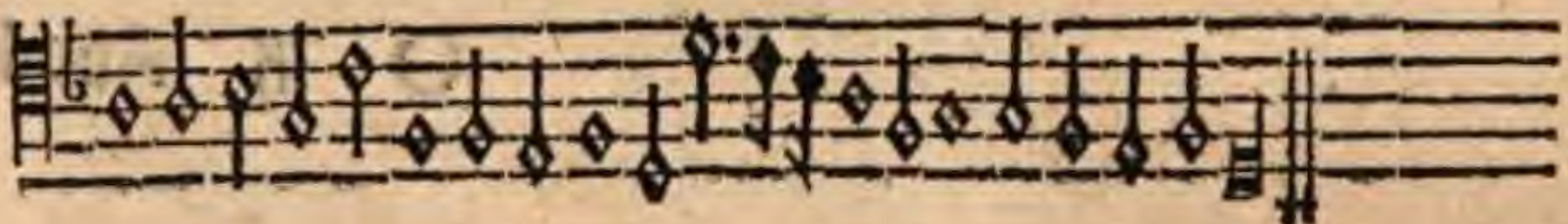
Christus pro nobis passus est.

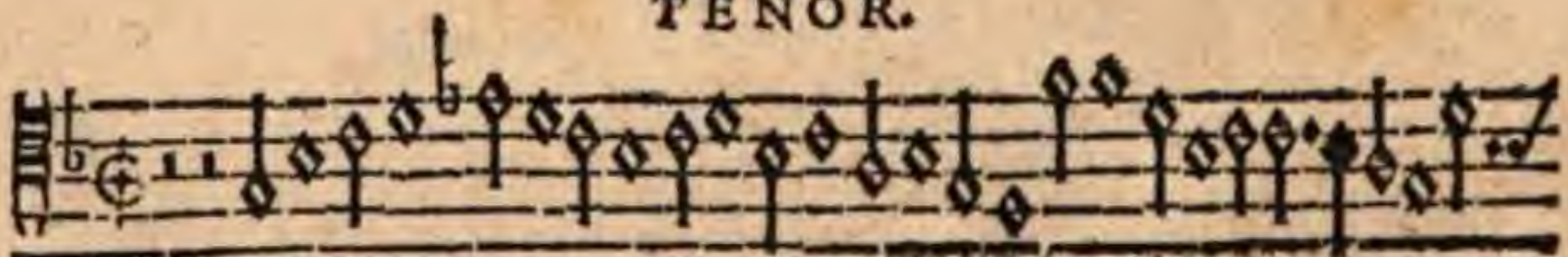
VAGANS.

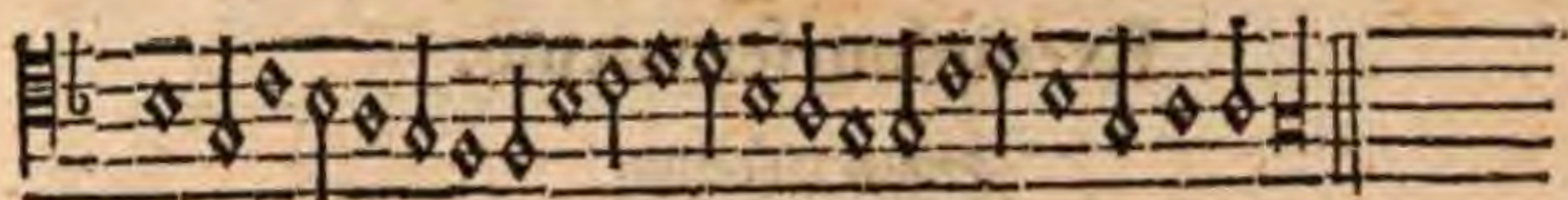
Christus pro nobis passus est.

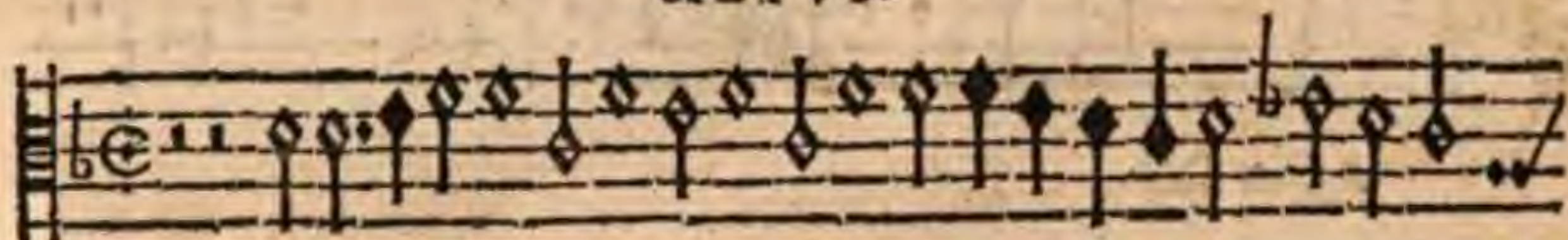
TENOR.

Christus pro nobis passus est.

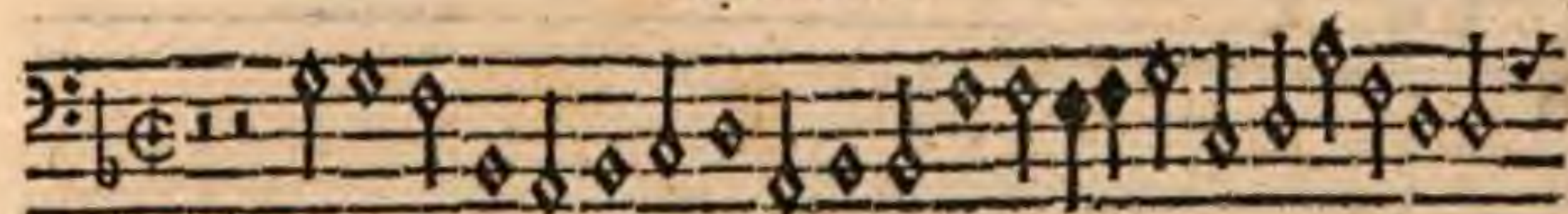
ALTVS.

Christus pro nobis passus est.

BASSVS.

Christus pro nobis passus est.

Exemplum

Exemplum sex uocum.

Primus Discantus.

Agnus Dei.

Secundus Discantus.

Agnus Dei.

Primus Tenor.

Agnus Dei.

Secundus Tenor.

Agnus Dei.

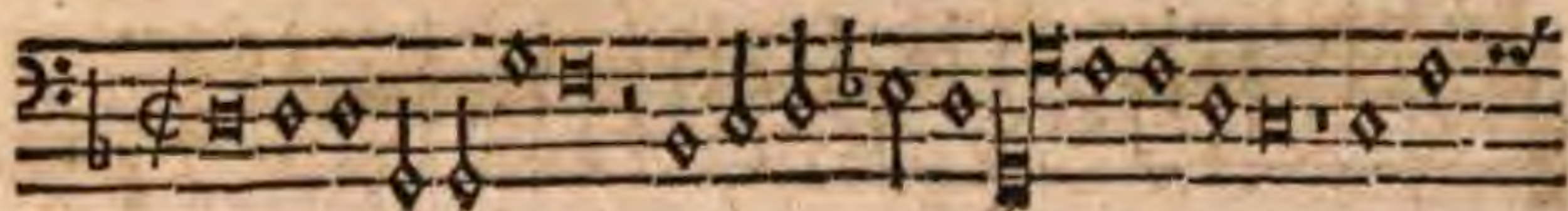
ALTUS.

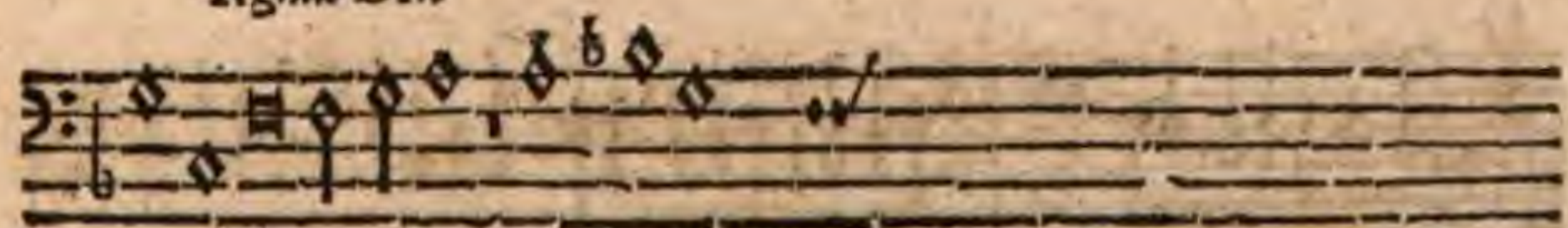
Agnus Dei.

BASSVS.

Agnus Dei.

P Aliud

Aliud exemplum sex uocum.

Primus Discantus.

Secundus Discantus.

Primus Tenor.

Secundus

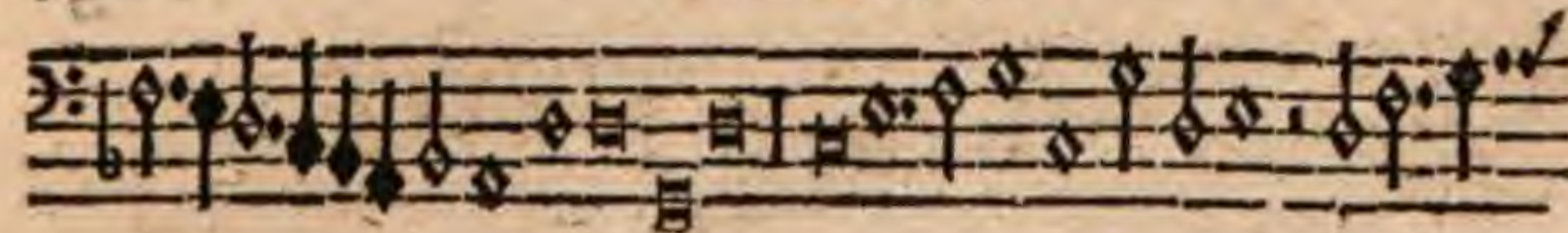
Secundus Tenor.

ALTVS.

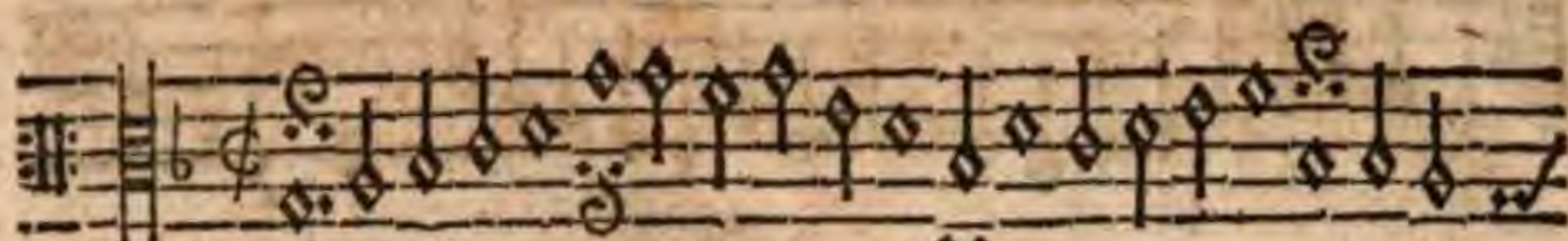

BASSVS.

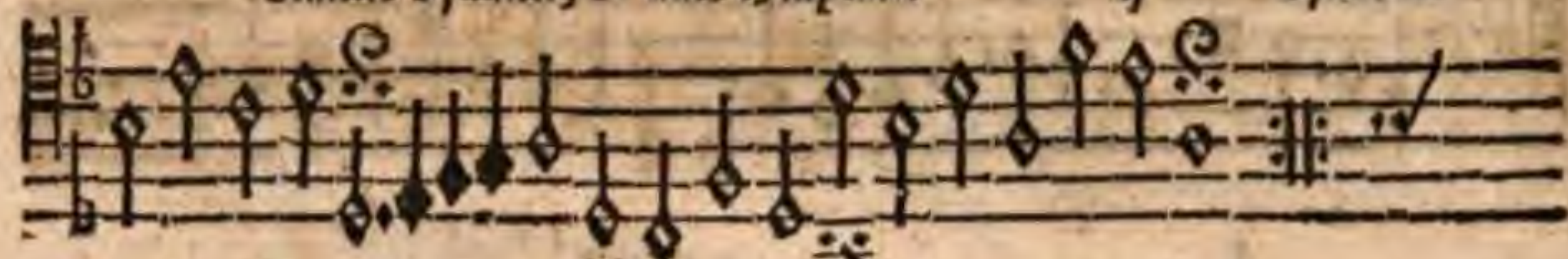

P ij Fuga

Fuga sex uocum.

Sumite Psalmū, & date tympanū ij Psalteris

um iucundum ij cū cithara cum cithara.

Alia fuga sex uocum.

Nobilis est, quem nobilitat uirtus. ij

ij

Fuga

Fuga septem uocum?

Ambulate dum lucem habetis, ne tenebrae uos com-

prehendant. ij

Alia fuga septem uocum?

Sancta trinitas unus Deus miserere nobis.

P iij Canon

Exemplum octo uocum.

Canon, Per aliam uiam reuersi sunt
in regionem suam.

DISCANTVS.

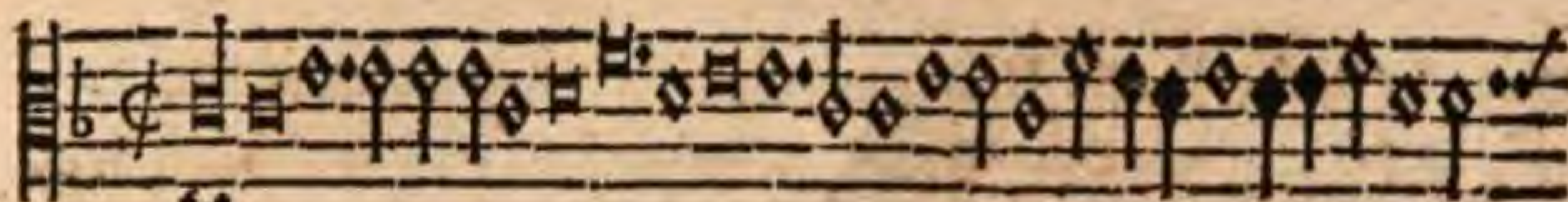
Omnis consummationis uidi finem, latum ij manda
tum tuum nimis. Om nis qui perseue ra ue rit usq; in fia
nem, hic saluus e rit ij erit.

TENOR.

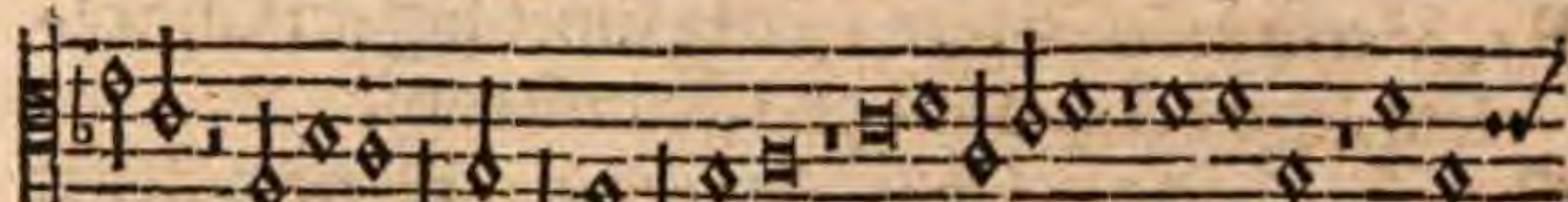

Omnis consummationis uidi finem, ij latū mandatū tuū ni
mis, latum mandatum tuum nimis. Omnis qui perseueraueuit usq; in
fien, h c saluus erit. ij

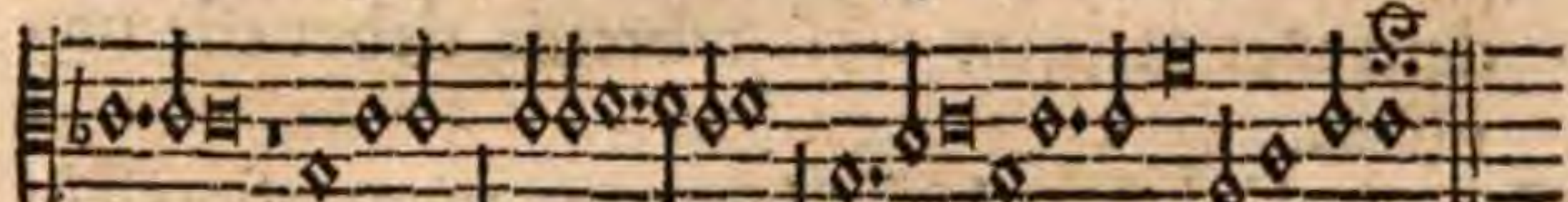
ALTVS.

Omnis consummationis uidi finem, latū manda tū tuum

nimis. Omnis qui perse uerauerit usq; in finem, hic saluus hic sala

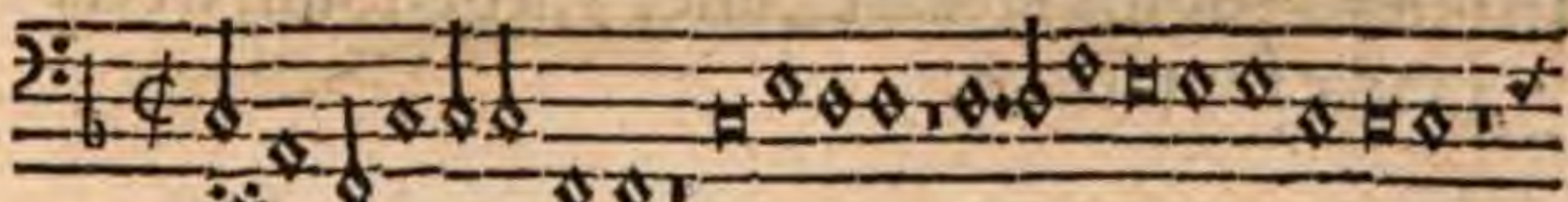

uus erit.

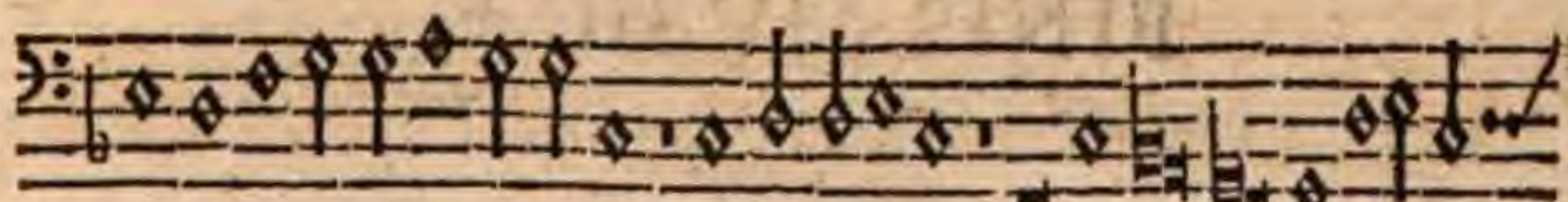
ij

ij

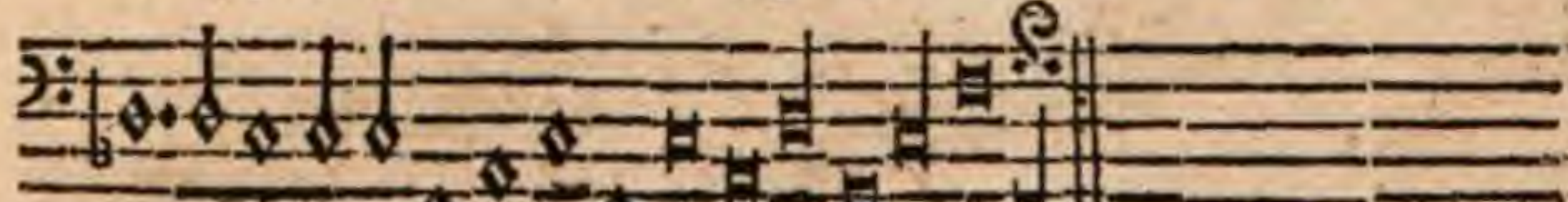
BASSVS.

Omnis cōsummationis uidi finem, latum mandatū tuum nimis.

Omnis qui perseuerauerit usq; ad finem, hic saluus e rit.

ij

ERRATA.

- B ij.** Verso folio, linea undecima, lege deuitanda.
E i. Moriar ego 12. nota, quæ posita est in Alamire, debet poni in Csolfaut.
F i. Verso folio, in tertia parte super fugam Chora lem, lege octauum toni, pro secundi toni.
G iij. In Discantu super salve regina, 18. nota debet poni in Elami, quæ posita est in Csolfaut. Et in eodem 38. nota, quæ est semibreuis debet esse minima.
G iij. In Discantu de dupla 11. nota, quæ posita est in Dlasolre, debet poni in Elami.
I iij. In exemplo Tendit ad ardua, debet esse b.
In ultima pagina literæ L, linea 9, legendum est eu-
tandæ sunt sextæ.

FINIS MUSICÆ.

